

T Ü R M O B

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ
(UNION OF CHAMBERS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF TURKEY)

VERGİ RAPORU 2007

TÜRMOB YAYINLARI - 322
ANKARA - 2007

VERGİ RAPORU

2 0 0 7

TÜRMOB YAYINLARI- 322
ANKARA - 2007

Dizgi - Düzenleme

TÜRMOB
Basın Yayın Servisi

Baskı

Ada Matbaacılık
(0.312) 385 54 10

SUNUŞ

Dünya da ve ülkemizde en çok tartışılan konuların başında vergi gelmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde siyasi partiler seçimlerden önce detaylı bir şekilde vergi politikalarını açıklayarak, seçmenlerden oy isterler. Tüm bireyleri birebir etkilemesinden dolayı vergi politikalarının tartışılması son derece doğaldır.

Muhasebe ve denetim mesleğini vergi sistemi ve vergi mevzuatı çok yakından ilgilendirmektedir. TÜRMÖB olarak vergi sistemimizin çağdaş bir düzeye gelmesi için görüşler üretiyoruz, yapılan çalışmalara destek oluyoruz ve kurumsal olarak katkı koyuyoruz. 18'nci Genel Kurulumuza'da diğer raporlarımızın yanı sıra bu yıl dördüncüsünü hazırladığımız Vergi Raporu'nu sunmuş bulunuyoruz.

Geçmiş yıllarda meslektaşlarımızın ve kamuoyunun istifadesine sunduğumuz Vergi Raporlarımız büyük beğeni ve takdir topladı. Birçok çalışmaya kaynak ve temel teşkil etti.

Türkiye'de tarımdan turizme, enerjiden gemi yapımına kadar stratejik bir vizyonla geleceğini belirlediği takdirde, finansal kaynaklarını verimli kullanarak global anlamda rekabet edebilecek bir çok sektör yaratabilir.

Türkiye'de vergi politikası daha fazla vergi toplamaya odaklanmıştır. Ancak kamu maliyesinde sağlanan başarı sonucunda bulunduğumuz noktada vergi politikalarının, ülkemizin ihtiyaç duyduğu ekonomik yapı ve faaliyetleri destekleme, özendirme, kaynak israfına yol açan, global pazarlarda rekabet edemeyen, verimsiz faaliyetleri de caydırma gücünden de yararlanmanın zamanı gelmiştir.

Geleceğe yönelik olarak tasarlanan ekonomik yapıyı destekleyen bir vergi sistemi kurmalıyız.

Vergi Raporumuzda temel sorunları saptayarak çözüm önerileri sunmayı hedefledik. Uluslararası vergisel eğilimler ile çeşitli ülkelerin vergi istatistiklerine yer verdik ve bir karşılaştırma imkanı yaratmaya çalıştık.

Vergi Raporu'muzun, odalarımıza, üyelerimize ve konuyla ilgilenen tüm kesimlere yararlı olacağına inanıyorum.

Mehmet TİMUR
TÜRMÖB Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

1- KAMU MALİYESİ VE VERGİ SİSTEMİ	1
1.1- Genel Değerlendirme	1
1.2- Borç Stoğu	5
1.3- Bütçe Performansı	8
1.4- Bütçe Harcamaları	9
1.5- Bütçe ve Vergi Gelirleri	10
1.6- Bütçe Gelirleri ve Vergi Politikası	13
2- VERGİ POLİTİKASI	18
2.1- Kamu Harcamaları Vergi Gelirleri İle Finanse Edilmemektedir	18
2.2- Toplanan Vergilerin Önemli Bir Bölümü Hala Faiz Ödemeleri İçin Kullanılmaktadır	21
2.3- Vergi Yükünün Adaletli ve Dengeli Dağılımı Sağlanamamıştır. Mevcut Vergi Sistemi Gelir Dağılımını Daha Eşitsiz Hale Getirmektedir	22
2.4- Vergilerin İl Bazında Dağılımı	26
2.5- Kurumlar Vergisini Kimler Ödüyor?	28
2.6- Gelir Vergisini Kimler Ödüyor?	29
2.7- İstihdam Üzerindeki Vergi Yükü Ağırır	30
2.8- Ülkemizdeki Vergi Yükü Ağırır	33
2.9- Ülkemizde Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları Kayıtlı Ekonomiyi Tehdit Eder Hale Gelmiştir	36

3- VERGİ KAÇAKÇILIĞI VE KAYITDIŞI EKONOMİ	37
3.1- Vergi Kaçakçılığının Nedenleri	38
3.2- Vergi Uyumu Nasıl Artırılır	40
3.2.1- Vergi Politikası, Yapısı ve Dizaynı	40
a) Vergi Kaçakçılığı ve Vergi Kompozisyonu	42
b) Vergi Yüğü	44
c) Ekonomik Yapı	49
4- VERGİ İDARESİ VE YÖNETİMİ	50
4.1- Giriş	50
4.2- Vergi Yönetimi	50
4.3- Vergi İdaresinin İç Organizasyonu	51
4.4- Değerleme Teknikleri ve Tahsilat	52
4.5- Kontrol ve Denetim	53
4.6- Yaptırımlar ve Vergi Afları	53
5- VERGİ AHLAKI	54
6- VERGİ KANUNLARI ÇOK SIK DEĞİŞMEKTEDİR VE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER SONUCU VERGİ KANUNLARINDAKİ SİSTEMATİK BOZULMUŞTUR	58
7- VERGİ KANUNLARI YENİDEN YAZILMALIDIR	59
8- MALİYE İDARESİ İLE MESLEK MENSUPLARI ARASINDAKİ OLUMLU DİYALGO VE İŞBİRLİĞİ ARTARAK GÜÇLENDİRİLMELİDİR	60
9- DEĞERLENDİRME GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ	61
10- ÖNERİLERİMİZ	61
VERGİ İSTATİŐTİKLERİ	71
01.01.1980 Tarihinden Sonra Türk Vergi ve Vergiye ilişkin Usul Kanunlarında Yapılan Yeni Düzenleme ve Değişiklikler	73
Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı	88

Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı	92
Basit Usulde Vergilendirilen Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı	96
Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı	100
Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı	104
Yıllara Göre Mükellef Sayıları	108
İl Bazında Faal Mükellef Sayılarının 2005-2006 Yılları İtibariyle Karşılaştırılması	111
Vergi İnceleme Sonuçları	115
2006 Yılı İtibariyle İller Bazında Genel Bütçe Vergi Gelirler	117
2006 Yılı Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Komisyonları Faaliyetleri	121
Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatında Nominal ve Reel Artış Oranları .	125
Gelir, Kurumlar ve Katma Değer Vergilerinin Genel Bütçe Vergi Gelirleri İçindeki Payı	127
Vergi Gelirleri Tahsilat Artışı ile TEFE Artışının Karşılaştırılması	128
GSMH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü	129
OECD Ülkeleri Toplam Vergi Gelirleri	130
OECD Ülkeleri Mal ve Hizmetler üzerindeki Vergiler	132
OECD Ülkeleri Gelir ve Karlar Üzerindeki Vergiler	134
OECD Ülkeleri Ortalama İşçi Üzerindeki Vergiler	136
OECD Ülkeleri Toplam Vergi Geliri	138
Gelir Vergisi Artı İşçi Sosyal Güvenlik Katılımı	140
Yıllık Ortalama Brüt Ücret Gelirleri, Çocuksuz Bekar	142
Vergi Yükünün Değişimi	144
Yıllık Ortalama Brüt Ücret Gelirleri	150

1- KAMU MALİYESİ VE VERGİ SİSTEMİ

1.1- Genel Olarak

2002 yılından sonra ekonomide sağlanan iyileşmelerin ardından 2006 yılı ekonomide önemli bir dalgalanmanın yaşandığı yıl olmuştur. Bu dalgalanma 2006 yılında ekonomi için iki ayrı dönem yaratmıştır. Dalgalanmaya rağmen ekonomik büyüme sürdürülmüş, ancak fiyat istikrarı hedefi önemli ölçüde aşılmıştır. Makro ekonomik dengeler geniş ölçüde korunmasına rağmen özellikle faiz oranlarında önemli bir sıçrama yaşanmıştır. Fiyat istikrarı ve enflasyon hedefinin önceliği gözetildiğinde enflasyon hedefinde meydana gelen sapma, 2006 yılının en olumsuz ekonomik gelişmesi olmuştur denebilir. Bunun yanında giderek yapısal hale gelen cari işlemler açığı ile işsizlik de ekonomideki diğer iki temel sorun olmayı sürdürmektedir.

2006 yılına ekonomik açıdan en önemli gelişme mayıs ayında yaşanan dalgalanma olmuştur. Dalgalanmanın kaynağı dünya ekonomisindeki gelişmeler olurken, dalgalanmanın şiddetini ve süresini ülkemizde yaşanan gelişmeler belirlemiştir.

Dünya ekonomisi 2006 yılı içinde önemli bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. 1997 Asya Pasifik kriz sonrası ABD'nin uygulanmaya başladığı gevşek para politikası ile 2005 yılına kadar faiz oranları hızla düşmüş, global likidite hızla genişlemiş, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme hızlanmış, hızlı büyümeye bağlı olarak da başta petrol olmak üzere emtia talebindeki genişleme emtia fiyatlarını arttırmıştır. Bu global ekonomik koşullar içinde Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere yönelik global likidite artmış hem de global sermayenin risk iştahı yükselmiştir.

Ancak dünya ekonomisinde hızlı büyüme ile ekonominin ısınması ve başta petrol fiyatları olmak üzere tüm emtia fiyatlarındaki artışın yarattığı kuvvetli enflasyonist baskı karşısında mevcut politikalar sürdürülebilir olmaktan çıkmıştır.

Nitekim enflasyonist baskılar karşısında ABD, AB ve Japonya sıkı para politikasını benimseyerek faiz oranlarını yükseltmeye başlamışlardır. Sıkı para politikası ve faiz oranlarının yükselmesinin sonuçları; ekonomilerde yavaşlama ve enflasyonun kontrol edilmesi ile birlikte global likiditedeki ve sermaye akımlarındaki yavaşlama olacaktır.

Global piyasalarda yaşanan ve Türkiye'yi de önemli ölçüde etkileyen mayıs ayı dalgalanması dünya ekonomisindeki bu dönüşümün başlaması ile birlikte yaşanmıştır. Global likiditedeki daralma endişesi ile Türkiye gibi ülkelere sermaye çıkışı yaşanması bu ülkelerdeki mali göstergeleri olumsuz etkilemiştir.

Ancak Türkiye bu global dalgalanmadan en çok etkilenen ülke olmuştur. Bunun nedeni Türkiye'nin kendi iç koşullarından kaynaklanmaktadır. Nitekim Nisan ve Mayıs aylarına gelindiğinde enflasyon hedeflemesine geçilen ilk yılın hemen başında canlı iç talep ile birlikte içeride de enflasyon baskısı artmış, Merkez Bankası başkanlık değişiminde sıkıntı yaşanmış, IMF ile borçların tamamen ödenip ilişkilerin sona erdirilmesi tartışmaları başlatılmış ve Danıştay saldırısı ile birlikte siyasi ortam önemli ölçüde gerilmişti. Bu ortamda yaşanan global dalgalanma karşısında, yeni ve eski Merkez Bankası yönetiminin dalgalanmayı önlemesi, mali göstergelerde istikrarı sağlaması ve yeniden kendi güvenilirliğini oluşturması zaman almıştır. Bu zaman sürecinde de mali göstergeler ile birlikte Merkez Bankasının öncelikli hedefi olan enflasyonda önemli sapma olmuştur. Merkez Bankası bu sapma üzerinde enflasyon hedeflemesi içinde kalarak politika setini değiştirmek zorunda kalmıştır.

Mayıs ayında yaşanan dalgalanma, enflasyon hedefinin aşılması ve Merkez Bankası'nın politika setini değiştirmesi ile birlikte yılın ikinci yarısında ilk yarısından farklı bir süreç yaşanmıştır. Merkez Bankası uyguladığı politikalar ile ekonomiyi soğutmayı hedeflemiş ve nitekim nihai iç talepte önemli bir yavaşlama ile birlikte ekonomik büyüme yavaşlamıştır.

Son 5 yıllık döneme baktığımızda ise, Türkiye ekonomisinin son 2001 yılından bugüne kesintisiz olarak büyüdüğü görülmektedir.

5 yıldır devam eden büyüme esas itibariyle aşağıdaki üç unsurun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

- i. Mali disiplin ve bununla uyumlu sıkı para politikası,
- ii. Özel sektör kaynaklı sabit sermaye yatırımları ve beraberinde gerçekleşen emek ve toplam faktör verimliliğindeki kısmi artış ve
- iii. Elverişli uluslararası konjunktür.

2001 yılından bu yana uygulanan ve temelinde mali disipline dayanan ekonomi politikaları görevini yapmıştır. Bütçe disiplini sayesinde kamu sektörünün borçlarını ödeyemeyeceği düşünülen dönem geride kalmış, enflasyon tek haneli rakamlara gerilemiş, ekonomi kamu sektörü kaynaklı değil, özel sektör kaynaklarıyla büyümeye başlamıştır. Bankalar yeni finansman kaynaklarını artık kamu sektöründen ziyade özel sektöre yönlendirmiştir.

Ancak rekor düzeye ulaşan cari açığın nasıl azaltılacağı sorusu hala gündemdeki yerini korumaktadır. Hatırlanacağı üzere 2006 yılında dünya piyasalarında meydana gelen global dalgalanma en çok bizim ülkemizi etkilemiştir. Bunun en önemli ne-

deni ise yüksek cari açığın neden olduğu kırılganlıktır. Yüksek cari açığın neden ise sınıai yapımızın yüksek katma değeri yaratan, döviz geliri elde eden ve işsizliği azaltan bir yapıda olmayışıdır. Nitekim 2001 yılından beri sürekli ve yüksek oranlı büyüyen ekonomimiz, büyüme konusunda dünya çapında bir başarı yakalamasına rağmen yeteri kadar yeni iş yaratamamıştır. Yani Türkiye ekonomisi, büyüme başarısına karşılık işsizlik konusunda başarılı görünmemektedir. OECD ülkeleri içinde yüzde 11.4 ile en yüksek işsizlik oranına sahip iki ülkeden birisi Türkiye, öteki aynı oranla Polonya'dır. Türkiye geçen yılın aynı döneminde yüzde 11.8 olan oranını ancak yüzde 11.4'e düşürürken, Polonya geçen yıl yüzde 15 olan oranını yine aynı orana yüzde 11,4'e düşürmüştür. Yani işsizlik konusunda Türkiye başarısız görünmektedir. Ekonomisini en hızlı büyüten ülkelerin başında gelmesine karşın işsizliğini azaltamaması ekonomik büyümesinin sorgulanır hale gelmesine yol açıyor. Buna karşılık tarım kesiminde istihdamın son on yılda 14 puan azalmasını da göz ardı etmemek gerekir. Yani Türkiye bir yandan okulunu yeni bitiren, askerden dönen, çalışma yaşına gelen ya da bir şekilde işsiz kalmış olan insanlarına istihdam yaratmaya çabalarken bir yandan da tarım kesiminde açığa çıkan gizli işsizlerine iş alanı yaratmaya uğraşmaktadır.

Temmuz ayında yapılan genel seçimlerin ardından kurulan 60. hükümetin en önemli ekonomik hedefi, Türkiye ekonomisini biran evvel cari denge açığını düşürecek şekilde yüksek katma değeri yaratarak ihracat yoluyla döviz geliri elde eden ve işsizliği azaltan bir yapıya kavuşturmak olmalıdır. Bu nedenle ekonomi yönetiminin artık yeni bir ekonomik planı hayata geçirmesi gerekmektedir. Bu yeni planda yine en öncelikli hedef istikrarlı büyüme olmalı ve acilen gelecek 10 yılda Türkiye'nin dünya ekonomisinde kendisine yer edinebileceği özel ve önemli sektörler belirlenmelidir. Bunlar "stratejik sektör" veya "iş kolu" olarak tanımlanmalıdır. Örneğin, kentlere verdiği büyük oranlı göç nedeniyle bugün işsizliğin en önemli kaynağı haline gelen tarım sektörünü küçültüp, çalışanlara başka sektörlerde iş yaratmaya çalışmak yerine tarım sektörü "stratejik sektör" olarak tanımlanmalı ve acilen kapsamlı bir "tarım reformu" ve bu reformu yurt çapında uygulamaya koyan bir "ulusal tarım seferberliği" başlatılmalıdır. Bu seferberlik ile tarım sektörünün kontrollü küçülmesi değil, büyütülmesi hedeflenmeli, gerek ülke içinden gerekse de ülke dışından bu alanda yetişmiş olan beyinlerden kurulu bir komite oluşturulmalı, gerekirse bu işi iyi yapan başka ülkelere danışmanlık desteği dahi alınmalıdır. Çevremizdeki zengin ama tarım imkanları sınırlı Ortadoğu, Rusya hatta Avrupa Birliği pazarlarının tarım ambarı haline gelebilmek için stratejik ürünler belirlenmeli, çiftçilerimiz eğitilmeli ve bankaların artan finansman kaynaklarının doğru projelere gidebilmesinin yolu açılmalıdır. Tarım sektörüne entegre olacak ve tarım ürünlerinin katma değerini arttıracak imalat sanayi sektörleri desteklenmelidir.

Türkiye'de tarımdan turizme, enerjiden gemi yapımına kadar stratejik bir vizyonla önu açıldığı takdirde finansal kaynaklarını verimli kullanarak global anlamda rekabet edebilecek birçok sektör olduğunu biliyoruz.

Esas önemli nokta Türkiye'nin ana gündem maddesinin artık değişmesi gerektiği ve ülke ekonomisini gelecek 10 yılda gelişmiş ülkelerin arasına sokacak istikrarlı, katma değer yaratan, döviz geliri elde eden ve belki de en önemlisi eğitimli işsiz sayısını azaltabilecek ekonomik büyüme modellerinin tartışması zamanının geldiğini düşünüyoruz.

Bu tartışmalara paralel olarak vergi sistemimizin yeniden düzenlendiği ve temel kanunların yeniden kaleme alındığı şu günlerde böyle bir vizyon eksikliğinin olması, daha en başından vergi sistemimizin, acilen ihtiyaç duyduğumuz ve yukarıda ifade ettiğimiz mikro ekonomik politikaları destekleyici ve teşvik edici bir yapıda oluşmasına engel olmaktadır. Anadolu tabiriyle çocuk ölü doğmaktadır.

Türkiye'de vergi politikası denilince şu ana kadar hep nasıl daha fazla vergi toplanabilir sorusunun cevabı aranmıştır. Ancak kamu maliyesinde sağlanan başarı sonucunda bulunduğumuz noktada vergi politikalarının, ülkemizin ihtiyaç duyduğu ekonomik yapı ve faaliyetleri destekleme ve özendirme, kaynak israfına yol açan, global pazarlarda rekabet edemeyen, verimsiz faaliyetleri de caydırma gücünden de yararlanmanın zamanı gelmiştir. Yani artık geleceğe yönelik olarak tasarlanan ekonomik yapıyı destekleyen bir vergi sistemi kurulmalıdır.

Ancak eğer gelecek 10-15 yıla ilişkin olarak bir ekonomik yapı, stratejik sektör öngörünüz yok ise, bugünden geleceğin ekonomik yapısını inşa eden vergi sistemini neye göre oluşturacaksınız? Geçmişin ve bugünün güncel ihtiyaçlarına göre mi?

Bu konuda en önemli görev, Gelir İdaresi Başkanlığı ile Vergi Politikaları Genel Müdürlüğü'ne düşmektedir. Bu iki kurum, uzun yıllardır özlemimizi duyduğumuz ama bugünlerde en çok ihtiyaç duyduğumuz makro veya mikro ekonomik politikalar ile vergi politikaları arasındaki uyumu sağlama konusunda biran evvel koordineli bir şekilde çalışmaya başlamalıdır.

Son 5 yıllık dönemde yakalanan ekonomik istikrar ve yüksek oranlı büyümenin belki de en önemli nedeninin kamu maliyesinde sağlanan mali disiplin olduğu hemen herkesin üzerinde görüş birliğine vardığı bir tespittir. Bu tespit bizim yıllardır dile getirdiğimiz, "kamu maliyesinde kalıcı iyileşme tam olarak sağlanmadan, ekonomide kalıcı iyileşme sağlanamaz. Bunun sonucunda da ekonomide sürdürülebilir büyüme koşulları yaratılamaz, yatırım ve üretim ortamı iyileştirilemez ve yabancı ser-

maye çekilemez” görüşümüzü doğrular niteliktedir. Bu nedenle kamu maliyesinde oldukça başarılı bir şekilde sürdürülen mali disiplinden de asla taviz verilmemelidir.

Kamu maliyesinde mali disiplinin sağlanması denilince akla üç şey geliyor, birincisi harcamaların disiplin altına alınması, ikincisi gelirlerin doğal olarak vergi gelirlerinin harcamaları karşılayacak ölçüde düzenli ve yeterli olması ve üçüncü kamu borç stoğunun sürdürülebilirliği. Şimdi isterseniz rakamlarla Türk Kamu Maliyesine daha yakından bakalım.

1.2- Borç Stoğu

2006 yılı sonunda 345.050 milyon YTL olan merkez yönetim borç stoğu yaklaşık 1 milyon YTL’lik bir azalışla Temmuz 2007 sonu itibariyle 344.195 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

2006 yılı sonunda 251.500 milyon YTL olan merkezi yönetim iç borç stok rakamı, 2007 yılının ilk yedi aylık dönemde yaklaşık 5 milyar YTL artış göstererek 256.100 milyon YTL düzeyine yükselmiştir.

2006 yılı Aralık sonu itibarıyla 66,6 milyar dolar olarak gerçekleşen merkezi yönetim dış borç stoku ise, Temmuz 2007 sonunda 1,1 milyar dolar artarak 66,7 milyar dolar olmuştur.

Merkezi yönetim iç borç stok rakamındaki 5 milyar YTL ve dış borç stokunda ise yaklaşık 1,1 milyar dolarlık (yaklaşık 1.750 milyon YTL) artışa rağmen, Temmuz 2007 dönemimde toplam borç stokumuzda 2006 yılı Aralık ayına göre 1 milyon YTL’lik azalış olmasının nedeni, borç stokumuzun YTL/döviz kompozisyonudur. Aralık 2006 tarihi itibarıyla toplam borç stokumuzun yüzde 37,7’si döviz veya dövize endeksli iken, Temmuz 2007 itibarıyla bu oran yüzde 34,6’dır. Mayıs 2006 döneminden bu yana döviz kurlarında görülen aşırı oynaklığın doğal bir sonucu olarak YTL’de meydana gelen aşırı değer kaybı veya kazanımı döviz cinsinden veya dövize endeksli borçlarımızın tutarını dönemsel olarak artırmış veya tam tersine azaltmıştır.

Her ne kadar cinsinden veya dövize endeksli borçlar ödenene kadar bu artış veya azalışların hesaplama dışında bir etkisi olmasa da, toplam borç stokumuzun kurlara olan duyarlılığını ve dolayısıyla da taşıdığı yüksek riski göstermesi bakımından önemlidir.

Yüksek cari açığın neden olduğu kırılganlık ile son dönemde özellikle Amerika’da

mortgage şirketlerinde (subprime mortgage) ortaya çıkan ve küresel kredi piyasalarına yayılmasından endişe edilen likidite krizi nedeniyle önümüzdeki yıllarda global likiditenin azalacağı ve uluslararası yatırımcılar tarafından daha az risk alınacağı bir dönem olacağı göz önüne alındığında, borç stokumuzun dövize bu derece bağımlı olması, bizce ülkemiz açısından büyük bir risk unsurudur.

Sıcak parayı ülkemize çekip, bu yolla döviz ucuzlatmak uğruna milletçe ödediğimiz yüksek faiz de, işte bu tablonun sadece küçük bir sonucudur. Yüksek faiz, daha az yatırım, daha az istihdam, daha az ücret, daha az harcama, daha az vergi tahsilatı, daha çok borçlanma ve yeniden daha fazla faiz gibi fasit bir daire ekonomide kendini yaşatmakta, bu dairenin kapısında bekleyen ve cebinde parası olan yerli ve yabancılar ise tatlı kazançları üzerinden vergi bile ödemedi servetlerine servet katmaktadır. Bu servetin tüm maliyetini, yükünü ise çalışan, üreten ve vergisini veren büyük çoğunluk karşılamaktadır.

İçinde bulunduğumuz 2007 yılında ise 140,3 milyar YTL iç ve 26,2 milyar YTL dış olmak üzere toplam 166,5 milyar YTL borç servisi yapılması öngörülmektedir.

Toplam borç servisinin 117,8 milyar YTL'si anapara, 48,7 milyar YTL'si ise nakit bazlı faiz ödemelerinden oluşmaktadır.

2007 yılında, nakit bazlı faiz dışı fazlanın program hedefleriyle uyumlu olarak 34,3 milyar YTL, özelleştirme gelirlerinden sağlanacak kaynak ile TMSF'den gerçekleştirilmesi beklenen tahsilat toplamının 6,8 milyar YTL olması beklenmektedir.

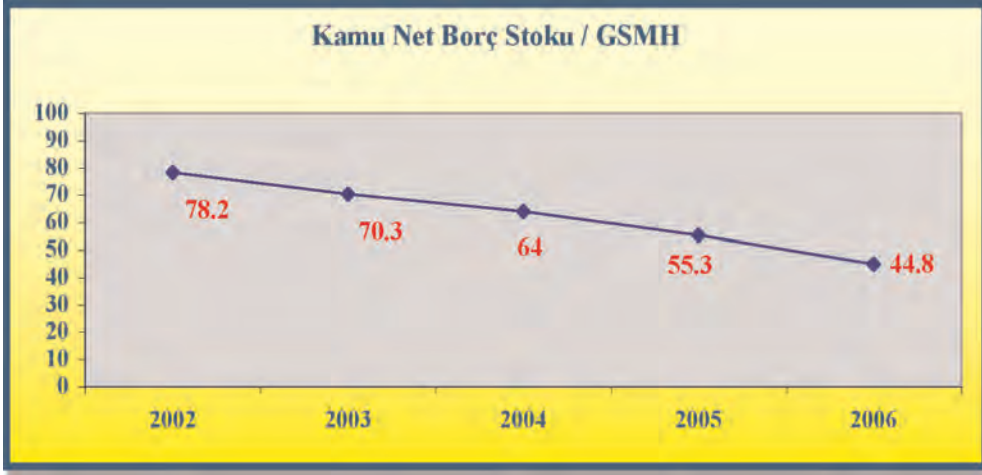
Devirli/garantili borç geri dönüşlerinden ise 0,7 milyar YTL tutarında kaynak girişi tahmin edilmektedir. Böylece, toplam borçlanma dışı kaynakların 41,8 milyar YTL olması öngörülmektedir. Hazine nakit imkanlarının güçlendirilmesi stratejisi kapsamında 2005 yılında 9,6 milyar YTL, 2006 yılında ise 6,2 milyar YTL artırılan Hazine nakit rezervinden, 2007 yılı içerisinde 2,7 milyar YTL tutarında kullanım planlanmaktadır.

Hazine'nin yukarıda açıklanan borç servisi projeksiyonları ve borçlanma dışı kaynaklara ilişkin hedefler çerçevesinde, 2007 yılında toplam 122,0 milyar YTL tutarında borçlanma yapılması öngörülmektedir. Toplam borçlanmanın 17,8 milyar YTL'sinin dış borçlanma, 104,2 milyar YTL'sinin ise iç borçlanma yolu ile yapılması planlanmaktadır.

140,3 milyar YTL tutarındaki iç borç servisine karşılık, 104,2 milyar YTL tutarında iç borçlanmaya gidilmesi sonucunda, 2007 yılında iç borç çevirme oranının ortalama yüzde 74,2 olması beklenmektedir. Yüzde 74,2 olarak öngörülen borç çevirme

oranının yüzde 80'in altında olması aslında çok önemlidir. Çünkü bu oran hazineye, kamu kesimi borç stokunu hem oran olarak hem de miktar (nominal) olarak azaltabilme imkânı sağlamaktadır.

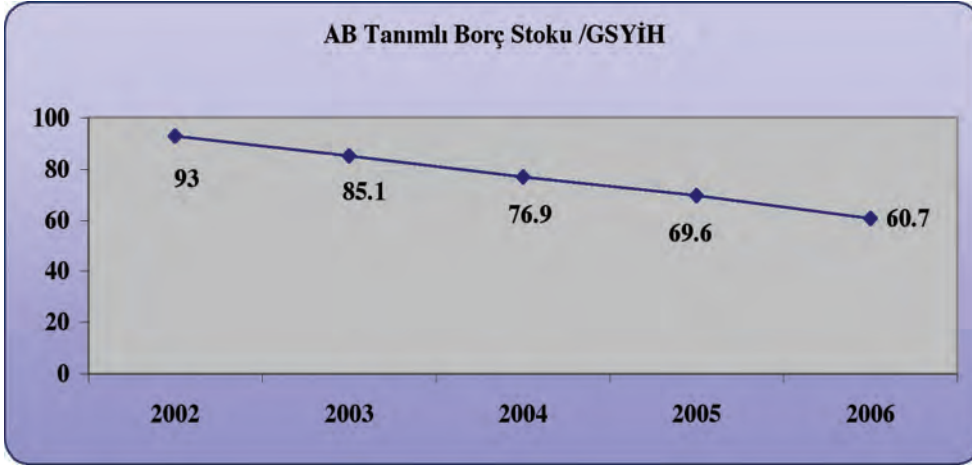
Diğer taraftan “Borçluluk Göstergesi” olarak da kullanılan Türkiye'nin kamu net borç stoku, 2006 yılında ekonominin yüzde 6 oranında büyümesi, sıkı mali disiplin ve kurda yaşanan düşüş nedeniyle azalma trendini devam ettirmiş ve GSMH'nin yüzde 44,8'ine kadar gerilemiştir. Geçen sene yüzde 55,3 olarak gerçekleşen bu oran 2001 krizinde milli gelirin yüzde 90,5'ine kadar yükselmişti.

Bununla birlikte kurlarda meydana gelen düşüşün, borç stokunun kura olan bağımlılığı da dikkate alındığında, (toplam borç stokunun yüzde 34.6'sı döviz veya dövize endekslidir.) kamu net borç stokunun GSMH'ya olan oranında meydana getirdiği azalmaya katkıda bulunduğu da unutulmamalıdır. Bu durum, kurlardaki hareketin şu ana kadar borç stokunun azalması yönünde etkide bulunmasına rağmen, hareketin tersine dönmesi durumunda borç stokunun GSMH'ya oranının artma riski olduğu da unutulmamalıdır.

Buna göre, kamu net borç stokunun GSMH'ya oranı dikkate alındığında, önemli mesafe alındığı görülmektedir.

Avrupa Birliği tanımlı borç stokunun Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya olan oranında 2002 yılından bu yana meydana gelen gelişmeler ise aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Görüldüğü üzere AB tanımlı borç stokunun GSYİH'ya oranı 2006 yılı sonunda yüzde 60,7 olmuştur. 2008 yılı itibariyle bu oranının Maastricht Kriterlerini tutturması hedeflenmektedir.

1.3- Bütçe Performansı

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana geçen 84 yıllık Türkiye sadece 23 yılda denk yada bütçe fazlası vermiştir. Bütçe disiplinin sürdürüldüğü yıllar çoğunluklu Cumhuriyetimizin ilk yılları ve büyük önder Atatürk'ün ölümüne kadar olan süreyle sınırlıdır.

2006 mali yılı bütçe uygulama sonuçlarına baktığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır. 2006 yılında toplam 175.304 milyon YTL harcama yapılmış buna karşın 171.309 milyon YTL bütçe geliri elde edilmiş ve sonuçta 3.995 milyon YTL bütçe açığı verilmiştir.

2006 yılı bütçesinde sağlanan bu başarı sonucunda bütçe açığının GSMH'ya oranı yüzde0,7 olmuştur.

2006 yılı sonunda bütçe tanımlı faiz dışı fazla 41.951 milyon YTL, program tanımlı faiz dışı ise 33.489 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Program tanımlı faiz dışı fazlanın GSMH'ya oranı yüzde 5,8'tir.

2007 yılının ilk altı aylık sonuçlarına bakıldığında ise yılın ilk altı aylık döneminde faiz dışı fazlada 2007 yılı bütçe hedefinin yüzde 58,2'sine ulaşıldığı, yine söz konusu dönemde oluşan bütçe açığının yıllık bütçe açığı hedefi olan 16 milyar 830 milyon YTL'nin yüzde 35'ine tekabül ettiği görülmektedir. Bu durum, yıl sonu bütçe açığı gerçekleşmesinin bütçe hedefinin altında kalacağını göstermektedir.

2007 Ocak-Haziran dönemini geçen yılın aynı dönemi ile karşılaştırdığımızda ise durum pek parlak gözükmemektedir. Çünkü Ocak-Haziran 2006 döneminde Türkiye, 1984 yılından bu yana ilk defa bütçe fazlası ile tanışmış ve bütçe 2 milyar 423 milyon YTL fazla vermiştir. 2007 yılının ilk altı aylık döneminde merkezi yönetim bütçesi 5 milyar 885 milyon YTL açık vermiş durumdadır.

2006 yılında merkezi yönetim bütçe harcamaları 175.304 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın 45.945 milyon YTL'sini faiz ödemeleri oluşturmaktadır ve bu tutar toplam bütçe harcamalarının yüzde 26,2'sine tekabül etmektedir.

Faiz ödeneğinin bütçe içindeki payının yüzde 26,2'ye kadar düşmesine rağmen halen bütçe açığı veriliyor olması, faiz ödemelerinden artık daha fazla tasarruf edilmesinin de zor olduğu göz önüne alındığında, toplanan vergilerin etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak üzere acilen bir harcama reformuna duyulan ihtiyaca ve kamu kesiminde savurganlığa ve aşırı harcama eğilime son verilmesine işaret etmektedir.

1.4- Bütçe Harcamaları

2006 yılında merkezi yönetim bütçe harcamaları 2005 yılına göre yüzde 9,8 oranında artarak 175.304 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

Bir önceki yıla göre 2006 yılında faiz dışı harcamalar ise yüzde 13,58 oranında artarak 29.359 milyon YTL olmuş, faiz harcamaları ise binde 6 oranında artış göstererek 45.945 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

Reel değişimler itibarıyla bakıldığında, faiz dışı harcamalar binde 5 oranında artmış, faiz harcamaları bir önceki yıla göre yüzde 10,9 oranında azalmıştır.

Bütçe içinde harcamaların dağılımına bakıldığında ise faiz dışı harcamaların payının yavaş yavaş artma eğilimine girdiği, faiz harcamaları azaldıkça bunun yerinin başka kalemlerle doldurulduğu görülmektedir.

Bu süreç kendi içerisinde sağlıklı bir gelişme olmakla birlikte, kamu maliyesinin gelecek aylara ve yıllara taşıdığı iki problemin devam ettiği görülmektedir.

Bunlardan birisi elbette ki hala bütçe harcamaları içindeki payı yüzde 26,2 olan ve GSMH'nin yüzde 7,9'u düzeyinde gerçekleşen faiz harcamaları, diğeri de GSMH içindeki payı yaklaşık yüzde 4,4'e tırmanan sosyal güvenlik açıklarıdır. 2006 yılında hazineden sosyal güvenlik kurumlarının açıklarını kapatmak üzere ödenen para 22,8 milyar YTL olmuştur. Yine geçen yıl faiz kalemi için 45.945 milyon YTL ödemiştik.

Sosyal güvenlik kurumları açıkları 175 milyar YTL'lik 2006 yılı bütçesinin en yüksek harcamalarından birini oluşturmaktadır. Türkiye'nin 2006 yılında en büyük belası olan faize yaklaşık 46 milyar YTL, memur ve işçiye ise 37.732 milyon YTL ödenmiştir.

Yani sosyal güvenlik kurumlarının gelir-gider farkı, Milli Eğitim'e ayrılan 17 milyar YTL'lik bütçenin çok üzerinde aynı zamanda Sağlık, Milli Savunma bütçelerinin iki buçuk katı büyüklüğünde.

2006 yılında sosyal güvenlik harcamalarının bütçeden aldığı pay ve GSMH'ya oran olarak ulaştığı düzey bu sorunun ileriki yıllarda faiz ödemeleri problemini geride bırakarak bütçedeki en önemli harcama kalemini oluşturacağını gösteriyor. Çünkü son 3 yılda bütçedeki faiz kalemine ayrılan pay azalırken, sosyal güvenlik açıkları için ayrılan pay sürekli olarak artmaktadır. Umudumuz faiz belasından yavaş yavaş kurtulurken, popülist politikalara kurban edilen sosyal güvenlik sistemimizin çökmesidir.

1.5- Bütçe ve Vergi Gelirleri

2006 yılı sonu itibarıyla merkezi yönetim bütçe gelirleri 171,3 milyar YTL olmuştur.

2006 yılında 137.474.325 YTL genel bütçe vergi geliri elde edilmiştir. 2006 yılında tahsil edilen vergi gelirleri tutarını ana kalemler itibarıyla gösteren ve bir önceki yıl rakamlarına göre, TÜFE (yüzde12,9) esas alınarak hesaplanan reel değişimleri de içeren tablo şu şekildedir.

	(YTL)	Reel Değişim
Toplam Vergi Gelirleri	137.474.325	% 1,8
Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	40.140.754	- % 2,7
- Gelir Vergisi	28.983.049	% 4,8
- Kurumlar Vergisi	11.157.705	-% 17,9
Mal ve Hizmetler Üzerinden Alınan Vergiler	97.333.571	% 3,75
- Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	15.923.069	- % 0000001
- Özel Tüketim Vergisi	36.926.175	- % 1,91
- İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	25.425.510	% 11,4
- Gümrük Vergileri	2.080.931	% 19,81
- Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler (BSMV, Özel İletişim, Şans Oyunları)	6.570.747	% 9,32
Veraset ve İntikal Vergisi	119.079	% 19,43
Motorlu Taşıtlar Vergisi	2.998.105	% 4,62
Damga Vergisi	3.148.720	% 9,27
Harçlar	3.952.188	% 6,73

Yukarıdaki tablodan da örüleceği üzere 2006 yılında toplam vergi gelirleri reel olarak yüzde 1,8 oranında artmıştır. Vergi gelirlerin alt sınıflandırmasına daha yakından bakıldığında çapıcı sonuçlara ulaşılmaktadır. Her şeyden önce toplumdaki gelir dağılımını daha adil hale getirmesi beklenen dolaysız vergilerde (gelir ve kurumlar vergileri) 2006 yılında reel bazda yüzde 2,7 azalma meydana gelmiştir. Gelir vergisi tahsilatında esasen yüzde 4,8'lik bir reel artış söz konusudur. Ancak 2006 kurumlar vergisi tahsilatı bir önceki yıla göre hem nominal hem de reel olarak (yaklaşık yüzde 18) azalmıştır. Kuşkusuz bu gelişmenin altında yatan temel neden 2006 yılında kurumlar vergisi oranının yüzde 30'dan yüzde 20'ye indirilmesi olsa da ekonomik büyüme rakamları göz önüne alındığında bu gelişme yine de endişe vericidir.

2006 yılı içinde vergi kalemleri içerisinde reel bazda en dikkat çekici artış, ithalde alınan katma değer vergisinde olmuştur. Bu durum ironik olarak yüksek cari açığın beraberinde getirdiği olumlu bir sonuçtur, ancak sağlıklı olduğunu söylemek elbette mümkün değildir.

Ayrıca 2006 yılında toplam 3.506 milyon YTL vergi cezası tahsil edilmiştir. Bu tutar 2005 yılına nazaran reel bazda yüzde 135’lik bir artışa tekabül etmektedir ve bir yönüyle 2006 yılında yapılan vergi denetimlerinin önceki yıllara göre daha etkin olduğunu göstermektedir.

137,5 milyar YTL’lik vergi gelirlerinden aslan payını yine yaklaşık 94 milyar YTL ile dolaylı vergiler almıştır. Bir başka ifadeyle, dolaylı vergilerin toplam vergiler içindeki payı yüzde 68,6 düzeyindedir.

Bu yılın ilk 6 aylık (Ocak-Haziran 2007) döneminde merkezi yönetim bütçe gelirleri 94 milyar 795 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu gelirler içinde;

Vergi gelirleri	70 milyar 588 milyon,
Vergi dışı gelir toplamı	21 milyar 784 milyon,
Özel bütçeli idarelerin öz gelirleri	1 milyar 564 milyon,
Düzenleyici ve Denetleyici kurumların gelirleri	858 milyon YTL olmuştur.

Yılın ilk altı aylık döneminde tahsil edilen vergi gelirlerine baktığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır.

Ocak-Haziran 2007 döneminde yapılan vergi tahsilatında, geçen yılın aynı dönemine göre (Ocak-Haziran 2006) yüzde 7 oranında bir artış kaydedilerek 70 milyar 588 milyon YTL vergi tahsil edilmiştir. Geçen dönemde bu rakam 65 milyar 975 milyon YTL idi. 2007 yılının tamamı için öngörülen vergi geliri rakamı ise 158 milyar 153 milyon YTL’dir. Bu durumda yılın ilk yarısında vergi gelirleri bakımından yıllık bütçe hedefinin yüzde 44,6’sına ulaşıldığı görülmektedir ve beklenenden düşük bir performansı temsil etmektedir.

Yıllık olarak hedeflenen tutarlar da dikkate alındığında 2007 yılının ilk yarısında önemli vergi türlerindeki tahsilattaki gelişme aşağıdaki tabloda özetlenebilir.

Vergi Türü	Ocak-Haziran 2007 Tahsilat (YTL)	Yıllık Hedef	Gerçekleşme Oranı
Gelir Vergisi	15.701 milyon	33.418 milyon	% 46,9
Kurumlar Vergisi	6.125 milyon	11.925 milyon	% 51,4
MTV	1.691 milyon	3.504 milyon	% 48,3
KDV (Dahilde)	8.064 milyon	20.201 milyon	% 39,9
KDV (İthalde)	12.260 milyon	29.583 milyon	% 41,4
ÖTV	17.684 milyon	41.071 milyon	% 43,1
BSMV	1.530 milyon	3.111 milyon	% 49,2
Damga Vergisi	1.778 milyon	3.639 milyon	% 48,9
Harçlar	2.319 milyon	4.594 milyon	% 50,5

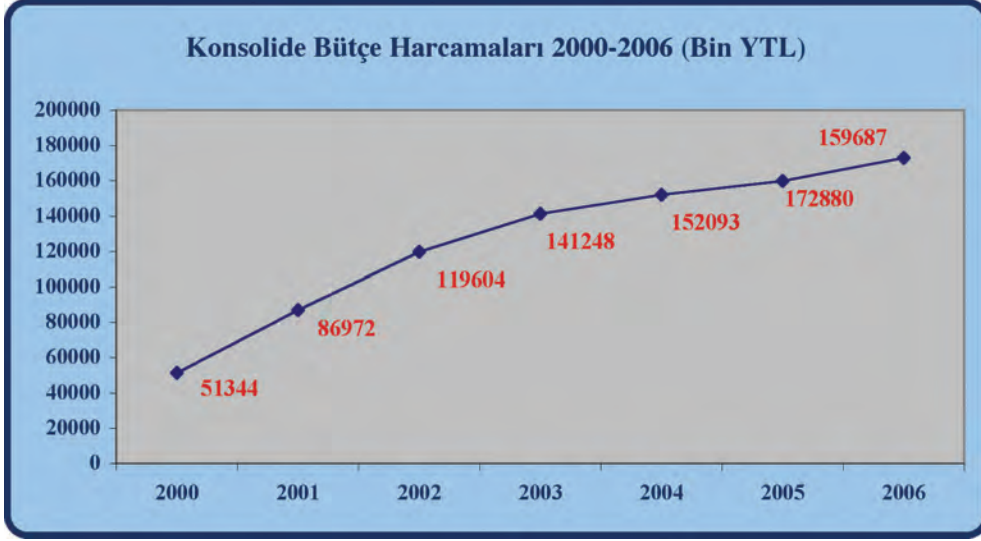
2007 yılının ilk yarısında yapılan vergi tahsilat rakamları ile yıl sonu hedeflerini karşılaştırdığımızda en çarpıcı sonuç, dahilde alınan KDV ve Özel Tüketim Vergisi tahsilatında yıllık hedefin çok gerisinde kalınmış olmasıdır. Özellikle KDV tahsilatında hedefin çok gerisinde (yüzde 39,9) kalınmasının altında bu yıl vergi iadesi sisteminin kaldırılmış olması ve bu değişikliğin belge düzeninde neden olduğu yozlaşma görülebilir. KDV tahsilatında yıllık hedefin çok altında kalınmasının bir diğer neden olarak, 2007 yılının seçim yılı olması nedeniyle hanehalkı harcamalarının azalmış olması da görülebilir.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerden tahsil edilen tutar ise 146,074 bin YTL yani toplam gelir vergisinin sadece ve sadece yüzde 0,9'udur.

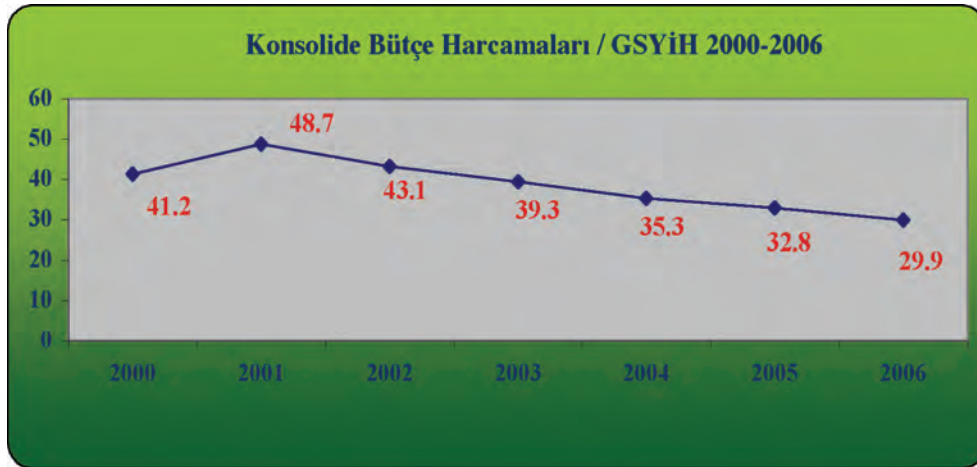
Yılın ilk altı ayında toplanan vergilerin yaklaşık yüzde 66,6'sı dolaylı vergiler, yüzde 30,9'unu gelir üzerinden alınan vergiler, yüzde 2,5'ini ise mülkiyet üzerinden alınan vergiler oluşturmuştur.

1.6- Bütçe Gelirleri ve Vergi Politikası

Son 6 yıllık dönemde konsolide bütçe gerçekleştirmelerine baktığımızda karşımıza aşağıdaki tablo çıkmaktadır. 2000 yılında bütçe harcamaları toplamı 51.344.000 YTL iken, 2006 yılı sonunda bu rakam 172.880.272 YTL olmuştur. Son 6 yıllık dönemde toplam bütçe harcamalarının seyri ve bu harcamaların GSYİH'ya oranı sırasıyla aşağıdaki grafiklerde gösterilmektedir.

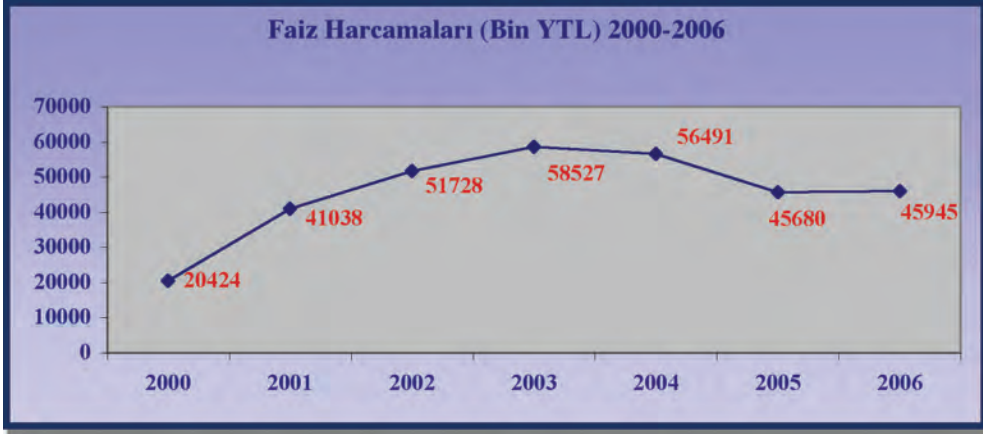

2000 ila 2006 arası dönemde bütçe harcamalarının GSYİH'ya olan oranları ise aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

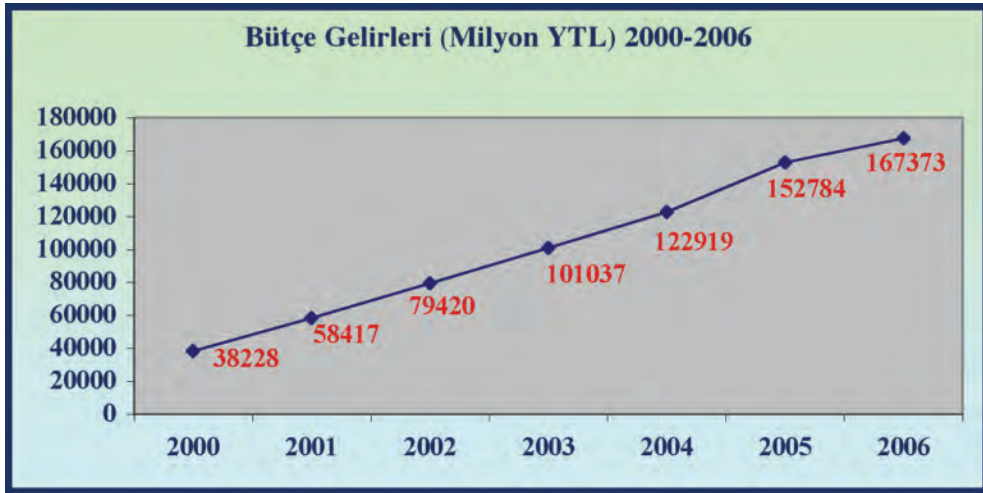

Yukarıdaki grafikten de görüleceği üzere bütçe harcamaları nominal olarak artsa da hi bu harcamaların GSYİH içindeki payı giderek azalmaktadır.

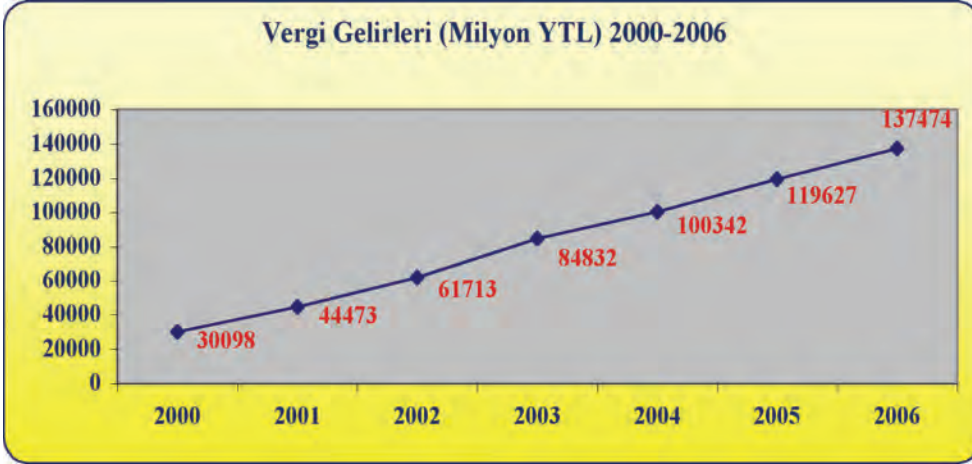
Bütçe harcamaları içerisindeki faiz giderlerine baktığımızda ise yine 2000 ile 2006 arası dönemi ele alırsak, 2000 yılında 20.424 bin YTL olan faiz harcamalarının 2006 yılı sonunda 45.945 bin YTL'ye ulaşmış olduğunu görmekteyiz

2000 ile 2006 yılları arasındaki son 6 yıllık döneme konsolide bütçe gelirleri açısından baktığımızda ise 2000 yılında 38.228 milyon YTL olan bütçe gelirimizin, 2006 yılı sonunda yaklaşık 4 kat artarak 167.373 milyon YTL'ye ulaştığını görmekteyiz.

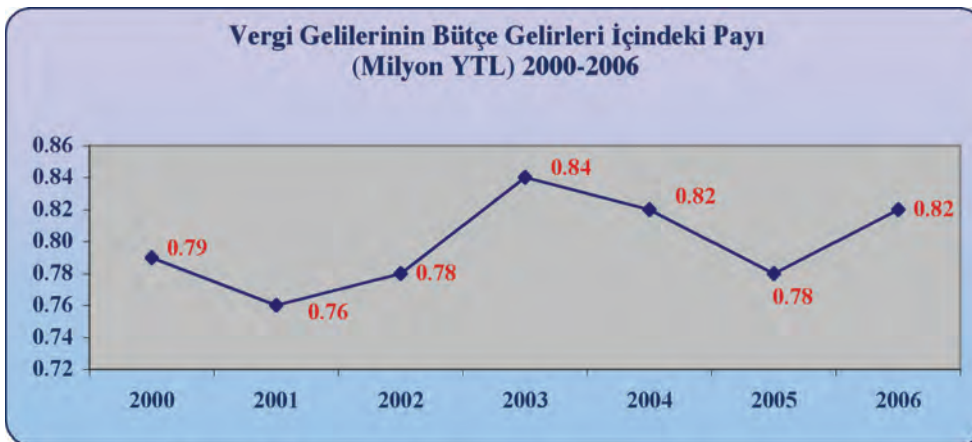

Yine aynı dönem içerisinde konsolide bütçe vergi gelirleri ise 2000 yılında 30.098 milyon YTL iken, 2006 yılı sonunda 137.474 milyon YTL olmuş yani son 6 yılda vergi gelirlerimiz 4,5 kat artmıştır.

2000 yılında vergi gelirlerimizin konsolide bütçe gelirleri içerisindeki payı yüzde 79 iken, aynı oran 2006 yılında yüzde 82 olmuştur.

Son 10 yılda vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payının en yüksek olduğu yıllar sırasıyla, yüzde 84,1 ile 2003, yüzde 83,3 ile 2004, yüzde 82,7 ile 1996, yüzde 81,6 ile 1997, yüzde 80,6 ile 2005 ve yüzde 82 ile 2006 yani geçen yıl olmuştur.

1995 ila 2006 yılları arasında toplam vergi gelirlerimizin GSMH'ya oranları ise şu şekilde olmuştur. Bilindiği üzere genel bütçe vergi gelirlerinin GSMH'ya olan oranı bize dar anlamda vergi yükü rakamlarını da vermektedir.

YILLAR	VERGİ GELİRİ (Bin TL)	GSMH (Bin TL)	VERGİ GEL/GSMH
1995	1.084350	7.854.887	% 13,8
1996	2.244.094	14.978.067	% 14,9
1997	4.745484	29.393.262	% 16,1
1998	9.228596	53.012.781	% 17,4
1999	14.802.280	78.282.967	% 18,9
2000	26.503.698	125.596.129	% 21,1
2001	39.735.928	176.483.953	% 22,5
2002	59.631.868	273.463.168	% 21,8
2003	84.316.169	356.680.888	% 23,6
2004	101.038.904	428.932.343	% 23,6
2005	119.621.390	486.401.032	% 24,6
2006	137.474.325	575.784.000	% 23,8

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere ülkemizdeki vergi yükü son 11 yılda neredeyse 2 kat artmış ve son 3 yıldır yüzde 24'ler civarında istikrar kazanmıştır.

Resmin içine yani vergiye bağlı tüm gelirleri ve sosyal güvenlik kesintilerini (para-fiskal gelirler) de kattığımız zaman geniş anlamdaki vergi yükü kavramına ulaşırsanız ki, son 30 yılda ülkemizdeki vergi yükü oranları şu şekilde gerçekleşmiştir.

1975 ila 2005 yılları arasında Türkiye'deki vergi yükünün gelişimi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YILLAR	VERGİ YÜKÜ
1975	% 16
1985	% 15,4
1990	% 20,0
1995	% 22,6
2000	% 32,3
2003	% 32,8
2004	% 31,3
2005	% 32,3

Türkiye, 1985-2005 yılları arasında, vergi yükündeki 16,9 puanlık artışla, OECD ülkeleri arasında birinci sırada yer alıyor. Türkiye'yi 14, 2 puan ile İzlanda, 9,3 puan ile Portekiz, 8,6 puan ile İspanya, 7,4 puan ile İtalya, 7 puan ile Yunanistan, 5,5 ile Yeni Zelanda, 4,6 puan ile Finlandiya, 3,9 puan ile İsviçre izlemiştir. Söz konusu dönemde vergi yükünde İrlanda'da 4,1 puan, Almanya'da ise 2,5, Lüksemburg'da 1,9, İngiltere'de ise 0,5 puanlık azalma meydana gelmiştir.

2- VERGİ POLİTİKASI

Türkiye'de 1920'li yıllardan bu yana uygulanan vergi politikaları sonucunda bugün geldiğimiz noktada şu tespitleri yapmak mümkündür.

2.1- Kamu Harcamaları Vergi Gelirleri İle Finanse Edilememektedir

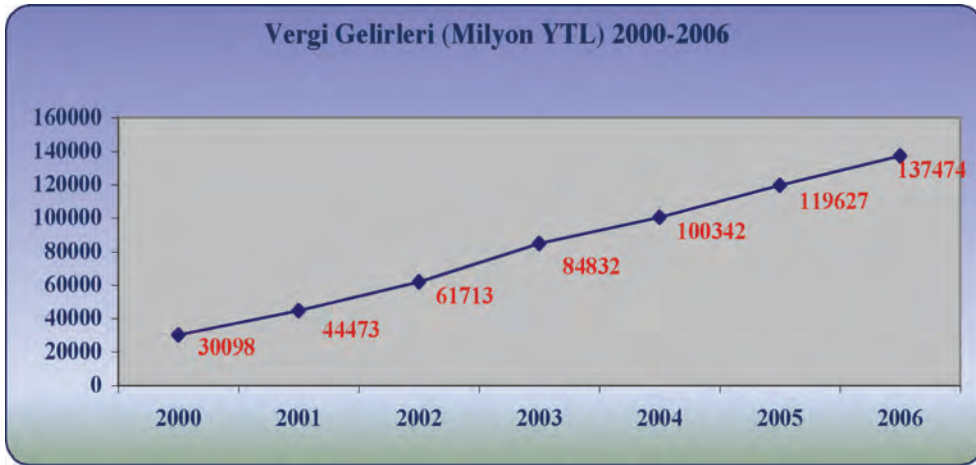
Vergi kamu harcamalarını finanse etmenin en sağlıklı yoludur. Bilindiği üzere kamu harcamaları esas olarak iki şekilde finanse edilir, vergi toplamak ve borçlanmak. Türk kamu mali yönetiminde 80'li yıllardan bu yana “vergi alma borç al” prensibi hakim olmuştur. Bunun sonucunda da bugün ülkemizin konsolide bütçe toplam borç stoğu Temmuz 2007'de yaklaşık 344 milyar YTL olmuştur. Bu rakamın 256.100 milyon YTL'si iç borç, 66,7 milyar doları ise dış borçtur.

Son 11 yıllık dönemde konsolide bütçe gerçekleştirmelerine baktığımızda karşımıza

aşağıdaki tablo çıkmaktadır. 1995 yılında bütçe harcamaları toplamı 1.724.194 milyar TL iken, 2006 yılı sonunda bu rakam 172.880.272 bin YTL olmuştur. Son 11 yıllık dönemde toplam bütçe harcamaları yaklaşık 100 kat artmıştır.

Bütçe harcamaları içinde faiz giderleri yine 1995 yılında 576.116 bin TL iken, 2006 yılı sonunda 45.945.232 bin YTL, yani son 11 yılda 79 kat artmıştır.

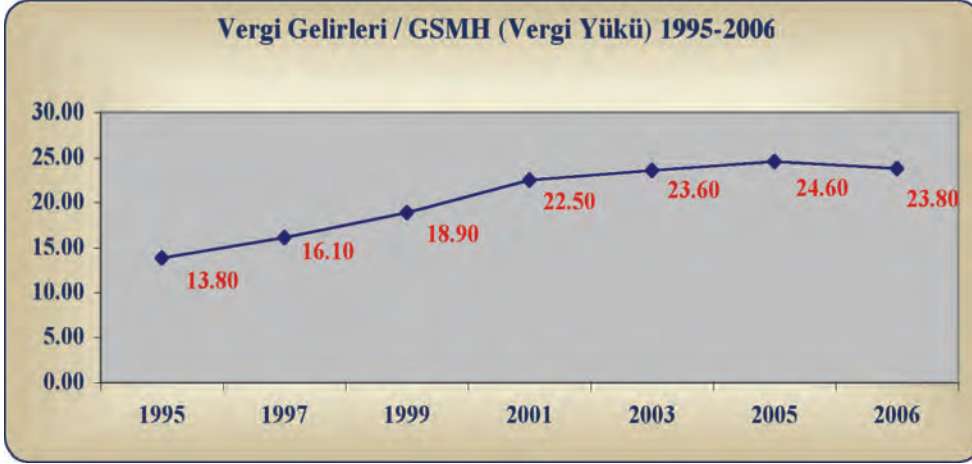
1995 ila 2006 yılları arasındaki son 11 yıllık döneme konsolide bütçe gelirleri açısından baktığımızda ise 1995 yılında 1.409.250 bin TL olan bütçe gelirimizin, 2006 yılı sonunda yaklaşık 117,7 kat artarak 167.373.227 bin YTL olduğunu görmekteyiz. Aynı dönem içerisinde konsolide bütçe vergi gelirleri ise 1995 yılında 1.084.350 bin TL iken 2006 yılı sonunda 137.474.325 bin YTL olmuş yani son 11 yılda vergi gelirlerimiz 125,8 kat artmıştır.

1995 yılında vergi gelirlerimizin konsolide bütçe gelirleri içerisindeki payı yüzde 77 iken, aynı oran 2006 yılında yüzde 82 olmuştur.

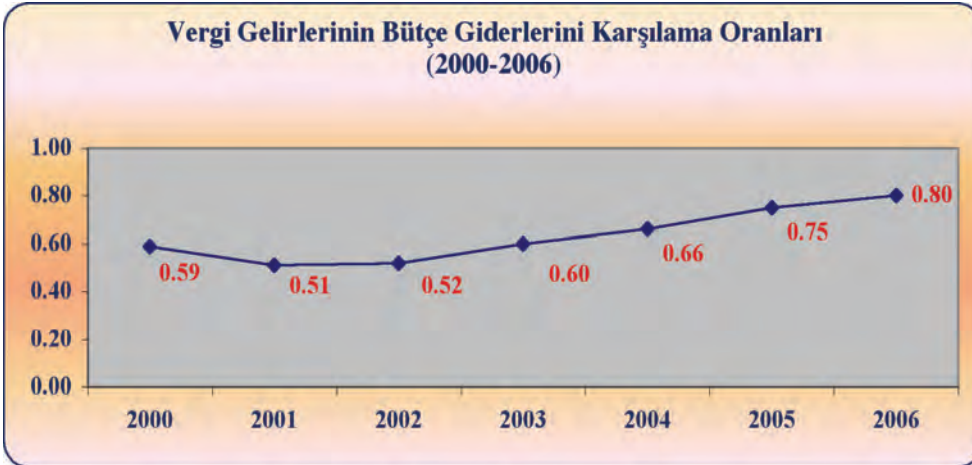
Son 10 yılda vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payının en yüksek olduğu yıllar sırasıyla, yüzde 84,1 ile 2003, yüzde 83,3 ile 2004, yüzde 82,6 ile 1996, yüzde 81,6 ile 1997, yüzde 81,5 ile 2005 ve yüzde 82 ile 2006 yılı olmuştur.

1995 ila 2006 yılları arasında toplam vergi gelirlerimizin GSMH'ya oranları ise şu şekilde olmuştur. Bilindiği üzere konsolide bütçe vergi gelirlerinin GSMH'ya olan oranı bize aynı zamanda dar anlamda vergi yükü oranlarını da vermektedir.

Vergi gelirlerinde var olan artışın esas nedenine bakıldığında, ne yazık ki, verginin tabana yayılmasından değil, oranlarda meydana gelen artışlardan ve olağanüstü vergiler ile vergi barışı gibi af kanunu gelirlerinden kaynaklandığı görülmektedir.

Son 6 yılda vergi gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranlarına baktığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır.

2000 yılında yüzde 59 2002’de yüzde 52, 2005 yılında yüzde 75, 2006 yılında ise yüzde 80 olan oranları şu şekilde de okuyabiliriz. Örneğin 2006 yılında devlet yapmış olduğu personel ödemeleri, yatırım harcamaları ve transfer harcamalarının sadece yüzde 80’ini vergi gelirleriyle karşılayabilmiştir. Geriye kalan kısım için ya borçlanmış ya da malvarlığını (özelleştirme) satmıştır ki, özelleştirme hiçbir zaman bütçe geliri olarak kabul edilemez.

Ancak son yıllarda bütçe performansında gösterilen başarı da gözardı edilmemelidir. Ümidimiz adil ve ödeme gücüne göre alınan vergi gelirlerimizin bütçe harcamalarının tamamını karşılayacak düzeye gelmesi ve artık millet olarak özlemini duyduğumuz denk hatta fazla veren bütçelere sahip olmaktır.

2.2- Toplanan Vergilerin Önemli Bir Bölümü Hala Faiz Ödemeleri İçin Kullanılmaktadır

Vergi gelirlerimizin konsolide bütçe harcamalarını karşılamakta yetersiz kaldığını belirtmiştik. Manzaraya biraz daha yakından baktığımızda, faiz ödemelerinin bütçe giderleri içerisindeki payı da gözönüne alındığında durumun aslında daha vahim olduğunu görüyoruz. Çünkü topladığımız vergiler eğitim harcamalarına, sağlık harcamalarına veya yatırıma maalesef gitmiyor. Yani kamu harcamalarının kaynağını yüksek ve kaliteli eğitim veya sağlık harcamaları için değil, ne yazık ki faiz ödemeleri oluşturuyor ve topladığımız vergilerin önemli bir bölümü de bu ödemeleri karşılamak için kullanılıyor.

Bütçedeki vergi gelirlerimizin ne kadarının borç faizlerine gittiğini, aşağıdaki tablodan daha net görebiliriz.

YILLAR	VERGİ GELİRİ	FAİZ GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ VERGİ GELİRLERİ
2000	26.503.698	20.439.862	% 77,1
2001	39.735.928	41.062.226	% 103,3
2002	59.631.868	51.870.659	% 86,9
2003	84.316.169	58.609.163	% 69,5
2004	101.038.904	56.448.490	% 55,9 (% 62,7)
2005	119.621.390	45.679.532	% 38,1 (% 42,7)
2006	137.474.325	45.945.232	% 33
Toplam	568.322.282	320.055.164	% 56,3 (ort)

Tablodan da görüldüğü üzere son 6 yılda 2004 yılında ek vergi, normal vergi, vergi barışı vs. topladığımız tüm vergilerin yüzde 56,3'ü eğitime, sağlığa veya yatırıma harcamalarına değil, doğrudan borçların faizini ödemek için kullanmışız.

2006 yılında Türkiye'nin GSMH rakamı 575.784 milyon YTL olarak gerçekleşti. Yine 2006 yılı bütçesinde faiz ödemeleri için 45,9 milyar YTL ödendi. Yani 2006 yılı içerisinde 75 milyon insanımızın yarattığı milli gelirin yüzde 7,97'si devlete borç verenlere gitti ve ödenen bu paradan da ne yazık ki neredeyse hiç vergi alınmadı. Çünkü devlete borç verenlerin elde ettiği faiz gelirin¹ 391,820 in YTL'si (391,8 milyar lirası) vergiye tabi değil!!!

Oysa 2005 yılında ekonomide mal ve hizmet üreterek 100 YTL gelir elde eden herkes, bunun yaklaşık 23,8 YTL'sini devlete vergi olarak ödedi, devlet ise bu 23,8 YTL'nin 7,97 lirasını sadece kendisine borç verenlere faiz olarak geri ödedi. Ödenen bu faizler ise büyük tutarlar için 3-5 bin, diğerleri için ise aileleri ile birlikte yaklaşık 1 milyon kişiye gitti. Yani 2006 yılında da 75 milyon çalıştı ve yaklaşık 1 milyon hatta 3-5 bin kişi kılını kıpırdatmadan bu pastadan en büyük payı aldı.

2.3- Vergi Yükünün Adaletli ve Dengeli Dağılımı Sağlanamamıştır. Mevcut Vergi Sistemi Gelir Dağılımını Daha Eşitsiz Hale Getirmektedir

Anayasamızın 73'üncü maddesine göre herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı ise maliye politikasının sosyal amacıdır.

Bir ülkedeki vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı incelenirken toplanan vergiler içindeki dolaylı ve dolaysız vergilerin oranlarının karşılaştırılması çok kullanılan bir yöntemdir. Bilindiği üzere dolaysız vergiler gelir üzerinden alınır ve vergi adaletini sağlamada daha etkilidir. Çünkü artan oranlı vergi tarifeleri, indirim, istisna, muafiyet ve en az geçim indirimi gibi uygulamalarla doğrudan vergi ödeme gücü ile ilişki kurulabilir.

Dolaylı vergiler ise “tersine artan oranlı (refresif) bir yapıya sahiptir. Yani ödenen vergi alt gelir grubundaki kişiler için daha büyük önem ifade etmektedir. Dolaylı verginin uygulandığı ürünlerin düşük gelirlilerin bütçesindeki payı, yüksek gelirlilere göre daha fazladır. Vergi yükü asıl olarak düşük ve sabit gelirliler üzerinde kalmaktadır.

1 31.12.2005 tarihinden önce ihraç elden devlet tahvili ve hazine bonolarından elde edilenler.

Ülkemizde son yedi yıllık dönemde toplam vergi gelirleri içerisindeki dolaylı-dolaysız vergilerin oransal dağılımı ile dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki oranı aşağıdaki gibi olmuştur.

Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Toplam Vergi Gelirleri İçerisindeki Oranları

GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATININ YÜZDE DAĞILIMI		
Yıllar	Dolaysız Vergiler (%)	Dolaylı Vergiler (%)
1990	52	48
1991	52	48
1992	50	50
1993	49	51
1994	48	52
1995	41	59
1996	39	61
1997	41	59
1998	47	53
1999	45	55
2000	41	59
2001	40	60
2002	34	66
2003	33	67
2004	31	69
2005	32	68
2006	31,2	68,6
2007 (6 aylık)	30.9	69.1

Tablo incelendiğinde toplam vergi gelirleri içerisindeki dolaylı vergilerin payının oransal olarak sürekli arttığı ve 2006 yılı bütçe gerçekleştirmelerine göre bu oran yüzde 68,6 olduğu görülmektedir. Bu yılın ilk yarısında merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmelerine göre ise bu oran yüzde 69,1'e yükselmiştir. Bunun anlamı vergi gelirlerimizin yaklaşık yüzde 69'unu adil olmayan dolaylı vergilerden sağlanıyor olmasıdır. Bu durum vergi sistemimizde dikey adaleti (az kazananın az, çok kazananın çok vergi al), dolayısıyla da gelir dağılımını bozmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde ise durum tam tersidir. AB ülkelerinde toplam vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin payı sadece yüzde 35'tir.

Vergi yükünün adaletli dağılımını tespit etme yolunda kullanılacak bir diğer ölçüt, tevkif (stopaj) yoluyla toplanan vergi ile ücretlilerin ödediği vergilerin toplam gelir vergisi içindeki payıdır. Çünkü stopaj yoluyla toplanan vergilerde kazanç tutarı ne olursa olsun sabit bir oranda vergi alınmakta, artan oranlı tarife uygulanmamaktadır. Bu durumda 1 milyar kazananın da, 100 milyar kazananın da aynı oranda vergi alınmakta ve dolayısıyla da vergi yükünün mali güce göre alınması mümkün olmamaktadır.

Ülkemizde stopaj yoluyla alınan gelir vergisinin toplam gelir vergisine oranı 1988'de yüzde 73.1 iken, 1995'te yüzde 88.6, 1999'da, yüzde 89.6, 2000'de yüzde 95.2, 2002 yılında yüzde 91, 2004 yılında yüzde 89, 2005 yılında yüzde 90,1, 2006 yılında yüzde 90,9 ve 2007 yılının ilk altı ayında ise yüzde 90,8 olmuştur.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) verilerine göre, 2005 yılı sonunda 13 bin civarında olan 1 milyon YTL'nin üzerindeki mevduat sahiplerinin sayısı, 2006'da yüzde 30 artarak 17 bine kadar çıkmıştır. BDDK'nın Şubat ayı raporundaki verilere göre, Eylül 2005 tarihinde 12 bin olan milyoner sayısı, Aralık 2005'te önce 13 bine, Haziran 2006 tarihinde de 16 bin olmuştur. Ekim ayında, 15 bin seviyesine gerileyen 1 milyon YTL'nin üstündeki mevduat sahibi milyonerlerin sayısı geçen yılın sonunda 17 bine ulaşmış durumdadır.

Türk bankacılık sisteminde geçen yıl sonu itibarıyla 71 milyon 66 bin mudi bulunuyor. Bu sayının içinde; tasarruf mevduatı, döviz tevdiat hesabı, resmi kuruluşlar, ticari kuruluşlar gibi birçok kesimin banka hesapları yer alıyor. Aralık 2006 itibarıyla 10 bin YTL'nin altında 69 milyon 729 mudi var. 50 bin YTL'ye kadar hesabı olanların sayısı 2.3 milyon, 50 bin ile 250 bin YTL arasındaki mudi sayısı 708 bin ve 250 ile 1 milyon YTL arasında hesabı olanların sayısı da 91 bin. 1 milyon YTL'nin üzerinde hesabı olanların sayısı ise 17 bin'dir.

Banka mevduat hesaplarına ödenen faiz için tutarı ister 500 milyon lira, isterse 500 milyar lira olsun, aynı oranda yani yüzde 18 vergi kesintisi (stopaj) yapılmaktadır. (2006 yılı için stopaj oranı vadenin süresine göre değiştiği için ortalama oran kullanılmıştır.)

Oysa mali güce göre vergi alınabilmesi için vergi tarifesinin artan oranlı olması gerektiği bilinen bir gerçektir.

Diğer taraftan 2006 yılında 391.820 bin YTL hazine bonosu faiz geliri elde eden birinden hiç bir vergi alınmadığı da unutulmamalıdır.

Oysa emeği ile çalışan ve aylık brüt 531 YTL (531 milyon TL) asgari ücret alan birisi ise 2006 yılında toplam 850,66 YTL (850 milyon TL) gelir ve damga vergisi, 955,80 YTL ise SSK ve işsizlik sigorta primi ödemiştir. Bu durumda yıllık 6.372 YTL'lik kazancından elinde sadece 4.565,52 YTL kalmaktadır. 2006 yılı için Türk-İş tarafından hesaplanan açlık sınırının ortalama aylık 560 YTL, yıllık ise 6.720 YTL olduğu gözönüne alındığında vergi sistemimizin adaletsiz yapısı daha net görülmektedir. Çünkü alınan vergiler yüzünden asgari ücretlinin geliri açlık sınırının bile çok altına düşmektedir.

Yukarıdaki durum esas olarak vergi sistemimizin ağırlıklı olarak toplumun daha fakir kesimlerinin gelirleri üzerinden alınan vergilere dayandığını göstermektedir.

Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının yüzde 70'ler civarında olması da bunun en güzel örneğidir. Dolaylı vergilerin payı yüzde 70 iken, gelir ve servet üzerinden alınan vergilerin payı sadece yüzde 30'tur.

Açık Toplum Enstitüsü (OSIAF) ve Boğaziçi Üniversitesi'nin ortaklaşa yaptıkları bir araştırma sonuçları da Türk vergi sisteminin çok acil olarak ciddi bir reformdan geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ünal Zenginobuz, Yrd. Doç. Dr. Gökhan Özer-tan, Doç. Dr. İsmail Sağlam ve Doç. Dr. Fatoş Gökşen tarafından yapılan "Yurttaş-ların cebinden devletin kasasına: Türkiye'de kim, ne kadar vergi ödüyor?" konulu araştırmaya göre, toplam vergiler içerisindeki payı yüzde 70'leri bulan dolaylı ver-giler tüketicileri 'isyan etme' noktasına getirerek, kayıt dışına yönelme eğilimini ar-tırmaktadır.

Araştırma sonucunda "özellikle akaryakıt, motorlu taşıtlar ve iletişim gibi hem tü-ketimi hem de ara malı olarak üretimi etkileyen mallar üzerinden alınan çok yüksek vergiler, tüketicileri ekonomik davranışları bakımından 'isyan etme' noktasına yak-

laştırmakta, hem tüketici hem de üreticilerde faaliyetlerini kayıt dışına kaçırma eğilimi hızla artmakta, kaçakçılığın hortladığı görülmektedir” denilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2003 Hanehalkı Bütçe Anketi verileri baz alınarak, 25 bin 920 hanehalkı bilgisiyle yapılan araştırmanın ortaya koyduğu ilginç sonuçlar şöyledir:

Hanehalkı başına gelirin yüzde 82.5'i tüketime ayrılıyor.

Tüketim üzerindeki vergiler (KDV, ÖTV vb) toplam hane gelirinin yüzde 20'sine, toplam harcamaların ise yüzde 24.3'üne ulaşıyor.

Geliri en yüksek yüzde 20'lik gelir dilimine giren hanelerin tüketimleri üzerindeki vergi hane halkı gelirinin yüzde 16.3'ünü, en fakir yüzde 20'lik gelir grubunda ise yüzde 22.9'unu tutuyor.

Yani gelir azaldıkça tüketim yoluyla alınan verginin gelire oranı artıyor, en fakir yüzde 20'lik gelir grubu en zengin yüzde 20'lik gelir grubuna göre gelirinden yüzde 6.6 oranında daha fazla tüketim vergisine maruz kalıyor.

Kırsal kesimde geliri en yüksek yüzde 20'lik dilime giren hanelerin tüketimi üzerinde gelirin yüzde 14.8'i olan dolaylı vergi yükü, son dilimde yüzde 9.2 fazlasıyla yüzde 25'e yükseliyor. Kentlerde aynı oranlar sırasıyla yüzde 15.8 ve yüzde 25.8 oluyor.

Tüketim üzerindeki dolaylı verginin mal gruplarına göre dağılımının bölgelere göre nasıl değiştiğine bakıldığında, yine mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri grubu ile konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar grubu öne çıkıyor.

Yukarıda olayı dolaylı-dolaysız vergi ve stopaj yoluyla toplanan vergiler ile bireylerin gelir seviyesi ve gelir kaynakları açısından ele aldık.

Aşağıda ise ülkemizde vergilerin bölgesel dağılımına ve gelir üzerinden alınan vergiler, yani gelir ve kurumlar vergisini kimlerin ödediğini inceleyeceğiz ve olaya bir de bu yönden bakacağız.

2.4- Vergilerin İl Bazında Dağılımı

2006 yılı bütçe gerçekleştirmelerine baktığımızda toplam 137.474.325 bin YTL vergi geliri elde edildiği, 172.880.272 bin YTL ise gider yapıldığını görüyoruz. Biraz daha ayrıntıya girip, bu gelirlerin ülkemizin hangi illerinden tahsil edildiğini incelediğimizde ise karşımıza oldukça çarpık ve düşündürücü bir tablo çıkıyor.

Konuya sadece vergi gelirleri açısından baktığımızda ise, 2006 yılında toplanan ge-

nel bütçe vergi gelirlerinin yüzde 78,39'unun sadece 4 ilden (İstanbul, Kocaeli, Ankara ve İzmir), geriye kalan yaklaşık 21,61'inin ise 77 ilden toplandığını görüyoruz. Tabloyu biraz daha genişlettiğimizde ise, vergi gelirlerimizin yüzde 86,72'sinin sadece 10 ilden, geriye kalan yüzde 13'ünün ise 71 ilden toplandığını görüyoruz.

2006 Yılında En Fazla Vergi Ödeyen 10 İl

İl	Vergi Geliri (YTL)	Toplam Vergi Geliri İçerisindeki Payı
İstanbul	65.504.235.548	% 49,93
Kocaeli	20.603.766.754	% 15,71
Ankara	17.833.732.334	% 13,59
İzmir	14.638.275.148	% 11,16
Bursa	4.198.124.065	% 3,2
Mersin	2.505.593.539	% 1,91
Antalya	1.872.524.709	% 1,43
Tekirdağ	1.364.087.556	% 1,04
Hatay	1.346.780.045	% 1,03
Adana	1.319.222.578	% 1,1
Toplam	131.186.342.276	% 86,72

Bu çarpık tablo bize ülkemizde bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılığını da ortaya koyuyor. Yapılması gereken, vergi toplanamayan, gelirleri giderlerini karşılamayan tüm illerin ekonomik ve sosyal sorunlarının masaya yatırılması ve gerekli adımların atılmasıdır. Bu açıdan 4325 sayılı Kanun'un devamı niteliğinde olan 5084 sayılı Kanunu olumlu buluyor, ancak bölgeler itibariyle sağlanan vergisel teşviklerin sektörler ve özellikle de raporun giriş bölümünde açıklamaya çalıştığımız “stratejik sektör” ve “işkolları” için de getirilmesini öneriyoruz.

Ayrıca son dönemde gündemde olan ve AR-GE harcamalarına büyük oranda teşvik verilmesini öngören yasa tasarısını da olumlu buluyoruz. Ülkemizin en büyük problemlerinden biri olan cari açığın düşürülmesinin, katma değeri yüksek teknolojik ürünlerin üretilmesi ve ihracatının yapılması ile sağlanacağını düşünüyor ve bu anlamda ekonomimizin sınai yapısını değiştirmeye yönelik bir adım olarak gördüğümüz AR-GE teşvik yasa tasarısının, reel sektörün de görüşlerinin alınarak bir an önce yasalaşmasını bekliyoruz.

2.5- Kurumlar Vergisini Kimler Ödüyor?

Türkiye’de Kurumlar vergisinin mükellef sayısı, Temmuz 2007 sonu itibariyle 624.340 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2005 sonu itibariyle 593.166 idi. Ocak 2005-Temmuz 2007 döneminde re'sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen 102.721 mükellef de göz önüne alındığında, 2006 ila ve 2007'nin ilk 7 ayında toplam 133.895 kurum için yeni mükellefiyet tesis edildiği ortaya çıkmaktadır.

Temmuz 2007 tarihi dikkate alınarak, kurumlar vergisinin mükellef sayısını iller bazında değerlendirdiğimizde, en fazla mükellefin 239.402 adetle İstanbul'da ki, bu rakam toplam kurumlar vergisi mükellef sayısının yüzde 38,34'üne tekabül etmektedir, en az mükellefin ise 168 adetle Ardahan'da ki, bu rakam toplam mükellef sayısının on binde 2,69'udur. Türkiye’de toplam kurumlar vergisi mükelleflerin yüzde 74,65'i sadece 10 ilimizde, geriye kalan yüzde 25,35'inin ise 71 ilimizde faaliyette göstermektedir.

Maliye Bakanlığı verilerine göre 2006 yılında tahsil edilen 12.447.349 bin YTL kurumlar vergisinin yüzde 43,84'ü sadece 100 mükellef tarafından ödenmiştir. Yine 2005 yılına ilişkin olarak yaklaşık 624 bin mükellef tarafından ödenen kurumlar vergisinin, yüzde 23,04'ü sadece 10 mükellef tarafından ödenmiştir.

Diğer taraftan, toplam 624 bin adet mükellefin kazançları üzerinden ödediği kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı ise olması gerekenden çok uzak durumda olup, 2006 yılında yaklaşık yüzde 8,23 olarak gerçekleşmiştir.

Yukarıdaki rakamlar göz önüne alındığında, kurumlar vergisinde bazı köklü değişikliklere gitmenin zamanının geldiği hatta geçtiği net bir şekilde görülmektedir. Kurumlar vergisi hasılatındaki düşüklük ve dağılımındaki adaletsizlik üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

Yıllar	Kurumlar Vergisi Tahsilatı (YTL)	Toplam Vergi Geliri İçerisindeki Payı (Yüzde)
2000	2.356.787	8,9
2001	3.675.665	9,3
2002	5.575.495	9,3
2003	8.645.345	10,3
2004	9.619.359	9,5
2005	13.583.291	10,3
2006	12.447.349	8,2

Kurumlar vergisi hasılatında 2006 yılında meydana gelen düşüklüğün ardında yatan en önemli neden aynı yıl kurum kazançları için uygulanan kurumlar vergisi oranının yüzde 30'dan yüzde 20'ye çekilmiş olmasıdır. Ancak yine de kurumlar vergisi tahsilatının toplam vergi gelirleri içerisindeki payı olması gerekenin çok altındadır. Bu durumun nedenlerinden en önemlisi ise, kurumlar vergisi kanununda yer alan çok sayıdaki muafiyet ve istisnadır.

Bir diğer önemli neden ise yeni kurumlar vergisi kanunu ile ilgili ikincil mevzuatın henüz tam olarak yerleştirilememesidir ve bunun yol açtığı vergisel boşluklardır.

Özellikle iştirak ilişkileri kapsamında çok-uluslu şirketler ile ilgili kurumlar vergisi kanununda yer alan düzenlemeler ile off-shore veya vergi cenneti olarak adlandırılan bölgelerle ilişkilerinde düzene bağlaması öngörülen düzenlemeler bir an önce etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

2.6- Gelir Vergisini Kimler Ödüyor?

Türkiye'de gelir vergisi mükellef sayısı, Temmuz 2007 sonu itibariyle 1.719.889'dır. Aralık 2005 sonu itibariyle ise bu rakam 1.691.499 olarak gerçekleşmiştir. Ocak 2005-Temmuz 2007 döneminde re'sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen 131.522 mükellef de dikkate alındığında, 2006 yılı ile 2007 yılının ilk 7 ayında toplam 159.912 yeni gelir vergisi mükellefiyeti tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Temmuz 2007 itibariyle gelir vergisi mükellef sayısını iller bazında değerlendirdiğimizde en fazla mükellefin 444.783 adetle İstanbul'da ki bu rakam, toplam gelir ver-

gisi mükellef sayısının yüzde 25,86'sına tekabül etmektedir, en az mükellefin ise 1.039 adetle Bayburt'dadır ki, bu rakam, toplam mükellef sayısının on binde 6,04'üne tekabül etmektedir.

Türkiye'de toplam gelir vergisi mükelleflerinin yüzde 59,27'si sadece 10 ilimizde, geriye kalan yüzde 40,7'si ise 71 ilimizde faaliyet göstermektedir.

2.7- İstihdam Üzerindeki Vergi Yüğü Ağırđır

Ekonomik İşbirliğı ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) istihdama ilişkin 2005 yılı raporuna göre, Türkiye yüzde 10.2'yle, OECD ülkeleri arasında, Polonya, Slovakya, İspanya ve Yunanistan'dan sonra beşinci yüksek işsizlik oranına sahip ülkesi konumunda bulunuyor.

OECD 2006 İstihdamın Görünüşü- İş ve Ücretleri Artırmak isimli raporuna göre Ülkemizin nüfusa göre istihdam oranı, işgücü katılım oranı ve işsizlik oranları 30 OECD ülkesi ile mukayese edilmekte ve ülkemizin konumu belirlenmektedir. 15-64 yaş grubunda yüzde olarak istihdam/nüfus, işgücüne katılım ve işsizlik oranları cinsiyete göre 1994 ve 2001-2005 yılları için aşağıda verilmiştir.

TOPLAM İŞGÜCÜNDE İŞSİZLİK ve İSTİHDAM İstihdam/nüfus oranı (15-64 yaş, yüzde)

Ülke	1994	2001	2002	2003	2004	2005
Türkiye	52.4	47.8	46.7	45.5	46.1	45.9
OECD Ort.	64.0	65.5	65.1	64.9	65.3	66.5
En İyi Ülke (İsviçre)*	75.6	79.2	78.9	77.9	77.4	77.2
En Kötü Ülke (Türkiye)*	52.4	47.8	46.7	45.5	46.1	45.9

* 2005 yılı için

Türkiye'de istihdamın nüfusa oranı 1994'te yüzde 52.4 iken 2001'de yüzde 47.8 ve 2005'te yüzde 45.9 olmuştur. Ülkemizde nüfusun yaklaşık yüzde 54'ü istihdam edilememektedir. Türkiye istihdam edebilmede OECD ülkeleri ortalaması ile karşılaştırıldığında yaklaşık yüzde 20 daha geridedir. En iyi istihdam OECD ülkeleri içinde İsviçre'de olup yüzde 77'den fazladır. Türkiye OECD ülkeleri içinde 2001-2005 yılları içinde istihdam/nüfus oranı en kötü/düşük olan ülke olmuştur.

İşgücü Katılım Oranı (15-64 yaş, yüzde)

Ülke	1994	2001	2002	2003	2004	2005
Türkiye	57.5	52.3	52.3	51.1	51.5	51.3
OECD Ort.	69.5	69.9	69.9	69.8	70.1	70.3
En İyi Ülke (İsviçre)*	78.8	81.2	81.3	81.4	81.0	80.9
En Kötü Ülke (Türkiye)*	57.5	52.3	52.3	51.1	51.5	51.3

* 2005 yılı için

Türkiye’de işgününe katılım oranında 1994 yılında yüzde 57.5’luk bir oran varken 2005’de yüzde 51.3’lere kadar gerilemiştir. OECD ülkelerinde işgününe katılım oranı 1994’dan 2005’e artış göstermiş ve 2005’te yüzde 70.3 olmuştur. Türkiye işgücüne katılımda OECD’nin yüzde 19 gerisinde kalmıştır. İşgücüne katılımda en iyi ülke yaklaşık yüzde 81 ile İsviçre olurken, Türkiye yine OECD içinde işgücüne katılımda sonunculuğu kimseye kaptırmamıştır.

İşsizlik Oranı (15-64 yaş, yüzde)

Ülke	1994	2001	2002	2003	2004	2005
Türkiye	8.8	8.6	10.6	10.8	10.6	10.5
OECD Ort.	7.8	6.3	6.9	7.1	6.9	6.7
En İyi Ülke (Meksika)*	4.4	2.2	2.5	2.6	3.1	3.6
En Kötü Ülke (Polonya)*	14.8	18.6	20.3	20.0	19.3	18.0

* 2005 yılı için

Ülkemizde işsizlik oranı 1994’de yüzde 8.8 iken 2005’te yüzde 10.5 kadar çıkmıştır. OECD ülkeleri ortalaması 1994’te yüzde 7.8 iken 2005’te yüzde 6.7’ye gerilemiştir. İşsizliğin en az olduğu OECD ülkesi Meksika (yüzde 6.7) iken en fazla olan ülkede Polonya’dır (yüzde 18).

Türkiye’deki işsizlik sorununun kaynakları muhtelif. Ancak bize göre istihdam üzerinden alınan yüksek vergiler (ve sosyal güvenlik kesintileri) bu sorunun çözülemesinin en önemli kaynaklarından birisidir.

OECD üyesi ülkeler arasında istihdam üzerindeki vergi yükleri itibariyle yapılan karşılaştırmada ülkemiz bu alanda maalesef yüzde 42,7² oranı ile birinci durumdadır. yüzde 42,7’lik vergi yükünün hesabında ücret geliri üzerindeki vergi ve sosyal güvenlik kesintileri de hesaba katılmaktadır.

Ancak bu hesaplama “vergi indirimi” hesaba katılmadan yapılmış. Vergi İndirimi de hesaba katıldığında bu oran yaklaşık yüzde 40’a düşüyor. Fakat OECD, vergi iadesini sabit bir indirim olarak görmediği için “vergi indirimi” yük hesaplamalarında dikkate alınmıyor. Emeği ile çalışan ve aylık brüt 531 YTL (531 milyon TL) asgari ücret alan birisi ise 2006 yılında toplam 850,66 YTL (850 milyon TL) gelir ve damga vergisi, 955,80 YTL ise SSK ve işsizlik sigorta primi ödeyecektir. Bu durumda yıllık 6.372 YTL’lik kazancından elinde sadece 4.565,52 YTL kalmaktadır. 2006 yılı için Türk-İş tarafından hesaplanan açlık sınırının 2006 yılı için ortalama aylık 560 YTL, yıllık ise 6.720 YTL olduğu gözönüne alındığında, ücretler üzerindeki vergi yükünün ağırlığı daha net görülmektedir. Çünkü alınan vergiler yüzünden asgari ücretlinin geliri bırakın asgari geçimi, açlık sınırının bile çok altına düşmektedir.

Görüldüğü üzere ülkemizde bir işçi ücretinin yüzde 40’ı eline geçmeden vergi olarak alıkonur iken, çalışmayan, üretmeyen ve sermayesini hazine bonolarına yatıran ve 2006 yılında 391.820 bin YTL hazine bonusu faiz geliri elde eden birinden hiç bir vergi alınmamaktadır.

Diğer taraftan istihdam üzerindeki vergilerin istihdam üzerindeki etkilerini ölçmeye çalışan bazı ekonometrik çalışmalarda, ortalama bir OECD ülkesi açısından istihdam üzerindeki vergilerde yapılacak 10 puanlık bir indirimin, işsizliği 2,8 puan azaltacağı ve daha yüksek bir işgücüne katılma oranı nedeniyle istihdamı 3,7 puan gibi daha da yüksek bir oranda artırabileceği sonucuna ulaşıldığı belirtilmektedir.³ Bu çalışmaların ortaya koyduğu bir başka sonuç ise, 1983-2003 döneminde uygulanan benzer indirimler nedeniyle, çoğu ülkede işsizlik oranlarında önemli azalmalar gerçekleştiğidir. Bu kapsamda işsizlik oranlarında, İrlanda’da 5 puan ve İngiltere’de

2 Evli ve 2 çocuklu bir çalışanın ücreti üzerindeki vergi yükü. Bekar bir çalışanın ücreti üzerindeki vergi itibariyle en yüksek vergi yuku, % 55,4 ile Belçika’da bulunmaktadır. Bekar bir ücretli açısından Türkiye’deki vergi yükü yine %42,7’dir.

3 OECD 2005, “OECD Jobs Strategy: Lessons from a Decade’s Experience-Main Report”, Aralık 2005.

3 puanlık azalmalar özellikle vurgulanmaktadır. Türkiye'ye ilişkin olarak yapılan bir çalışmada ise; imalat sanayiinde istihdam üzerindeki vergilerin oluşturduğu maliyetin esnekliği 0,2 olarak tahmin edilmiştir.⁴ Bunun anlamı maliyette yapılacak 10 puanlık bir indirimin, uzun vadede 2 puanlık bir istihdam artışına yol açacağıdır.

2.8- Ülkemizdeki Vergi Yüğü Ağırdir

Vergi yüğü ekonomideki kaynakların ne kadarlık bölümünün devlet tarafından vergi veya benzeri isimler altında kamuya aktarıldığını gösteren bir kavramdır. Çok değişik hesaplama yöntemleri olmakla birlikte klasik olarak, bir ülkede bir yıl içinde toplanan kamu gelirlerinin ülkenin gayri safi yurt içi hasılasına oranını ifade etmektedir.

Bu açıklamalar çerçevesinde son on yıllık süreçte ülkemizdeki vergi yüğü gelişimine baktığımızda 90'lı yılların başında yüzde 20 olan bu oranın sürekli artarak 2005 yılı itibariyle yüzde 32,3'lere ulaştığını görmekteyiz. Avrupa Birliği ülkelerinde ise söz konusu oran ortalama olarak yüzde 41,6'dır.

1975 ila 2005 yılları arasında Türkiye'deki vergi yükünün gelişimi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YILLAR	VERGİ YÜKÜ
1975	% 16
1985	% 15,4
1990	% 20,0
1995	% 22,6
2000	% 32,3
2003	% 32,8
2004	% 31,3
2005	% 32,3

4 "Türkiye'de İşgücü Piyasasının Kurumsal Yapısı ve İşsizlik", Aralık 2004.

Türkiye, 1985-2005 yılları arasında, vergi yükündeki 16,9 puanlık artışla, OECD ülkeleri arasında birinci sırada yer alıyor. Türkiye'yi 14, 2 puan ile İzlanda, 9,3 puan ile Portekiz, 8,6 puan ile İspanya, 7,4 puan ile İtalya, 7 puan ile Yunanistan, 5,5 ile Yeni Zelanda, 4,6 puan ile Finlandiya, 3,9 puan ile İsviçre izlemiştir. Söz konusu dönemde vergi yükünde İrlanda'da 4,1 puan, Almanya'da ise 2,5, Lüksemburg'da 1,9, İngiltere'de ise 0,5 puanlık azalma meydana gelmiştir.

OECD üyesi ülkelerdeki vergi yükü oranları ise şu şekildedir. Tablonun en sağında ise OECD üyesi ülkelerde satınalma gücü paritesine göre yapılan kişi başına düşen gelir endeksi yer almaktadır. Bu endekse göre OECD'de ortalama satınalma gücü paritesi 100 olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla 100'ün altında gelir elde eden ülkeler ortalamamın altında kişi başına düşen gelire sahip olmaktadır.

Ülke	Vergi Yükü %	Satınalma Gücü Paritesine Göre Kişi Başına Düşen Gelir (OECD Ortalama Gelir Düzeyi= 100)
İsvec	51,1	115
Danimarka	49,7	117
Fransa	44,3	106
İtalya	41,0	103
Çek Cum.	38,5	65
Almanya	34,7	103
Polonya	34,3	46
İngiltere	37,2	110
Kanada	33,5	117
TÜRKİYE	32,3	29
ABD	26,8	144
G.Kore	25,6	76

Ülke	Vergi Yüğü %	Satınalma Gücü Paritesine Göre Kişİ Başına Düşen Gelir (OECD Ortalama Gelir Düzeyi= 100)
Meksika	19,8	36
OECD Ort.	35,9	100
OECD Avrp Ort.	38,3	102
AB 15	39,7	103

Yukarıdaki tablodan da görüleceğı üzere 2005 yılında OECD üyesi ülkelerde ortalama vergi yükü yüzde 35,9, OECD üyesi Avrupa ülkelerinde ise bu oran yüzde 39,7 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre ülkemizdeki vergi yükü OECD ortalamasının yaklaşık 3 puan altındadır. Ancak Türkiye satınalma gücü paritesine göre kişi başına düşen gelir bakımından OECD üyesi ülkeler içinde maalesef en fakir ülke durumundadır. Vergi yükü bakımından OECD ortalamasının sadece 3 puan altında olan Türkiye, kişi başına düşen gelir bakımından tam 71 puan altındadır.

Kişi başına düşen gelir bakımından bu kadar büyük bir uçurumun bulunduğu bir durumda, vergi yükü bakımından OECD ortalamasına çok yakın olmamız aslında Türkiye’de vergi yükünün ağır ve kişi başına düşen gelir gözönüne alındığında oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Avrupa Birliğı ortalamasına bakarak ülkemizdeki vergi yükünün düşük olduğu ve Avrupa Birliğı ülkelerine göre daha az vergi ödendiğı kanaatine de varılabilir. Ancak bu kanaat de kesinlikle yanlıştır. Çünkü böyle karşılaştırma yapmak için de yine ülkelerin satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli gelir düzeylerinin, vergi gelirleri içerisinde dolaylı ve dolaysız vergilerin kompozisyonu, asgari geçim indirimi gibi düşük gelir grubundaki kesimi koruyan düzenlemelerin var olup olmadığı, vergi tarifelerinin yapısı ve efektif vergi oranlarının da dikkate alınması gerekir.

Ülkemizdeki vergi yükü ile ilgili olarak daha spesifik bir örnek vermek gerekirse, sanırım akaryakıt ürünleri üzerindeki vergi yükünden daha iyi bir örnek zor bulunur. Buna göre ülkemizde, özel tüketim vergisi (ÖTV) ve katma değer vergisi (KDV) dahil vergi oranlarını dünyanın önde gelen ülkeleri ile karşılaştırdığımızda, kurşunsuz benzinde vergi rekorunun yüzde 64’le maalesef Türkiye ve İngiltere’de bulunduğunu görüyoruz. Kurşunsuz benzinde Almanya yüzde 63, Fransa yüzde 62, İtal-

ya yüzde 60, İspanya yüzde 51, Japonya yüzde 46, Kanada yüzde 30, ABD yüzde 14 vergi uygulamaktadır.

Motorinde ise en yüksek vergiyi yüzde 57 ile İngiltere uygularken, Türkiye yüzde 55'le bu defa ikinci sırada yer almaktadır. Motorinde; Almanya yüzde 48, Fransa yüzde 45, İtalya yüzde 42, İspanya yüzde 35, Japonya yüzde 34, Kanada yüzde 24, ABD yüzde 17 vergi almaktadır.

Sonuç olarak oransal olarak az gibi görünse de vergi sistemimizin yapısı gözönüne alındığında, nihai olarak ülkemizde mükelleflerin gelirleri üzerindeki vergi yükü çok yüksektir ve bu durum yaşam standartlarını düşürmektedir.

2.9- Ülkemizde Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları Kayıtlı Ekonomiye Tehdit Eder Hale Gelmiştir

Kayıtdışı ekonomi uzun yıllardır ülkemizin gündeminde bulunan ve üzerinde en yoğun ve hararetle tartışmaların yapıldığı konulardan biridir. Toplumun hemen hemen her kesimi bu olgudan rahatsız ve şikayetçidir. Çünkü kayıt dışı ekonomi, kamu finansman dengesinde meydana getirdiği olumsuzluğun yanı sıra devlete karşı vergi dahil her türlü mali yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getiren vatandaşlar aleyhine de bir haksız rekabet ve ticaret ortamı yaratmaktadır.

Kayıt dışı ekonomi en genel anlamıyla, milli gelir hesaplamalarında kavranamayan faaliyetlerin tümüdür. Bu faaliyetler yasal da olabilir, yasa dışı da. Önemli olan nokta sistem tarafından kavranamamasıdır.

Değişik yöntemler kullanılarak yapılan tahminler göstermektedir ki, ülkemizdeki kayıtdışı ekonominin büyüklüğü ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır (GSMH'nın yüzde 40'ı) ve giderek kayıtlı ekonomiye tehdit eder hale gelmiştir.

Kayıt dışı ekonomi büyüdükçe devletin vergi kaynakları da dolaysız vergilerden dolayı vergilere doğru kaymaktadır. Bu da bize vergi sistemimizi daha adil hale getirebilmek için öncelikle kayıt dışı ekonomiyle mücadele etmemiz gerektiğini göstermektedir. Dolaylı vergiler, dolaysız vergilere göre toplanması kolay, maliyeti düşük ve hemen gelir yaratıcı olmaları gibi özelliklerinden dolayı tercih edilmektedir.

Ülkemizde kayıt dışı ekonominin kayıtlı ekonomiye oranının yüksekliği (GSMH'nın yüzde 40'ı) devlet gelirlerindeki kaybın ne kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Bu sorunun çözümlenmesiyle devlet gelirlerinde belirgin bir artış olacaktır. Bu sebep bile tek başına kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasının önemini göstermektedir.

Örneğin 2007 yılı bütçesinde vergi gelirlerinin yaklaşık 158.152.898 bin YTL olacağı tahmin edilmektedir. En son yapılan araştırmalara göre Türkiye ekonomisinin yüzde 40'ı kayıt dışındadır. Yani bir anlamda vergi dışındadır. Kayıt dışı ekonominin en az yüzde 50'sini kayıt altına alabilmiş olsak, vergi gelirlerimizi yaklaşık olarak 52,7 milyar YTL (40 milyar dolar) artırabiliriz. 2007 yılı bütçesinde son yapılan revizyon sonucunda 16,8 milyar YTL bütçe açığı verileceği dikkate alındığında kayıt dışı ekonominin yüzde 50'sinin kayıt altına alınması, bırakın açık vermeyi bütçemizin fazla dahi verecektir. Bu sonuç beraberinde kamu borçlarının döndürülme riskinin azalmasına ve kamuoyunda çok sık tartışılan yüksek reel faizlerin düşmesine neden olacaktır. Böylelikle mükelleflerden toplanan vergiler doğrudan doğruya devlete yüksek reel faizler ile borç verenlere değil, ucuz eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri olarak dar gelirli olan ancak toplumun büyük bir kısmını oluşturan kesime dönecektir. Devlet yapacağı yeni yatırımlar ile yeni istihdam kapıları açabilecek ve üretimin zenginliğinden herkes yararlanacaktır. Bütçe açığının vergiler ile finansmanı sonucu bütçe açığı azalacak bunun sonucunda da sosyal güvenlik açıkları azalacaktır. İşgücü üzerindeki ağır vergi ve sosyal güvenlik ödemeleri düşürülebilecek bu sayede de ekonomideki istihdam ve yatırım ortamı iyileştirilebilecektir.

Yeni kurulacak hükümetin ekonomik politikalarının yine en önemli hedeflerinden birinin vergi kaçakçılığı ve kayıt-dışı ekonomi ile mücadele olacağı göz önüne alındığında, TÜRMOB olarak bu mücadelede izlenmesi gereken politika ve stratejiler ile ilgili olarak aşağıda ayrı bir bölümde yer alan tespit ve değerlendirmelerin ilgili taraflara faydalı olacağını düşünmekteyiz.

3- VERGİ KAÇAKÇILIĞI VE KAYITDIŞI EKONOMİ

Vergi kaçakçılığına neden olan birçok farklı faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin kaçakçılık üzerindeki etkinlerinin tam olarak ne olduğunu değerlendirmek oldukça güçtür. Bu alt bölümde dünya literatürü ve bu konuda yapılmış bilimsel çalışma ve analizler de göz önüne alınarak, vergi kaçakçılığına sebep olan ana nedenler ele alınmaya çalışılacaktır.

Bu nedenler ele alınırken aynı zamanda yine dünya uygulamalarından başarılı sonuçlara değinilerek, çözüm yolunda olması gereken vergi politikasından, vergi gelirlerinin tahsilat yöntemlerine, vergi sisteminin oluşturan vergilerin yönetiminden vergisel sonuçları bakımından ekonominin nasıl yapılandığına kadar uzanan geniş bir yelpazede kapsamı çok geniş tutmadan kısa somut öneriler getirmeye çalışacağız.

3.1- Vergi Kaçakçılığının Nedenleri

Vergi kaçakçılığına yönelik standart ekonomik model Allingham ve Sandmo (1972) ile başlamaktadır. Yazarlara göre vergi mükellefleri rasyoneldir ve gerçek vergi matrahlarını yani vergilenebilir gelirlerini kimin bildiği, kimin bilmediği konusunda da tam bilgi sahibidir. Vergi toplamak ile yükümlü vergi idaresi ise bu bilgiyi ancak belirli bir maliyeti göze alınarak elde edilebilir. Kişisel beyanın hakim olduğu günümüz modern vergi istemlerinde mükellefler genelde vergi matrahlarını olduğundan daha düşük bildirme eğilimindedir. Peki mükellefleri bu eğilimden caydıracak şey nedir, tabii ki düşük beyan edilen gelirin saptanma ve ceza uygulaması ile birlikte zamanında ödenmeyen vergiden daha fazla tutarda ödeme yapılması olasılığıdır.

Bu önerme sonucunda Allingham ve Sandmo, vergi kaçakçılığı ile mücadelede temel olarak iki enstrümanı öne çıkarmışlardır; denetim sıklığı ve caydırıcı cezalar. Bu ikisi içerisinden ise özellikle denetime ağırlık verirler. Çünkü denetim olmazsa, tespit ve cezalandırma da olmaz. Cezaların tam ve kesin olarak uygulanması ve bu inancın toplumda yer etmesi çok önemlidir. Göz ardı edilmemesi gereken bir husus da, mükellefler açısından yakalanma olasılığı algılamasının öznel olduğudur. Örneğin genel denetim oranı yüzde 3 olsa bile, vergi kaçırarak bir mükellef, cezaların yüksek ve tam uygulandığını da bildiği için kendi yakalanma olasılığını yüzde 3'ün çok üzerinde görmektedir.

Bu genel girişten sonra vergi kaçakçılığının nedenlerine geçebiliriz. Literatürde dar anlamda kayıt-dışılık geniş anlamda vergi kaçakçılığına neden olan ve hatta boyutlarını belirleyen 8 temel faktör olduğu kabul edilmektedir;

- yüksek vergi yükü,
- vergi politikaları,
- toplumdaki vergi bilincinin zayıf olması,
- kamu hizmetlerinin (sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, yasal koruma ve altyapı) kalitesinden duyulan memnuniyet-sizlik,
- vergiye uyum maliyetleri,
- vergi idaresinin yapısı,
- vergi kaçakçılığından yakalanma olasılığı ile yaptırım ve cezaları,

Toplumdaki vergiye ilişkin etik ve ahlaki anlayış, vergi kaçakçısı durumunda olmanın bireye getireceği psikolojik maliyet ve vergi kaçakçılığından suçlu bulunmanın getireceği utanma duygusu.

İlerleyen bölümlerde yukarıda sayılan nedenler çözüme de katkısı olması bakımından daha geniş bir perspektifte ele alınacaktır. Örneğin vergi kompozisyonu, vergi idaresinin organizasyon yapısı, ülke ekonomisinin oluşturan işletmelerin boyutları ve bu işletmelerde kurumsal yönetim ilkelerinin varlığı ve en önemlisi Vergi Ahlakı.

Vergi sisteminin kompozisyonu da vergi kaçakçılığını etkileyen bir faktördür. Genel olarak bir kısım vergiler vergi kaçakçılığına daha geniş olanak sağlarken, diğerleri daha az olanak verir. Uzun süreden beridir iddia edilmektedir ki, vergi kompozisyonunda gelir üzerinden alınan vergilerden tüketim vergilerine ve özellikle KDV'ye doğru bir kayış, vergi kaçakçılığı ile mücadelede yarar sağlamaktadır. Oysa, Kesselman (1993) vergi yapısında dolaylı vergilere ağırlık verilmesinin vergi kaçakçılığını önleme gücünü oldukça sınırlı bulmuştur. Gerçekten de ülke deneyimleri göstermiştir ki, katma değer vergisi kaçakçılığı tüm dünyada oldukça yaygındır ve alıcı ile satıcının aralarında anlaşmaları tüm katma değer vergisinin kaçırılması sonucunu dahi doğurabilmektedir. Ayrıca hizmetlerin de katma değer vergisine tabi olması tüketicilerin kayıt-dışı çalışanlara iş gördürmelerine neden olmaktadır. İşte bu nedenlerle birçok gelişmiş ülke görece dengeli bir vergi kompozisyonuna (dolaylı- dolaysız) sahiptir.

Vergi yapısının nasıl dizayn edildiği de sadece kaçırılan verginin miktarını değil, aynı zamanda kaçakçılıkta hangi yollara başvurulduğunu da etkiler. Örneğin yüksek gelir vergisi oranları tamirat gibi işler yapan serbest çalışan kişilerin, bu hizmetleri talep edenler ile anlaşarak vergi kaçırmalarına neden olabilir. Bu açıdan en riskli mükellef grubu, küçük ve orta boy olan ile işlemleri sahipleri tarafından yakın takibe tutulan aile işletmeleri, avukat, doktor gibi serbest meslek erbabıdır. Gerçekte, muhasebesi işletme sahibi veya ona yakın bir kimse tarafından tutulan mükellefler için gelirin veya hasılatın düşük gösterilmesi veya tamamen kayıt-dışı yapılması doğaldır ki daha kolaydır. Üçüncü bir tarafın bulunmaması sonucu işlemler sonsuz kadar vergi idaresinin bilgisi dışında kalabilir. İşte bu nedenledir ki, vergi politikası belirlenirken ekonominin yapısı da mutlaka göz önüne alınmalıdır. Bordignon ve Zanardi (1997) göstermektedir ki, toplam işgücü içerisinde küçük işletmelerin ve serbest meslek erbabı sayısının çokluğu İtalya'nın üretim (ekonomik) yapısının bir özelliğidir ve vergi uyumu yönünden oldukça önemli negatif etkilere sahiptir.

Küçük ve orta boy işletmelerin ve serbest meslek erbabının vergi kaçakçılığına olan

hassas durumları büyük mükellef için de yok değildir. Sadece başvuru yöntemleri farklıdır ve aslında kaçırılan tutarlar oldukça yüksek olabilmektedir. Uluslararası alanda farklı vergi sistemlerinden yararlanma olanaklarının artması, vergi planlaması yolu ile şirketlerin vergi faturalarını minimize edebilmelerine imkan sağlamaktadır ve bu işlemler çoğu zaman yasal sınırları zorlar niteliktedir.

Vergi sisteminin nasıl idare edildiği de vergi kaçakçılığı bakımından önemlidir. Musgrave (1969) vergi idarelerinin önemini uzun zaman önce belirtmiştir. Vergi uygulama (takip) biriminin yapısından, ceza ve yaptırımların ne kadar sert uygulanacağına kadar kaçakçılığın yapısı ve boyutunu etkileyebilecek çok sayıda politika enstrümanı vergi idaresinin elinde bulunmaktadır. Mükelleflere daha iyi hizmet sağlanarak onların (ki bu mükelleflerin büyük çoğunluğudur) gönüllü uyumları desteklenebilir. Risk yönetim teknikleri ve farklı tahsilat yöntemleri düşünülebilir. Aynı zamanda vergi kaçırıcıları takip ve tespit ederek cezaları etkin bir şekilde uygulayacak bir uygulama (takip-denetim) birimi de elbette olmalıdır. Bu birim ülkenin diğer kurum ve kuruluşları ile bilgi alış-verişinde bulunarak vergi kaçırıcıları ortaya çıkarabilmelidir.

Vergi Ahlakı belki de bizim gibi gelişmekte olan veya daha doğru bir tabirle değişme sürecinde hayli mesafe almış ülkeler açısından vergi kaçakçılığı ile mücadele üstünde hassasiyetle durulması gereken en önemli konudur. Bu nedenle önemine binaen bu konuya bu alt bölümün sonunda değinilecektir.

3.2- Vergi Uyumu Nasıl Artırılır

Toplumda vergi uyumunun artırılması konusunu yine iki ana kategori içerisinde ele alacağız; - Vergi Politikası

- Vergi İdaresi ve Yönetimi

3.2.1- Vergi Politikası, Yapısı ve Dizaynı

Herhangi bir vergi veya vergi sistemi belirli bazı kriterleri karşılayacak şekilde dizayn edilmelidir. Basitlik, etkinlik/verimlilik, hakkaniyet/adalet ve tarafsızlık. Vergi politikası belirlenirken elbette birçok faktörün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Vergi yapısının ekonomik aktiviteler üzerindeki teşvik edici ve kısıtlayıcı etkileri, benzer vergilenebilir gelire sahip olanlar arasında vergisel adaletin sağlanması, gelir dağılımı üzerindeki etkileri, arzu edilen uluslararası ekonomik ilişkilerle uyumlu olması (vergi rekabeti ve yabancı sermaye), basit ve anlaşılabilir olması ve yüksek yönetim maliyetlerinin olmaması.

Bu nedenle vergi sistemi dizayn edilirken, ana amaç genelde gelirleri artırmaktır. Ancak bu amaç doğrultusunda vergi ile ilgili kayıpları en aza indirmek için de vergilerin verimli, tarafsız ve uygulanabilir olması daima göz önüne alınmalıdır. Vergiler rasyonel ekonomik kararları da etkilememelidir. Yani piyasa mekanizmasına mümkün olan en az etkiyi yapmalıdır. Bilindiği üzere vergiler ekonomideki tasarruf ve yatırım kararlarını etkiler, aynı zamanda ekonomideki fiyat mekanizmasına da etki ederek, piyasadaki nispi fiyat yapısını dolayısıyla da bazı mal ve hizmet gruplarına yönelik arz ve talebi de değiştirebilir.

Gelir vergisi ve kurumlar vergisi arasındaki farklılıklar şirketleşmeyi teşvik edebilir ve bu şekilde ekonomik yapının oluşumu ekonomik etkinlikten ziyade vergisel kaygılar ile oluşur ve sistemde çok sayıda şirket adı altında faaliyet gösteren ancak aslında bağımsız çalışan şahıs işletmeleri ortaya çıkar. Bu durumun tersi de tabii ki mümkündür.

Vergi kanunlarına uyum göstermenin maliyeti mümkün olan en düşük seviyede olmalıdır. Bunun için ise vergi kanunları sade ve anlaşılabilir olmalı, gereksiz karmaşıklıklardan kaçınılmalıdır. Mükellef için neyin vergilenebilir neyin vergilenemez olduğu açıkça ortaya konmalıdır. Neyin vergilenebilir olduğunu açıklığa kavuşturulmasının yanı sıra mükellefin ne kadar vergi ödeyeceğinin de belirli olması gerekir.

Vergi yapısını oluşturan her vergi türünün farklı uyum maliyetleri ve sonuçları vardır. Vergi yapısı içerisinde yer alan vergilerde bulunan bazı özelliklerin mükelleflerin vergi uyumlarını pozitif veya negatif yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu özelliklerin en önemlileri şunlardır;

- Vergi Oranlarının Seviyesi,
- Artan Oranlılığın Derecesi,
- Efektif Marjinal Oranlar,
- Vergi Dilimlerinin Sayısı
- İstisnaların tutarı ve kapsamı
- Vergi kompozisyonu içerisindeki dolaylı ve dolaysız vergilerin payları,
- Kaynakta kesinti yönteminin yaygınlığı,
- Üçüncü tarafların bilgi verme yükümlülükleri

Ekonomi literatürü vergi yapısı ile vergi uyumu arasındaki güçlü ilişkiyi kabul et-

mektedir. Vergi kaçakçılığı olgusunun standart ekonomik modelinin Allingham ve Sandmo (1972) ile başladığını daha önce belirtmiştik. O zamandan bu yana vergi kaçakçılığı üzerinde ekonomik ve ekonomik olmayan perspektiften sayısız inceleme yapılmıştır. (Roth, Scholz ve Witte 1989, Franzoni 2004 ve Andreoni 1998)

Bir ülkede hakim olan vergi yapısının mükelleflerin vergi uyumlarına olan bu etkisi bilindiği için, birçok ülke değişik zamanlarda bu uyumu artırmak için vergi reformu adı altında kapsamlı değişikliklere yönelmiştir. Vergi reformlarında belirleyici nitelik, sistemde bulunan bir vergiye(ler) diğerine(lerine) göre daha fazla ağırlık verilerek vergi kompozisyonunun değiştirilmek istenmesidir.

a) Vergi Kaçakçılığı ve Vergi Kompozisyonu

Dolaylı ve dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki paylarının ne olması gerektiği uzun zamandır tartışma konusudur. Hem dolaylı hem de dolaysız vergiler gereklidir ve kendilerine has özellikleri bulunmaktadır.

Ekonomide vergi kaçakçılığının yaygın olması durumunda vergi kompozisyonunda dolaylı vergilere doğru bir eğilim olacağı (olması gerektiği) süregelen bir iddiadır. Ancak dolaylı vergiler de bir çok vergi kaçakçılığına konu olabilir. Denilmektedir ki, vergi yapısında dolaylı vergilerin ağırlığı artırılarak, gelir vergisinden kaçan mükellefleri harcamaları üzerinden vergileme imkanı doğar. Ayrıca dolaylı vergilerin uyum maliyetleri mükellefleri açısından daha azdır.

Tam bu noktada Boadway, Marchand ve Pestieau (1994) basit bir vergi kaçakçılığı modeli çerçevesinde optimal dolaylı-dolaysız vergi dağılımı konusunda teorik bir fikir vermişlerdir. Vatandaşlar vergi kaçırma imkanına sahip olduklarında, vergi kaçakçılığına en fazla konu olan gelir vergisi olmaktadır. Bu nedenle vergi kaçakçılığı ile mücadelede dolaylı vergiler, dolaysız vergilere göre daha üstündür.

Danimarka vergi sistemi üzerinde Gordon ve Nielsen (1997) tarafından yapılan başka bir çalışmada hangi vergi kompozisyonunun vergi kaçakçılığından kaynaklanan ekstra fazla yükün minimize edebilmesine olanak sağladığı araştırılmış ve sonuçta vergi kaçakçılığının etkilerini azaltmak için gelir vergisi oranına nazaran KDV oranının yükseltilmesini önermişlerdir.

Ancak tüm dolaylı vergiler lehine olan sonuç ve önermeler üzerinde görüş birliği olduğu da söylenemez. Örneğin Kesselman (1993) vergi kompozisyonunun dolaylı vergilere doğru kaydırılmasının vergi kaçakçılığı ile mücadelede sanılanın aksine küçük bir etkiye sahip olacağı sonucuna varmıştır. Kanada ekonomisi üzerinde yapılan ampirik çalışmalar da vergi kompozisyonunda dolaylı vergilere daha fazla ağırlık

verilmesinin vergi uyumunu artırmadığı veya kayıt dışı ekonomiyi küçültmediğini göstermektedir. (Hill ve Kabir 1996 ve Spiro 1993, 1994)

Yukarıda yer alan araştırmalarda, doğrudan vergilerde en fazla kaçakçılığın küçük ve orta boy işletmeler ile şahıs şirketlerinde, dolaylı vergilerde ise KDV’de meydana geldiği bulunmuştur.

OECD ülkelerinde de son yıllarda dolaylı-dolaysız vergi kompozisyonunda yapılan değişiklikler analiz edildiğinde, vergi kompozisyonunda yapılan değişikliklerin vergi kaçakçılığı ile mücadelede etkin bir rol oynamadığı, çünkü esasen tüm vergilerin kaçakçılığa konu olabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

OECD Ülkelerinde Dolaylı Vergilerin Dolaysız Vergilere Oranı

Ülke	1965	1975	1985	1995	2003
Kanada	1.05	0.68	0.72	0.55	0.57
Meksika	-	-	2.92	2.16	1.98
A.B.D.	0.47	0.42	0.41	0.39	0.42
Australya	0.68	0.52	0.60	0.52	0.54
Japonya	0.60	0.39	0.31	0.41	0.66
Kore		2.51	2.25	1.35	1.33
Yeni Zellanda	0.46	0.36	0.33	0.54	0.59
Avusturya	1.47	1.32	1.23	1.05	0.95
Belçika	1.34	0.68	0.62	0.66	0.63
Çek Cumhuriyeti	-	-	-	1.29	1.17
Danimarka	0.88	0.57	0.60	0.52	0.55
Finlandiya	1.02	0.74	0.83	0.84	0.83
Fransa	2.42	2.10	1.86	1.68	1.10
Almanya	0.98	0.78	0.74	0.92	1.07

Ülke	1965	1975	1985	1995	2003
Yunanistan	5.35	3.53	2.44	1.85	1.54
Macaristan	-	-	-	1.94	1.59
İzlanda	2.94	2.76	2.69	1.43	0.93
İrlanda	2.05	1.55	1.29	1.04	0.98
İtalya	2.21	1.37	0.69	0.77	0.83
Lüksemburg	0.69	0.48	0.56	0.68	0.77
Hollanda	0.80	0.70	0.97	1.03	1.25
Norveç	0.95	1.09	0.94	1.10	0.72
Polonya	-	-	-	1.15	1.97
Portekiz	1.80	2.34	1.66	1.54	1.50
Slovak Cumhuriyeti	-	-	-	-	1.62
İspanya	1.67	1.10	1.09	0.98	1.00
İsveç	0.57	0.48	0.63	0.71	0.72
İsviçre	0.80	0.45	0.48	0.51	0.54
Türkiye	1.82	0.98	0.97	1.33	2.09
İngiltere	0.89	0.56	0.82	0.97	0.90

b) Vergi Yüğü

Ekonomik etkileri yönünden gelir vergisinin en önemli özelliklerinden birisi, vergi dilimlerinin yapısı ile bu dilimlere isabet eden vergi oranlarıdır. Tipik bir gelir vergisi birkaç gelir dilimi içerir ve kişilerin gelirleri arttıkça bir üst vergi dilimine ve dolayısıyla daha yüksek vergi oranına muhatap olurlar. Gelir ile birlikte vergi oranlarının ne kadar hızlı arttığı, gelir vergisinin ne kadar artan oranlı olduğunu gösterir. Farklı marjinal vergi oranlarının varlığı, mükellefleri gelirlerini düşük beyan ederek, bir alt dilimde kalmaya teşvik eder.

2000 ila 2004 yılları arasında OECD ülkelerinin yarısından fazlası tarifedeki en yüksek gelir vergisi oranını düşürmüştür. Çok az ülke ise yüzde 1 ila 2 oranında artırmıştır.

Vergi dilimlerinin sayısı ise ülkeden ülkeye değişmekle birlikte genellikle 3 ila 5 arasındadır. Ancak Slovakya gibi düz (flat) tek bir vergi oranına sahip ülkeler olduğu gibi, Lüksemburg ve İsviçre gibi sırasıyla 10 ve 11 gibi vergi dilimlerine sahip ülkeler de vardır.

OECD ülkeleri son 10 yılda hem vergi dilimlerine giren gelir tutarını hem de vergi oranlarını değiştirmişlerdir. Burada genel eğilim de azalış yönünde olmuştur. Bu eğilimin arkasındaki temel kaygı ise düşük vergi oranları ile vergi kaçakçılığını azaltma çabasıdır.

Vergi dilimlerinin sayısı ve vergi oranları düşürülürken buna karşın vergi tabanının artırılması ile istisna ve muafiyetlerin azaltılması yoluna gidilmiştir.

Bu anlamda en kapsamlı reform tek bir gelir vergisi oranına sahip (flat tax sytem) Slovak Cumhuriyeti'nde gerçekleşmiştir.

OECD ülkelerinde Marjinal Gelir Vergisi Oranlarının Artan Oranlılığı

Ülke	Vergi Dilimi Sayısı 2004	En Yüksek Marjinal Vergi Oranı 2004 (yüzde)
Avustralya	5	48.5
Avusturya	4	42.9
Belçika	5	45.1
Kanada	4	46.4
Çek Cum.	4	28
Danimarka	3	54.9
Finlandiya	6	50.3
Fransa	7	37
Almanya	3	47.5

Ülke	Vergi Dilimi Sayısı 2004	En Yüksek Marjinal Vergi Oranı 2004 (yüzde)
Yunanistan	3	33.6
Macaristan	2	56
İzlanda	2	42
İrlanda	2	42
İtalya	4	41.4
Japonya	4	47.1
Kore	4	36.6
Lüksemburg	10	33.9
Meksika	5	26.6
Hollanda	4	52
Yeni Zelanda	4	39
Norveç	3	47.5
Polonya	3	26.2
Portekiz	6	35.6
Slovakya	1	8.4
İspanya	5	45
İsveç	3	56.5
İsviçre	11	37.8
Türkiye	5	40.6
İngiltere	3	40
A.B.D	6	41.4

Kurumlar vergisi açısından son 5 yılda OECD ülkelerinde genel eğilim yine oranların aşağı çekilmesi yönündedir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere son 5 yılda sadece 6 ülke kurumlar vergisi oranını korumuş iken, diğer ülkeler genellikle 5 puan indirime gitmiştir. Almanya ise 5 puandan daha yüksek bir indirime giderek kurumlar vergisi oranını yüzde 13,1 düşürmüştür.

Bu eğilimin arkasında yatan neden esas olarak uluslararası arenada artan vergi rekabetine bir uyum gösterme arzusu ile yine uluslararası ticarete yerel firmalara rekabet avantajı verme amacı olsa da düşük oranların vergi uyumunu arttırdığı da gözden kaçırılmamalıdır.

Kurumlar Vergisi Oranları ve Değişim (2000-2005)

Ülke	Kurumlar Vergisi Oranı 2005	Kurumlar Vergisi Oranı 2005	2000-2005 Fark
Avustralya	30	34	4
Avusturya	25	34	9
Belçika	34	40.2	6.2
Kanada	36.1	44.6	8.5
Çek Cum.	26	31	5
Danimarka	28	32	4
Finlandiya	26	29	3
Fransa	35	37.8	2.8
Almanya	38.9	52	13.1
Yunanistan	32	40	8
Macaristan	16	18	2
İzlanda	18	30	12
İrlanda	12.5	24	11.5

Ülke	Kurumlar Vergisi Oranı 2005	Kurumlar Vergisi Oranı 2005	2000-2005 Fark
İtalya	33	37	4
Japonya	39.5	40.9	1.4
Kore	27.5	30.8	3.3
Luksemburg	30.4	37.5	7.1
Meksika	30	35	5
Hollanda	31.5	35	4.5
Yeni Zelanda	33	33	0
Norveç	28	28	0
Polonya	19	30	11
Portekiz	27.5	35.2	7.7
Slovakya	19	29	10
İspanya	35	35	0
İsveç	28	28	0
İsviçre	21.3	24.9	3.6
Türkiye	30	33	0
İngiltere	30	30	0
A.B.D	33.3	39.4	6.1

Tüm buraya kadar yapılan analizler, bizi her zaman yüksek vergi yükünün yüksek vergi kaçakçılığına yol açtığı sonucuna götürmemektedir. Örneğin kuzey Avrupa ülkelerinde vergi yükü yüksektir (bkz. Danimarka, İsveç, Finlandiya) ancak vergi kaçakçılığı oranı düşüktür. Diğer taraftan Akdeniz ülkelerinde vergi yükü ortalama düzeydedir ancak buna mukabil vergi kaçakçılığı yüksektir.

Bu da bize göstermektedir ki, vergisel olaylar vergi kaçakçılığının tek belirleyici değildir. Bu nedenle vergi kaçakçılığı ile mücadelede strateji geliştirirken, politika oluştururken vergisel olaylar veya parametreler dışında diğer değişkenler de göz önünde tutulmalıdır.

Genellikle vergi ödeme alınan kamu mal ve hizmetlerinin bedeli olarak görülür. Dolayısıyla vatandaşların kamu hizmetlerinden memnuniyeti önemlidir. Bu mal ve hizmetlerden Kuzey Avrupa ülke vatandaşları memnundur, bu nedenle yüksek vergi yüküne rağmen vergi kaçakçılığı azdır. Diğer ülkelerde ise memnuniyetsizlik vardır ve vergi vermemek bu memnuniyetsizliğin bir göstergesidir.

Buna ek olarak kültürel ve ahlaki faktörlerin de vergiye karşı verilen tepkileri etkilediği unutulmamalıdır. Bu konuya ileride vergi ahlakı bölümünde tekrar değinilecektir.

c) Ekonomik Yapı

Bağımsız çalışanların (serbest meslek erbabının) gelirlerini gizlemek için daha fazla imkana sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Ayrıca yapılan ekonomik çalışmalar, gelir vergisi ve sosyal güvenlik kesintileri ne kadar yüksek ise ekonomide serbest çalışanların oranının da o ölçüde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ücretler üzerindeki kesintilerin büyüklüğü işletmeleri işçi istihdam etmek yerine, işgücü maliyetlerini azaltmak için alt yükleniciler ile çalışmaya veya kayıt dışı işçi çalıştırmaya yöneltmektedir. Özellikle hizmet sektöründe bu durum çok yaygındır.

Bağımsız çalışanların gelirlerini üçüncü kişilerden teyit etmek zor ve gelir idaresi için maliyetli olduğundan, bu kesimin vergi kaçakçılığı yapma olanakları daha fazladır ve bu durum vergi yükünün toplumda adaletsiz ve vergiden kaçamayanlara doğru dağılmasına yol açar.

OECD ülkelerinde tarım kesimi hariç bağımsız çalışanların toplam istihdam içindeki payı ortalama yüzde 12 iken bu oran İtalya,da yüzde 20'den, Türkiye, Yunanistan, Kore ve Meksika'da ise yüzde 30'dan fazladır. Bu oranlar bize aynı zamanda bu ülkelerde kayıtdışı ekonomi veya düşük beyanda bulunmanın da yüksek olduğunu göstermektedir.

Bir ülkede bağımsız çalışanların oranının yüksek olması ülkedeki toplam vergi kaçakçılığının da yüksek olduğu anlamına gelir. Çünkü bağımsız çalışanlar, defter ve belgeleri üzerinde oynama veya ayarlama yapma imkanına sahiptir. Vergi idaresi açısından ise her bağımsız çalışanın izlenmesi hem çok zor hem de çok maliyetlidir.

Tevkifat sistemi bu anlamda vergi kaçırmayı önleyici bir etkiye sahip olsa da taraflar (işveren-işçi) karşılıklı anlaşarak düşük beyan ile bu yöntemin de üstesinden gelebilmektedir. Gelirini ise yine aynı şekilde alıcı ile anlaşarak gizleyebilmektedir. Bağımsız çalışanlar için üçüncü taraflardan bilgi alamama bu kesimin vergi kaçırmasını kolaylaştırmaktadır.

Bir ekonomideki bağımsız çalışanların sayısının artmasında gelir vergisi ve sosyal güvenlik ödemeleri açısından serbest ve bağımlı çalışanlar arasında yapılan farklılaştırma da önemli rol oynar. Ücret gelirlerinin normal gelirlere göre daha az vergilendirilmesi istihdamı artırabilir iken, sosyal güvenlik sistemi ve ödemelerinde bağımsız çalışanlara avantaj sağlanması, çalışanları kayıt dışına itip, kendilerine bağımsız çalışıyor görüntüsü vermelerine neden olabilir.

OECD ülkeleri deneyimleri, bağımsız çalışanlar (serbest meslek erbabı), aile şirketleri ile küçük ve orta boy işletmelerin vergi kaçakçılığı açısından problemleri olduğunu göstermektedir.

4- VERGİ İDARESİ VE YÖNETİMİ

4.1- Giriş

Vergi uyumu mükelleflere daha iyi hizmet verilerek teşvik edilebilir. Basit bir yasal mevzuat sistemi de mükelleflerin gönüllü uyumlarını artırabilir. Vergi İdarelerinin e-beyanname veya elektronik ödeme gibi mükelleflerin vergi uyum maliyetlerini azaltan ve uyumu kolaylaştıran yeni araçlar kullanması da vergi uyumunu artırır. Vergilerin yönetimi ve vergi idaresinin yapılması da vergi uyumunu artırıp vergi kaçakçılığını azaltabilir.

Fakat aynı zamanda oldukça etkin bir uygulama prosedürleri de olmalıdır ve bu prosedürler güçlü bir ceza sistemi ile desteklenmelidir. Vergi sisteminin performansı açısından cezaların kapsamı ve şiddeti önemli olsa da esas caydırıcı olan ve vergi kaçakçılığını engelleyen denetlenme olasılığıdır. Bu olasılık arttıkça vergi kaçakçılığından umulan fayda düşer.

4.2- Vergi Yönetimi

Etkin bir vergi sistemi için iyi bir vergi idaresinin önemi kimse tarafından inkar edilemez. Vergi idaresi sadece gelirleri toplayan bir yer değildir. Gelirlerin artırılması vergi idaresinin görevlerinden sadece bir tanesidir.

Tanzi'nin (1991) de belirttiği gibi vergi idaresi gerçek vergi sistemini belirler. Mü-

kelleflere açık talimatlar, anlaşılabilir formlar ve ihtiyaç duyduklarında yardım ve bilgi sağlayarak, mükelleflere sundukları hizmetleri geliştirebilir ve bu yolla da vergi uyumunu kolaylaştırabilirler. Vergi uyumunu gözetlemek için ise mükelleflerin hesap ve işlemlerinin banka gibi üçüncü taraflardan izlenebilmesine imkan sağlayan sistemlere ihtiyaç olacaktır. Bu ve benzer önlemler ile vergi kaçakçılığı yapanları belirleme olanakları artırılır ve cezaların etkin ve tam uygulanması ile de vergi kaçakçılığı yapacak olanlar caydırılır.

4.3- Vergi İdaresinin İç Organizasyonu

Herhangi bir vergi idaresinin ilk görevi vergi uyumunu sağlamaktır ki bu da sistemde olması gerekenlerin sistemde (kayıtlı) olmasını ifade eder. Ayrıca sistemde olanlar kanunlara da uymalıdır. Vergi idaresi, bir üretim süreci gibi de görülebilir. Girdiler işgücü, araç-gereç ve bilgi iken, çıktı ise gelir'dir. Bu süreç birbirinden farklı bölümlere ayrılabilir.

Birincisi, vergi idaresi işgücü, altyapı, araç-gereç, donanım ve iyi bir hiyerarşik yapı ile desteklenmiş etkin bir yönetime sahip olmalıdır. İdare içinde iletişim ve bilgi paylaşımı konuları etkin olmalı ve iyi işlemelidir.

İkincisi, vergi idaresi iyi bir bilgi sistemine sahip olmalı bu sistem vergi mükelleflerini ve gelirlerini ve vergi tabanını kavrayabilmelidir. Bu sisteme banka ve diğer üçüncü taraflardan bilgi akışı olmalı mükellefler tek vergi numarası ile işlemleri bazında izlenebilmelidir.

Bilgi sistemi ile verilen beyannameler de izlenebilmeli ve yanlış veya eksik yapılan beyanlar ortaya çıkarılabilmelidir. Yine bu sistemin gözetleme yeteneği ile sisteme girmeyenler ile gelirlerini beyan etmeyenler tespit edilmeli ve bu tespitlere dayalı denetim ve denetim sonuçları ile ortaya çıkan cezaların tam ve eksiksiz uygulanması sağlanmalıdır.

Vergi idaresi sadece vergi gelirlerinin toplanması ile ilgilenmeli devletin diğer gelirlerinin tahsilatı ile sorumlu olmamalıdır.

Üçüncüsü, vergi idaresi mükellefleri farklı ama homojen gruplara ayırmalı ve her grubun özelliğine göre stratejiler geliştirmelidir. Yine her grubun vergisel riskleri analiz edilerek bu analizlere dayalı bilgilendirme, yardım, denetim veya tahsilat prosedürleri uygulanmalıdır.

Uyumlu yani vergisini tam ve zamanında ödeyen mükellefler ödüllendirilmeli, tersi durumdakiler ise şiddetle ve istisnasız cezalandırılmalıdır.

Son olarak, vergi idaresinin iç muhasebe sistemi de gelişmiş olmalı ve her birim itibariyle yönetim giderleri görülebilmelidir. Bu şekilde faaliyetlerin en az maliyetle gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Vergi idaresinin yapılanma şekli de vergi sisteminin etkinliği açısından önemlidir. OECD ülkelerinin yarısından fazlasında vergi idareleri fonksiyonel bazda organize edilmiştir. (Örneğin, kayıt, muhasebe, bilgi işlem, denetim, tahsilat, hukuk gibi) Bu sistem sayesinde vergi bazlı örgütlenmenin yol açtığı kaynakların verimsiz kullanılması, hem mükellefler hem de idare açısından gereksiz tekrarlanan işlemlerin yol açtığı zaman ve para kaybı ile farklı vergi türleri itibariyle aynı konuda farklı uygulamaların ortaya çıkması önlenmiştir.

OECD ülkelerindeki en son trend ise yapılanmanın mükellef grupları itibariyle (büyük, küçük, orta ölçekli, bordrolu vs) gerçekleşmesidir. Çünkü bu mükellef gruplarının hepsinin kendine özgü farklı özellikleri, davranış kalıpları, yani idare açısından farklı riskleri vardır. Bu yöntem ile her bir gruba öznel yaklaşım ve hizmet sunma olanağı elde edilebilir.

Ayrıca vergi idarelerinde bir de risk değerlendirme birimleri olmalıdır. Bu birimler mükellef grupları itibariyle riskleri tespit etmelidir. Daha sonra bu risklere karşı yine riskin özelliği ve mükellef grubunun yapısı göz önüne alınarak denetim veya diğer stratejiler geliştirilmelidir.

Yerel düzeyde belediyelere vergi tahsilat yetkisi verilmiş ise bu birimlere de yardım edilmeli ve bu birimler ile vergi idaresi arasında gerekli bilgi akışını sağlayacak online sistemler kurulmalıdır.

4.4- Değerleme Teknikleri ve Tahsilat

Karine olarak tüm mükellefler vergisel ödev ve yükümlülüklerini bilmek zorundadır. Kısıtlı kaynaklar da göz önüne alındığında bugün tüm modern vergi sistemleri mükelleflerin vergilendirilebilir gelirlerini ve ödeyecekleri vergiyi hesaplayarak beyan etmeleri ve ödemeleri prensibine dayanmaktadır. Ancak bu sistemde mükellefler yanlış veya eksik beyanın veya ödememenin yaptırımını tam ve eksiksiz beyanın ve ödemenin maliyetinden yüksek olduğu sürece doğru bildirimde bulunurlar. Bu durumda karşımıza etkin bir denetim ve işleyen ağır bir ceza sistemini çıkarır. Eğer mükellefler ödemedikleri verginin kendilerinden çok daha fazla tutarda alınabileceği riskini hissederlerse doğru beyana ve ödemeye yönelirler.

Denetim ve ceza dışında ayrıca toplumdaki sosyal değerler, kamu ahlakı, mükelleflerde vergi sistemine duyulan güven de bu konuda önemli role sahiptir.

Tahsilata gelince, bugün hem mükellefler hem de vergi idaresi açısından en az maliyetli vergi tahsilat usulü kaynakta kesintidir. Fransa dışında tüm OECD ülkelerinde ücretler tevkifat yolu ile vergilendirilmektedir. Kaynakta kesinti özellikle tahsilat güvenliği açısından en önemli araçtır. Ücretler gibi faiz ve kar payı gelirleri de büyük çoğunlukla kaynakta kesinti suretiyle vergilendirilir.

Ancak kaynakta kesinti usulünün çalışmadığı durumlar da vardır. Kesintinin tarafları anlaşarak, kesintiye yani vergiye tabi işlemi gizleyebilir veya tutarı eksik gösterebilir.

Vergi uyumunu artırma bakımından verginin kaynakta kesilmesi prensibinin yaygınlaştırılması şu an için çok da önemli bir fayda sağlamayacaktır, çünkü zaten bu uygulama uygulanma potansiyeli bakımından sınırlarına çok yakındır. Daha fazla genişletme olanağı ya çok azdır veya yoktur.

4.5- Kontrol ve Denetim

Vergi kaçakçılığı rasyonel bir ekonomik birimin mevcut denetlenme olasılığına göz önüne alarak kazancını maksimize etme yönünde verdiği bir karardır. Eğer vergi kaçırır ise ve denetlenmez ise kaçıracağı yanına kar kalır ama denetlenirse kaçıracağı verginin yanı sıra ceza da ödemek zorunda kalır. Mükellef vergi kaçıracağı zaman, kaçıracağı tutar ile denetlenme olasılığı, ödeyeceği cezanın tutarı, servet düzeyi ve risk alma alışkanlığı (risk alma psikolojisi), denetimde olmanın üzerinde yapacağı psikolojik baskı, ileride vergi affı olma olasılığı gibi unsurları göz önüne alır.

Bu unsurlar üzerinde yapacağı değerlendirme vergi kaçırıp-kaçırmayacağı veya ne kadar kaçıracağı sorularına cevap olacaktır.

4.6- Yaptırımlar ve Vergi Afları

Vergi yasaları kaçırılan verginin tamamının ödenmesi yönünde düzenlenmiştir. Şayet bu uygulanmaz ise kayıt altına girmek isteyen mükellefler bile vergi kaçırmaya ve kayıt dışında kalmayı tercih ederler. Vergi cezaları genellikle ödenmeyen vergi tutarının belirli bir yüzdesidir ve oranı suçun ciddiyetine göre değişir. Örneğin bu oran küçük suçlar için yüzde 10-30 iken daha ciddi vergi suçları için yüzde 40 ila yüzde 75 arasındadır.

Vergi afları, vergi mükelleflerinin geçmişte ödemedikleri veya eksik ödedikleri vergileri ödemeleri kaydıyla normalde uygulanması gereken cezalardan vazgeçilmesi anlamına gelir.

Vergi aflarının esas gayesi kısa vadeli gelir elde etmektir. Ancak bu aflar toplumda ileriki yıllarda da tekrarı olabileceği beklentisi yaratarak vergi uyumunu bozmaktadır.

5- VERGİ AHLAKI

Vergi Ahlakı bizim gibi geçiş ekonomisi olarak adlandırılan ve tarım toplumundan çıkıp sanayi toplumu haline gelen veya gelmekte olan ülkeler açısından vergi kaçakçılığı ile mücadele mutlaka göz önünde bulundurulması gereken, hatta yukarıda izah edilmeye çalışılan vergisel nedenlerden bile daha önemli olan bir konudur.

Çünkü hangi yasal veya idari önlemi alırsanız alın, vergi vermek istemeyen veya vergiye inanmayan bir toplumdan zorla da olsa gerekli olan vergiyi tam ve zamanında alamazsınız.

Vergi kaçakçılığı üzerine yapılan bilimsel araştırmalar, denetim ve yaptırım ile vergi kaçakçılığının boyutu arasında bir ilişki olduğu gibi kendini suçlu hissetme ile toplum içinde utanma duygularının da bireyleri vergi kaçırmaktan caydırdığını göstermektedir.

Araştırmalar, mükelleflerin vergi ahlakını yükseltmek için alınan önlemlerin vergi kaçakçılığını azaltmada en önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Taylor 2001).

Son yıllarda aynı alanda yapılan benzer araştırmalar, farklı toplumlardaki değerlerin, normların ve davranış kalıplarının bireylerin ekonomik kararları üzerindeki etkilerini bulmaya odaklanmıştır.

Vergi alanında da Alm, McClelland ve Schulze (1992) ile Frey ve Feld (2002) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda aynı düzeyde denetim oranı ve cezalara sahip olan ülkelerdeki vergi uyumu farklılıklarının nedeni olarak toplumlardaki vergi ahlakı farklılıkları gösterilmiştir.

Vergi ahlakını bireylerin içsel bir motivasyon ile kendiliğinden vergilerini ödemeleleri olarak tanımlayabiliriz. Vergi ahlakı aynı zamanda kültürel bir normdur ve toplumdan topluma farklılık gösterir. Örneğin Wenzel'in 2005 yılında Avustralya'daki vergi mükellefleri üzerinde yaptığı araştırmada, vatandaşlar arasında vergi ödeme bilinci ile topluma aidiyet duygusu arasında kuvvetli bir bağ bulunmuş ve topluma aidiyet duygusu yüksek olan vatandaşların vergi ahlaklarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Farklı ülkelerde yapılan benzer çalışmalarda vatandaşların vergi ahlakı ile politik (siyasi) sürece ilgileri ve katılımları, işbaşındaki hükümete olan güvenleri, vergi idaresinin uygulamalarının adalet bakımından algılanış biçimi arasında da kuvvetli bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca bazı toplumların kurallara uyma yönünde tarihsel yatkınlıkları olduğu ve bu toplumlarda vergiye gönüllü uyumun yüksek olduğu belirtilmektedir.

Avrupa’da farklı ülkelerdeki vergi ahlakını karşılaştıran iki ayrı çalışmada, büyük çoğunluğu Katolik olan Fransa, İtalya ve İspanya gibi romanik ülkelerde vergi ahlakının düşük olduğu buna karşın kuzey Avrupa ülkelerinde ise devlet ve dini otoritenin tek kişi tarafından temsil edildiğinden ve devlete karşı işlenen suçların aynı zamanda dini bir suç ve günah olarak da algılanmasından dolayı vergi ahlakının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Hatırlanacağı üzere vergi yükü ile vergi uyumu arasındaki ilişkiyi ele aldığımız bölümde yüksek vergi yükünün her zaman yüksek vergi kaçakçılığına yol açtığı sonucunun yanlış olduğunu, örneğin Danimarka, İsveç, Finlandiya gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde vergi yükünün yüzde 50’nin üzerinde olmasına rağmen vergi kaçakçılığı oranının düşük olduğunu buna mukabil, vergi yükünün ortalama olarak kabul edilebileceği Akdeniz ülkelerinde vergi kaçakçılığının yüksek olduğunu söylemiştik.

Dolayısıyla denilebilir ki, vergi ahlakının vergi uyumu üzerindeki etkisi denetimin, cezaların ve vergi oranlarının etkisinden daha fazladır ve vergisel olaylar vergi kaçakçılığının tek belirleyici değildir. Bu nedenle vergi kaçakçılığı ile mücadelede strateji geliştirirken, politika oluştururken vergisel olaylar veya parametreler dışında diğer değişkenler de göz önünde tutulmalıdır.

İşte bu nedenle sadece vergi politikası ve idaresine yönelik çabalar vergi uyumunu artırmada yetersiz kalmaktadır. Örneğin İsveç’te yapılan bir araştırmaya göre gençlerin vergi kaçırma eğilimleri tüm toplumdaki ortalama eğilimden daha fazladır.

“Fırsatınız olsa vergi kaçırır mısınız?” sorusuna 18-24 yaş aralığındaki gençler içerisinden evet diyenlerin oranı yüzde 12 iken, tüm toplumdaki bu oran yüzde 7 olarak bulunmuştur.

Bu çalışma ile birlikte toplumdaki genç kesimin vergi algılayışları ülkeler için daha önemli hale gelmiştir ve birçok ülke genç jenerasyonun vergisel davranışlarını ve vergilere yönelik tepkilerini pozitif yönde etkilemek için çeşitli kampanyalar düzenlemiştir.

İsveç bu yönde 3 yıl sürmesi planlanan bir kampanya yürütmüştür. Kampanya 2002 yılında TV reklamları ile başlamıştır. Bu reklamlarda ana mesaj “vergi ödemez isek, toplumun hali ne olurdu” teması üzerine kurulmuştur. Okullara toplanan vergilerin nasıl ve nerelere harcadığını gösteren broşürler gönderildi. Ayrıca bizzat Gelir İdaresi Başkanının imzasını taşıyan ve vergiler konusunda bilgi veren mektuplar gönderildi. Benzer şekilde bu bilgileri içeren bir web sitesi kuruldu. İkinci yılda da TV reklamlarına devam edildi ve vergiler ile bu vergiler sayesinde yapılabilen hastane, kütüphane ve altyapı yatırımları gösterildi. Ana mesaj bu hizmetler ile ödenen vergiler arasındaki ilişkiyi göstermekti. Kampanyaya yerel yönetimler de katıldılar. Parklara, bahçelere, çöp kutularına ve benzeri objelere “bedeli sizin tarafınızdan ödenmiştir” yazan küçük notlar yapıştırıldı.

Şu ana kadar ki sonuçlar, kampanyanın işe yaradığını göstermektedir. Son yapılan anketlere göre gençlerin vergiye yönelik davranışlarının olumlu yönde değişmekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki çalışmalar çerçevesinde vergi ahlakı konusunda ülkemizde neler yapılabileceği konusuna gelir isek, cevap çok şey olacaktır. Bir kere toplam nüfusumuz içerisinde genç olarak tanımlanacak kesimin payı çok yüksektir. 75 milyonluk Türkiye’de nüfusun yüzde 12’sini 5-9 yaş arasındaki çocuklar oluşturmaktadır. 0-19 yaş arasındaki nüfusumuz ise 25,9 milyon kişidir. 20-39 yaş arası nüfusumuz ise 24,2 milyondur. Bu rakamlar toplumda özellikle gençler arasında vergi ahlakını artırma yönünde yapılacak bir kampanyanın muhtemel olumlu sonuçlarının boyutları hakkında fikir vermeye yetecek düzeydedir.

Böyle bir kampanyada ana tema ne olmalıdır? Her şeyden önce özellikle genç kesim üzerinde ve toplumun genelinde hakim olan vatan ve millet sevgisinden yola çıkılarak, nasıl askerlik görevi kutsal ise vergi vermenin de en az askere gitmek kadar kutsal olduğunu gösterir TV reklamları hazırlanabilir ve vatan sevgisi ile vergi ödemek arasında bağlantı kurulabilir. Böyle bir durumda vergi vermemek veya vergi kaçırma toplumun gözünde vatan sevgisiyle bağdaşmayan bir olgu haline gelir. Bu yöndeki toplumsal bir baskının varlığı altında kimse vergi kaçakçısı dolayısıyla (belki aşırı bir tabirle) toplumun gözünde bir nevi vatanına ihanet eden kişi olmamak isteyecektir.

Vatan sevgisi ile vergi ödemek arasında bu ilişki kurulurken, devletin vatandaşın verdiği her kuruşu dikkatli bir şekilde harcadığını veya harcayacağını gösteren reklam filmleri veya afişler de hazırlanmalıdır. Hatta bu yönde mükelleflerin ödedikleri verginin hesabını sorma hakkına sahip oldukları yolunda bilinçlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Bu yolla vergisini tam veren her kişinin bu vergiyi harcayan

devletin her kurumundan veya devleti temsil eden herkesten hesap sorma hakkına sahip olduğu inancı da toplumda oluşturulmalıdır.

Böyle bir kampanyada özellikle bizim toplumumuz için kutsal sayılan vatan sevgisinden başka yine buna paralel ve her zaman gündemde olan bağımsız dış politika, borçsuz ve bağımsız bir Türkiye, askeri alanda güçlü kendi gemisini, uçağını silahını yapabilen ülke ideallerinden yola çıkarak da kampanyalar yürütebilir. Örneğin bir F16 uçağının üretim maliyeti ile bu uçağın hava savunmamızdaki rolünden yola çıkılarak, verdiğiniz vergiler ile yapılan F16'lar sayesinde güvendeziz gibi. (Örnekler çoğaltılabilir) TV fragmanları veya afişler hazırlanabilir.

Hatta kendi uçağımızı, helikopterimizi vs yapma projesi çerçevesinde vergi olmaz ise bunların gerçekleşmeyeceği ve daima dışa bağımlı olacağımız temaları da işlenebilir.

Burada verilen örnekler ve görüşler doğal olarak Türk toplumunun ve hitap edilen hedef kesimin hassasiyetleri dikkate alınarak oluşturulmaya çalışılmıştır. Başka toplumlarda yer alan kampanya temalarının birebir taklit edilmesi ülkemizde de aynı başarılı sonuçların alınacağı sonucuna bizi elbette götürmez.

Daha önce belirttiğimiz gibi böyle bir kampanyada işlenecek ana temanın ne olacağı konusunda çok farklı fikir üretilebilir. Ancak önemli olan konu tekrar tekrar belirtmek gerekir ise toplumda topyekün vergi uyumunu artırmanın yolunun sadece yasal ve idari tedbir veya değişikliklerden geçmediğidir. Vergi oranınız yüzde 5 dahi olsa vergi bilinci olmayan bir toplumdan vergi toplayamazsınız. Denetimi artırmak veya cezaları ağırlaştırmak çözüm değil sadece çözümün küçük bir parçası olabilir. Vergi bilinci olmayan bir toplumda denetimlerin artırılması ve ağır cezalar vergi gelirlerini sadece bir süre arttırabilir. Herkesi denetleyemeyeceğinize göre vergi bilinci olmayan bir toplumda denetim ve ceza (tam uygulansa bile) sadece tersine piyango olarak görülecek ve ertesi yıl vergi kaçırmaya kalındığı yerden devam edilecek belki de ödenen cezayı telafi etmek için daha fazla vergi kaçırılacaktır.

Vergi mükellefi olmanın vatandaşı olmakla eşdeğer olduğunu bilmeyen bir topluma sunulan kaliteli mükellef hizmetlerinin getirisi ne olabilir! Beyanname verme alışkanlığı olmayan veya beyannamesini doğru vermeyen birine e-beyanname verme imkanı verseniz sonuç ne olabilir ki? Bunlar sadece bir biçimde sistemde olan veya az veya çok vergisini vermeye çalışan mükelleflere kolaylık sağlamaktan öteye geçmeyecektir. Kim bilir Türkiye belki de vergi problemini vergisel reform yapmadan da çözebilir.

6- VERGİ KANUNLARI ÇOK SIK DEĞİŞMEKTEDİR VE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER SONUCU VERGİ KANUNLARINDAKİ SİSTEMATİK BOZULMUŞTUR

Sadece 1980 sonrası geçen yaklaşık 26 yıllık süreç içerisinde Türk vergi ve vergiye ilişkin usul kanunlarında değişiklik yapan veya yeni düzenlemeler getiren toplam 205 adet kanun çıkmış bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, bu dönemde her yıl yaklaşık olarak 8 adet kanun, ya vergi mevzuatını değiştirmiş, ya da yeni düzenlemeler getirmiştir.

Geçen 26 yıllık süreç boyunca ülkemizin vergi sistemini oluşturan kanunlarda bu kadar çok değişiklik ve yeni düzenlemenin yapılmış olması beraberinde birtakım olumsuzlukları da getirmiştir. Bu olumsuzlukların bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- Vergi sistemi basit ve anlaşılabilir olmaktan uzaklaşmıştır
- Mükelleflerin vergi mevzuatına uyumları (tax compliance) azalmıştır.
- Vergi sisteminin yapısal bütünlüğü bozulmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden birisi, vergi düzenlemeleri yapılırken vergicilik ilkelerinden uzaklaşmış olmasıdır.
- Vergi mevzuatında yapılan değişiklik ve yeni düzenlemeler incelendiğinde, eğilimin vergi kanunlarındaki istisna ve muafiyetlerin artırılması, ancak vergi oranlarının yükseltilmesi şeklinde olduğu ortaya çıkmaktadır. Oysa, diğer ülkelerde, özellikle de Avrupa Birliği içerisindeki eğilim bunun tam tersi yöndedir.
- Son söylediğimizin sonucu olarak, gelir ve kurumlar vergisi gibi dolaysız vergilerin toplam vergi gelirlerimiz içerisindeki payı giderek azalmış, buna karşılık dolaylı vergilerin payı artmıştır. Yılın ilk altı ayında toplanan vergilerin yaklaşık yüzde 66,6'sı dolaylı vergiler, yüzde 30,9'unu gelir üzerinden alınan vergiler, yüzde 2,5'ini ise mülkiyet üzerinden alınan vergiler oluşturmuştur.

Ülkemizde hala yüksek düzeyde kayıt-dışı ekonomiden söz ediliyor olması da, yapılan düzenlemelerin verginin tabana yayılması ve adil vergi yükü dağılımını sağlamada sergilediği performansı ortaya koymaktadır.

Yapılması gerekenlerin en başında ise, tüm bu olumsuzluklar ile mücadele edebilme imkanı olmayan mevcut Gelir İdaresi'nin daha da güçlendirilmesi, bu yapılırken de insan unsuruna gereken önemin verilmesidir.

7- VERGİ KANUNLARI YENİDEN YAZILMALIDIR

1980 sonrası geçen yaklaşık 26 yıllık süreç içerisinde Türk vergi ve vergiye ilişkin usul kanunlarında 205 ayrı kanunla yapılan değişiklik veya yeni düzenlemelerle vergi kanunlarının neredeyse ana maddesi kadar geçici maddesi olmuş, uygulamadan kalkan veya ertelemeler nedeniyle yıllardır uygulanamayan çok sayıda maddeleriyle karmaşık bir hale gelmiş ve bu durum kanun sistematığının kaybolmasına neden olmuştur.

Bu çerçevede örneğin Gelir Vergisi Kanunu'nda ana madde sayısı 126, geçici madde sayısı ise 70 iken, Vergi Usul Kanunu'nda da ana madde sayısı 417, geçici madde sayısı ise 27'dir.

Zaman içerisinde bazı geçici maddeler, ana maddelerin yerine almış durumdadır ve bu durum kanun tekniğine de aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca 1982, 1983 yıllarından beri uygulamada olan ve 9-10 defa yürürlük süresi uzatılan geçici maddeler bile bulunmaktadır.

Diğer taraftan, vergi kanunlarındaki birçok madde, çeşitli tarihlerde uygulamadan kaldırılmış olmasına rağmen halen kanun metninde durmaktadır.

Tüm bu olumsuzluklar, vergi konusunda uzman olanların bile içerisinden çıkmakta güçlük çektiği, dolayısıyla da uygulanması zor bir mali mevzuata sahip olduğumuzun bir göstergesidir.

Bu karışıklık bir yandan mükelleflerin vergiye uyumlarını azaltırken, diğer yandan da çok sayıda olayın dava konusu edilmesi sonucu idare ile mükellefi karşı karşıya getirmekte ve mükellefler için vergi konusu, ödenmesi bir yana, neredeyse bir işkence aracı haline gelmektedir.

Oysa anlaşılması ve uygulanması kolay, sade ve basit bir vergi mevzuatının hem vergi idaresine gelirlerin artırılması yönünde, hem de mükelleflere ödenmesi yönünde çok sayıda avantaj getireceği muhakkaktır.

Bu nedenle yeniden yazılan ve geçen sene yürürlüğe giren kurumlar vergisi kanunu hariç diğer 3 temel kanun yani vergi usul, gelir vergisi ve katma değer vergisi kanunları da masaya yatırılmalı ve bir sistematik içerisinde basit, anlaşılabilir ve birbirleriyle uyumlu olacak şekilde yeniden yazılmalı ve yeniden düzenlenmelidir.

8- MALİYE İDARESİ İLE MESLEK MENSUPLARI ARASINDAKİ OLUMLU DİYALOG VE İŞBİRLİĞİ ARTARAK GÜÇLENDİRİLMELİDİR

Meslek mensupları vergi ile ilgili sorunlara hem mükellefler, hem de devlet açısından bakmakta ve her ikisi arasında tarafsız bir iletişim köprüsü görevi görmektedir. Vergi sistemimizi, ekonomik koşulları, mali sistemde yapılan ve yapılması düşünülen değişiklikleri yakından izlemekte ve bunların mükellefler üzerinde oluşturduğu neticeleri görmekte ve bunlarla ilgili gerekli eleştiri ve görüşlerini dile getirmektedir.

Ülkemizin vergilenebilir kapasitesinin artırılarak borç belasından kurtulmak ve mükellefler üzerindeki ağır ve adil olmayan vergi yükünün azaltılması tüm kesimlerin ortak dileğidir. Bu amaç doğrultusunda vergi mevzuatında yapılması düşünülen değişiklikler konusunda bizlerin görüş ve önerilerimizin de dikkate alınması, daha başlanmadan bir çok yanlışın önüne geçilmesine sebep olacak ve böylelikle de ülkemiz çok değerli zamanı yersiz ve maceracı politikalar yerine, Türkiye gerçeklerine uygun, akılcı, uygulanabilir ve mükellefler üzerinde olumsuz etki uyandırmayacak politikaların izlenmesinde kullanılacaktır.

Bu doğrultuda son dönemlerde maliye idaresi ve vergi konseyi ile geliştirdiğimiz olumlu diyalog ve verimli işbirliğinin artarak devam etmesini ülkemiz ve insanımız açısından gerekli görüyoruz.

Maliye idaresi ile meslek mensupları arasındaki verimli işbirliğinin en önemli örneğini vergi barışı kanunu ve uygulama sonuçları göstermektedir.

2003 yılında çıkartılan Vergi Barışı Kanunu gerek mükellefler ve gerekse de ülke ekonomimiz açısından yaşanan olumlu gelişmelerden biri olmuştur. 2003 Şubat ayında yürürlüğe giren kanun, camiamızın da büyük destek ve katkıları sonucu tüm hedef ve tahminlerin üzerinde başvuru sayısına ve tahsilat tutarına ulaşarak, mükellef - meslek mensubu - idare ilişkilerinde yeni bir döneme yelken açılmasına neden olmuştur.

Vergi Barışı Kanunu'nun uygulanma sonuçları ile yakalanan başarı, Maliye İdaresi ile Meslek Mensupları arasındaki dayanışma ve işbirliğinin en güzel örneklerinden biri olmuş ve geleceğe yönelik olarak olumlu ve yapıcı mesajların alınmasına yol açmıştır.

Halen Vergi Konseyi bünyesinde yapılmakta olan ve Vergi Sistemimizin yeniden dizayn edildiği çalışmalara da etkin bir şekilde katılıyor, meslek mensuplarının talep ve görüşlerini ilgililerin dikkatine ilk elden sunuyoruz.

Vergi Konseyi ile yürütülen verimli çalışmaların, yeni kurulan ve Türk Vergi Sistemine bundan böyle bilimsel veriler ışığında daha bilinçli yön vereceğini düşündüğümüz Vergi Politikaları Genel Müdürlüğü ile de devam etmesini umuyoruz.

9- DEĞERLENDİRME GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ

Yukarıda değişik biçimlerde de ifade edildiği üzere 1920’li yıllardan bugüne kadar Türk Vergi Sisteminde yapılan değişiklikler ve reform çalışmaları ne yazık ki beklentilere cevap verememiş, istenen sonuçlar doğurmamıştır.

TÜRMOB olarak, konumumuz gereği, sorunlara hem mükellefler, hem de devlet açısından bakıyoruz. Vergi sistemimizi, yapılan ve yapılması düşünülen değişiklikleri yakından izliyoruz, ortaya çıkan sorunlarla ilgili eleştiriler yapıyoruz ve çözümler öneriyoruz. Netice itibarıyla ciddi bir vergi reformu ve yeniden yapılanma ihtiyacının ortada olduğunu ve bu konudaki görüşlerimizi dün olduğu gibi bugün de kamuoyu ile paylaşmayı bir görev sayıyoruz. Uygulanabilir, gerçekçi önerilerin uygulamacılarından geldiği yönündeki genel kabul görmüş ilkeyi esas alarak TÜRMOB olarak yapılacak bir vergi reformu ve yeniden yapılanma da dikkate alınması gereken önerilerimizi ortaya koyuyoruz. Aşağıda daha önce de değişik platformlarda dile getirmiş olduğumuz önerilerimizin bir kısmını tekrar kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.

10- ÖNERİLERİMİZ;

- Vergi sistemimizde çok sayıda ve belirli bir amaç doğrultusunda aralarında eşgüdüm sağlanamamış vergisel muafiyet ve istisnalar bulunmaktadır. Vergi sisteminde bulunan bu tür vergi muafiyet ve istisnaları ülkemizin içinde bulunduğu şartlar, ekonominin gerekleri ve kamu finansman ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden değerlendirilmelidir.
- Tüm modern vergi sistemlerinde olduğu gibi mutlaka gelir ve servet çözümleri ile harcama düzeyi arasında bağ oluşturan bir otokontrol mekanizması ihdas edilmelidir.
- Üniter vergi sistemine geçilmelidir. Daha önce ortaya konulan sorunlar gerçek bir üniter vergi sistemini zorunlu kılmaktadır. Bu gerçekten hareketle ücret gelirleri hariç olmak üzere kaynağı ve tutarı ne olursa olsun her türlü gelir toplanarak beyan edilmelidir. Yani Gelir Vergisi Kanunu’nun toplama ve beyan ile ilgili hükümleri yeniden düzenlenerek üniter bir vergi sistemi oluşturulmalıdır.

Zira bu günkü toplama ve beyan sistemi pek çok geliri beyan dışı bıraktığı gibi, getirdiği maktu hadlerle ilgili sınırlamalar yoluyla da adaletsiz sonuçlar doğuran vergi yükleri ortaya çıkarmaktadır.

- Ücretlilerin düşük oranlı bir vergi tarifesine göre –hem daha düşük oranlı ve hem de daha yüksek dilimli- vergilendirilmesi esası getirilmelidir. Zira ücretlinin amortismanı ve gideri yoktur. Ayrıca enflasyonunun peŐinden sürüklenen gelir artıŐları söz konusudur. Öte yandan vergisi tevkif yoluyla enflasyona karşı değer yitirmeden ödenmektedir. Bununla birlikte ücretli kesim ülkemizde sosyal devlet olmanın gereği olarak en çok korunmaya gereksinim duyulan kesimi oluşturmaktadır. Bu nedenlerle yüzde 10’dan baŐlayan ve yüksek dilimli bir tarife içinde vergilendirilmeleri verginin adaletli ve dengeli dağılımını Anayasal amacına ve sosyal devlet olma gereklerine daha uygun olacaktır.
- Halen yürürlükte bulunan harcama üzerinden alınan vergi kanunları ile gelir üzerinden alınan vergi kanunları arasındaki uyumsuzlukların giderilmesi gerekir.
- Artık Vergiye İlişkin Af Kanunları ıkarılmamalıdır.
- Vergi ceza sistemi yeniden oluşturulmalıdır. Vergi ziyaı ve suçla orantılı, kendi içinde hiyerarşik bir yapısı ve isimlendirilmesi bulunan, basit, uygulanabilir, ucu açık olmayan ve kamu vicdanında kabul gören ve caydırıcı etkileri idari süreçlerle kesilmeyen bir vergi ceza sistemi oluşturulmalıdır.
- Yeni ıkarılan vergi kanunları, yasaladığı dönemi takip eden hesap dönemi başında itibaren yürürlüğe konulmalıdır. Cari hesap dönemi içinde çıkarılan vergi yasalarının cari döneme uygulanması, hesap döneminin kapanmadığı, verginin henüz tahakkuk etmediği gerekçeleriyle Anayasa Mahkemesi kararlarında gerçek olmayan geriye yürüme olarak tanımlanmakta ve dolayısıyla geçerli kabul edilmektedir.
- Kayıt dışı veya diğer bir ifade ile vergi dışı ekonomi ile uzun soluklu, etkin ve tutarlı bir mücadele baŐlatılarak kayıt altına alınmalıdır. Bu noktadan olmak üzere, hamiline yazılı ekonomiden nama yazılı ekonomiye geçilmelidir.
- Daha çok üreten bir Türkiye borç stokunu küçültebilir. Daha çok üreten bir Türkiye’de istihdam artar, devlet de daha çok vergi geliri elde eder ve kamu fi-

nansmanında denge daha çabuk sağlanabilir. Vergi reformu kapsamında getirilecek değişikliklerle, vergi uygulamalarının, büyümeyi teşvik eden, yatırım ve üretimi destekleyen bir yapıya gelmesi sağlanmalıdır. Mevcut durum bunun tam tersidir. Vergi uygulamaları, bir taraftan, üreticinin yatırıma dönüştüreceği kaynakları, diğer taraftan da tüketicinin harcanabilir gelirini küçültmektedir.

- Türk vergi sisteminde yavaş yavaş bir faciaya dönüşen adı kadar basit olmayan basit usul kesinlikle kaldırılarak söz konusu mükellefler gerçek usulde vergilendirilmelidir. Zira basit usul yerine ikame edildiği götürü usulden daha az vergi hasılası sağlamaktadır. Buna ek olarak basit usul kayıt dışı ekonomiyi besleyen bir mekanizmaya dönüşmüştür. Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge yatağına dönüşme eğilimde olan basit usulün kaldırılması ve bu kamburun sistemin sırtından alınması zorunludur. Bu noktadan olmak üzere gerekirse söz konusu mükelleflerin, gerçek usulde tespit edilen kazançlarının 5 yıl süreyle yarısı matrah olarak esas alınabilir. TÜRMOB olarak biz bu şekilde gerçek usule geçirilecek basit usuldeki mükelleflerin kayıtlarını normal ücretin yarısına tutmaya hazırız.
- Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca gayrimenkul sermaye iradı ve serbest meslek kazançları üzerinden yapılan tevkifatın oranı mutlaka düşürülmelidir. Bu indirimin kayıt dışı ile mücadeleye de çok önemli katkısı olacaktır.
- GVK 103.maddede yer alan gelir vergisi tarifesinin vergi dilimleri arasındaki fark artırılmalı ve dilim sayısı azaltılmalıdır. Yani mümkün olduğunca basit ve düz (flat) bir sistem olmalıdır. Zaten dünyadaki eğilimde bu doğrultudadır
- 5024 sayılı Kanunla değiştirilen amortisman süre ve oranları oldukça ayrıntılı ve karmaşıktır. Daha basit bir sisteme dönülebilir.
- Vergi ceza sistemi yeniden oluşturulmalıdır. Ekonomik suça ekonomik ceza prensibi çerçevesinde, vergi ziyayı ve suçla orantılı, kendi içinde hiyerarşik bir yapısı bulunan, basit, uygulanabilir ve kamu vicdanında kabul gören ve caydırıcı etkileri idari süreçlerle kesilmeyen bir vergi ceza sistemi oluşturulmalıdır.
- Vergi kanunları çok sık değişmektedir ve bu durum mükelleflerin vergiye olan uyumlarını bozmakta ve dürüst mükellefler için vergi ödemek, ödememekten daha zor ve külfetli hale gelmektedir.

- Vergi kanunların çok sık değişmesi sonucu vergi kanunlarındaki sistematik bozulmuş, bu kanunlar anlaşılması zor ve karışık hale gelmiştir. Bu nedenle aynen Kurumlar Vergisi Kanunu'nda olduğu gibi temel kanunlardan başlamak üzere vergi kanunları yeniden yazılmalı ve düzenlenmelidir.
- Globalleşme ile birlikte uluslararası sınırlar ortadan kalkmaya başlamıştır. Ülkeler arası ticaretin artması ile finans piyasaları birbirine entegre oldu. Bu durum döviz kurlarının ve dolayısıyla da çapraz kurlar ile kur farklarının sürekli olarak değişmesi sonucunu beraberinde getiriyor. Döviz bazlı işlemlerin kur ve faiz oranlarının dalgalanmaya tabi olması, işletmelerin geleceğe yönelik stratejilerinde belirsizlik yaratarak riski artırıyor. Bunun sonucunda söz konusu riskleri azaltmak amacıyla çeşitli finansal araçlar geliştirilmiştir. Bunların başında; finansal kiralama (leasing), factoring, forfaiting, bartering, forward ve swap işlemleri gibi enstrümanlar gelmektedir. Halen yürürlükte bulunan vergi sistemimiz ekonomik olaylar ve gelişmeler karşısında yeterli esnekliğe sahip değildir. Ekonomide yaşanan gelişme sonucunda ortaya çıkan ve Vergi Kanunları içerisindeki yeri tartışmalı olan finansal enstrümanlarla ilgili tereddütleri ortadan kaldıracak şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ülkemizde örtülü kazanç ve örtülü sermaye konularına ilişkin olarak yapılan son düzenlemeler genel anlamda yerindedir. Çünkü bu müesseselere ilişkin ilk yasal düzenleme, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun yasalaştığı 1949 yılında yapılmış ve bu müesseselerde 1949 yılından bu yana, örtülü sermaye'de 1961, örtülü kazanç konusunda ise 1980 yılında olmak üzere, sadece 1 kez değişiklik yapılmış idi. Son 45 yılda gerek ülkemiz ve gerekse de dünya ekonomisinde meydana gelen olağanüstü gelişim ve değişim göz önüne alındığında, hele bir de ülkemize doğrudan yabancı sermaye girişinin arttığı bu dönemde, Kurumlar Vergisi Kanunu'ndaki örtülü sermaye ve örtülü kazanç müesseselerinin yeniden ele alınarak uluslararası kabul görmüş standartlara (thin capitalisation, arm's length principle) göre yeniden düzenlenmesi artık bir zorunluluk haline gelmişti. İşte bu nedenle örtülü kazanç ve örtülü sermaye konusunda yapılan son düzenlemeleri olumlu buluyoruz. Ancak özellikle örtülü kazanç yani transfer fiyatlandırması konusunda esas önemli olan düzenleme, ikincil düzenlemelerdir. Çünkü mükelleflerin önlerini görebilmeleri, işlemlerini sağlıklı yaparak ödeyecekleri vergiyi önceden hesaplayabilmeleri için kanun maddelerinden daha önemli olan bu söz konusu ikincil düzenlemelerdir. Bu nedenle söz

konusu maddelere ilişkin gerekli ikincil düzenlemeler ile yine bu müesseselere ilişkin olarak yapılan yeni düzenlemelerin nasıl uygulanacağı konusunda mükellefleri bilgilendiren ve yol gösteren açıklamaların bir an önce yapılması gerekmektedir.

- Kurumlar vergisi oranı aşağı çekilmelidir. Hatta belirli bir ciro veya aktif büyüklüğünün altında olan kurumlar vergisi mükellefleri için daha düşük yüzde 15 gibi bir oran uygulanmalıdır. Bu şekilde bir taraftan KOBİ'lerimizi vergisel anlamda teşvik ederiz diğer taraftan da sisteme kazandırarak hem kayıtdışı ekonomiyi önlemiş hemde KOBİ'lerin kurumsal yapılarını tamamlamalarına zemin hazırlamış oluruz.
- E-Ticaret ve elektronik ortamda yapılan diğer işlemlerin vergi hukuku açısından sağlam bir zemine oturmadığı açıktır. Uluslararası hukuk kuralları da dikkate alınarak vergi kanunlarında e-ticaret ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmalı ve vergi kanunları bu sürecin engeli olmaktan çıkarılmalıdır.
- Vergi kanunlarında yer alan teşvik, koruma, indirim ve istisnalar yeniden gözden geçirilerek selektif, etkin, basit, açık ve uygulanabilir bir yapı oluşturulmalıdır.
- Vergi oranları içinde yaşanılabilir bir vergi sistemi yaratacak düzeye indirilmeli, diğer parafiskal yükler kademeli olarak azaltılmalıdır. Daha önce dile getirdiğimiz öneriler dikkate alındığında gerekli vergi hasılasını sağlayan bir sistem dizayn edilmiş olacaktır. Bu tespitten hareketle, vergi oranları kademeli olarak indirilmelidir. Karmaşık ve sonucu aynı noktaya çıkan tali vergiler asıllarına dahil edilmelidir. Vergi oranları farklılaştırmalarından kaçınılmalı ve vergi oranlarının farklılaştırılmasının kayıt dışı ekonomiyi besleyen mekanizmalar olmasına izin verilmemelidir. Çok oranlı katma değer vergisi uygulamaları salt fiskal kaygılarla çözüm olarak ortaya konulmaktadır. Bu konuda izlenecek temel kriter Avrupa Birliği normlarıdır. Bu noktadan olmak üzere, vergi sisteminin gelir üzerinden alınan vergilere geri dönmesi gerekmektedir. Zira harcamalar üzerinden alınan vergiler ödeme gücü ilkesini dikkate almadığı için adil olmaktan uzaktır. Oysa Anayasamızın 73. maddesi, vergi yükünün adil ve dengeli dağılımını genelde maliye politikasının ve özelde ise vergi politikasının temel amacı olarak kabul etmektedir. Bu amaç ise ancak, gelir üzerinden alınan vergilerle sağlanabilir. Harcamalar üzerinden alınan vergileri asli vergi haline getirmek,

her defasında çözümleri vergi oranlarının yükseltilmesinde bulan bir anlayış aynı zamanda kayıt dışı ekonomiyi teşvik eden ve sahte ve muhteviyatı belge kullanımını artırarak iki yönlü matrah aşınmasına yol açan bir mekanizma oluşturmaktadır. Kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması konusunda kamuoyu aydınlatılmalı ve sorun ülke sorunu kabul edilerek toplumun tüm kesimlerinin etkin desteği sağlanmalıdır. Vergi tanımı gereği toplumsal uzlaşması yasal zeminde sağlayan bir olgudur. Dolayısıyla temel sorunları sadece siyasi ve idari kadroların meselesi olmaktan çıkarmak gerekir. Başarı için bu şarttır. Toplumun tüm kesimlerinin görüşü, desteği ve katılımı esas alınarak bu mücadele yapılmalı ve özellikle kamuoyu ikna edilmelidir. Aksi takdirde başarılı olunamayacağı yaşanan tecrübelerle ispatlanmıştır. Yapılan düzenlemeler ve verilen mücadeleler toplumun tüm kesimlerinin desteğinden yoksun olduğunda veya kamu vicdanında kabul görmediğinde ortaya çıkan sonuçlar konusunda Türkiye sosyolojik olarak eşine az rastlanır bir laboratuardır. Bu tür sorunların çözümü bireysel gölge kahramanlarla mümkün değildir.

- Özerk, etkin, motivasyonu yüksek, olayları geriden takip etmeyen, vergi sistemine hakim, beşeri sermayesi üst düzeyde olan ve maddi anlamda da tatmin edilmiş bir vergi idaresi oluşturulmalıdır. Klasikleşmiş bir söz vardır. Çok iyi kanunlar kötü uygulamacıların elinde istenen sonuçları aldırılmayabilir ama nispeten kötü kanunlarla bile iyi uygulama yapıldığında istenen sonuçlar alınabilir. Bu güne kadar reform iddiasıyla pek çok vergi yasası çıkarılmıştır. Ancak hiç birinden beklenen sonuç hasıl olmamıştır. Vergi ciddi bir iştir ve adil uygulama gerektirir. Vergi kanunlarını uygulayacak idare unutulmuş sonuç alınmaz. Yukarıda öngördüğümüz yeni vergi sistemi, uzmanlığı tartışma konusu olmayan, etkinliğinden kuşku duyulmayan, adil olduğuna inanılan, personelinin birikimi ve motivasyonu üst düzeyde ve ücret ve diğer özlük hakları açısından tatmin edilmiş, her türlü çürüme ve erozyondan korunmuş bir vergi idaresini gerektirmektedir. Bu yapılmadığı takdirde hiç bir yasal düzenleme ile sonuç alınamayacağı son 27 yıllık sürede çıkarılan 205'i aşkın vergi kanunu ile ispatlanmıştır. Vergi dairesini yok sayarak vergi alınmaz.
- Vergi reformlarına mali faaliyetin diğer bir yönü olan kamu harcamaları açısından da bakmak gerektiği yönünde yoğun tartışmalar yapılmaktadır. Bu tartışmalara göre vergi reformunun, kamu yönetiminin ve kamu harcamalarının reformu ile başlaması gereklidir. Vergi mükellefleri kamunun ne kadar gelir elde

edip, ne kadar harcama yaptığını; sonuç olarak devlete ödediği paraların nerele re harcandığını bilmek istemektedirler. Vergi mükelleflerinin bu isteği, demokrat toplumlarda haklı bir istemdir. Gerçekten de vergilerin kimlerden ve nasıl alınacağı ayrıntılı biçimde düzenlendiği halde, kamu harcamalarının kimler için ve nasıl yapılacağına dair düzenlemeler yoktur. Vergi mükellefinde, toplanan vergilerin “hastane, okul, köprü v.s” olarak geri dönmediği ve israf edildiği izlenimi uyandıığında, vergi ödeme fedakarlığının siyasal ve kamusal ilişkilerdeki karşılığının alınmaması sonucu, mükellef vergi ödemede titizleşerek, vergi kaçırmaya çalışacağı muhakkaktır.

- Vergi idaresi örgüt yapısı itibariyle tahsilat fonksiyonuna ağırlık vermiş, denetim açısından ise gerekli nitel ve nicel kapasiteye ulaşamamıştır. Bugün vergi dairesince alınan pek çok beyanname eksik bildirilen geliri içermektedir. Dolayısıyla yıllık denetim planları tamamen tecrübeye dayalı olarak yapılmaktadır. Denetim elemanlarına, inceleyecekleri sektör veya mükellef gruplarına ilişkin olarak denetimi kolaylaştırıcı istihbarat bilgileri sunulmamaktadır. Vergi yönetiminin çağdaş vergi yönetimlerinin denetim esasına göre kurulmaması, inceleme birimleri arasında eşgüdüm ve birim içi planlama noksanlığı, vergi suçu niteliğindeki suçların takibinde uzman elamanların yokluğu ve vergi denetimine yardımcı olabilecek istihbarat arşivlerinin yetersizliği denetim etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Vergi idare birimlerinin her birinin direk vergi idaresine bağlı olmaması ve aralarında hiyerarşik düzen içinde yetki ve sorumluluk sınırlarının kesin ölçülerle belirlenmemesi sistemi karıştırmaktadır.
- Tahsilat işlemlerinde kolaylık sağlanmalıdır. Otomasyona önem verilmeli ve bu amaçla programlar geliştirilmelidir. Vergi dairelerinde halkla ilişkilere daha fazla önem verilmelidir. Ülkemizde vergi dairelerinde sıkışıklığa, aksaklığa yol açan uygulamaların rızaen ve cebren “tahsilat işleri”nden kaynaklandığı gözlenmektedir. Hemen her ay, beyanname verme ve vergi yatırma dönemlerinde vergi daireleri çalışmaz duruma gelmektedir. Cebren tahsilatta ise, hacizli malların saklanması ve paraya çevrilmesi sorun olmaktadır. Tahsilatta arzu edilen etkinliğin sağlanamaması, vergi idaresini üniter sistemden uzaklaşmaya zorlamış, bu da vergilenmede yatay ve dikey eşitliğin bozulmasını beraberinde getirmiş ve toplumda beyanname verme alışkanlığının kaybolmasına neden olmuştur.

- Vergi idaresi çalışanları mükellefleri kaliteli hizmet sunulması gereken müşteriler olarak görmelidir. Ayrıca, sadece vergi idaresi çalışanları değil mükelleflerle ilgili tüm kamu görevlileri de mükelleflere kolaylık sağlamalıdır.
- Verimi olmayan vergiler (Örneğin, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Damga Vergisi) ve harçlar kaldırılmalı, ana vergi yasaları sadeleştirilmeli, vergi yasaları arasında paralellik ve bütünlük sağlanmalıdır. İşlemlere açıklık getirmek ve basitleştirmek amacıyla vergi hukukunun kaynaklarından olan “özelgeler” yayınlanması sağlanmalıdır. Gelir İdaresi’nin son dönemdeki “Sirküler Yayınlama” uygulamasını bu anlamda atılan olumlu bir adım olarak değerlendirmek gerekir.
- Türk vergi sisteminin daha iyi işler hale getirilmesi için vergi idaresinin iyileştirilmeleri çalışmalarıyla birlikte vergi yargısı bir an önce kurulmalıdır. Vergi yargısı itiraz komisyonu işlevinden kurtarılmalıdır. Sayıştay gibi bağımsız, özerk yapıya sahip “Vergitay” kurulmalıdır. Vergitay, toplanan vergilerin inceleme ve denetiminden sorumlu olmalıdır. Vergi yargısının süratle karar verebilecek şekilde çalışmasının sağlanabilmesi için vergi inceleme elemanları savcılara benzer, mali müşavir ve muhasebeciler de noter-avukat karışımı, bir hukuki yapıya kavuşturulmalıdır. İktisadi ve idari bilimler fakültesi “maliye ve işletme” bölümü lisans mezunlarına vergi avukatlığı unvanı verilebilmelidir.
- Vatandaşlık ile vergi mükellefliliği özdeşliği sağlanmalı, kamuoyu bilincinde, vatandaş olabilmek için vergi yükümlüsü olma gereği yerleştirilmelidir. Bazı vatandaşlık haklarının kullanılabilmesi için vergi mükellefliliği olma ön-şartı aranmalıdır. İktisadi faaliyet gösteren bütün gerçek ve tüzel kişiler teşvik edici şekilde vergilendirilmeli, vergi mükellefi olmanın avantajları olmalı bu amaçla gelir ve kurumlar vergisi ödenmesi ve miktarı sosyal ve ekonomik itibar dayanağı yapılmalıdır.
- Düşük gelir gruplarındaki vergi yükünü üst gelir gruplarına yaymak ve aktarmak için vergi sistemimizde rant ekonomisinden üretim ekonomisine geçilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Üretken olmayan sektörlerde, her türlü rant ve spekülatif kazanç sahiplerine vergi yükü kaydırmaları gerçekleştirilmelidir.

- Stopaj uygulaması nihai vergilendirme aracı olarak değil, otokontrol ve peşin vergi aracı olarak kullanılmalıdır. Stopaj yöntemi yerine ekonomik gelir-gider kavramına geçilerek gerçek vergiciliğe yönelinmelidir.
- Vergi istatistiklerinin milli gelirden pay alan kesimlerin vergi yüküne ne kadar katlandıklarının gösterecekleri bir özelliği yansıtır nitelikte düzenlenmelidir. Vergilemede şeffaflık gereklidir. Gerçek verginin toplanmadığını, hangi kesimler üzerinde verginin yoğunlaştığını, kimlerin vergi yükünün artırılması gerektiği kamuoyuna anlatılmalıdır.
- Yürürlükteki vergi sistemimiz yerel yönetimlerin kentsel rantlarını etkin bir vergileme kapsamına almamaktadır. İmar planlarına, ekonomik gelişmeye ve genel teşvik politikalarına bağlı olarak ortaya çıkan kentsel rantlar mutlaka etkin bir biçimde vergilendirilmelidir. Kentsel rantların sunduğu vergi potansiyelinin etkin bir şekilde vergilendirilmesi ve bunun adil bir biçimde yerel/merkezi yönetimler arasında paylaşımı sağlanmalıdır. Özellikle belediye hizmetleri sayesinde değeri artan (şehir rantı) gayrimenkuller üzerinden “Gayrimenkul Değer Artış Vergisi” uygulaması getirilmelidir. Kentsel rantlar, potansiyel hasılaya göre değil, gayrimenkullerin satışı sırasında vergiye tabi tutulmalıdır.
- Vergi denetiminin etkinliğini artırmak amacıyla mali müşavirlik kurumundan daha etkin bir şekilde yararlanılmalıdır. Son olarak Vergi Barışı Kanunu’nun uygulanmasında meslek mensuplarının göstermiş olduğu büyük gayret ve öz veri, mali idare tarafından iyi değerlendirilmeli ve Türk Vergi Sisteminin yeniden düzenlenmesi ve değişiklik yapılması konularında da görüş ve desteğine daha yoğun başvurulmalıdır.

Son sözden olmak üzere, etkin vergi idaresi ile etkin bir müşavirlik kurumunun işbirliği, sağlıklı ve verimli bir vergi sistemi için olmazsa olmaz koşuldur.

VERGİ

İSTATİSTİKLERİ

**01.01.1980 Tarihinden Sonra Türk Vergi ve Vergiye İlişkin Usul
Kanunlarında Yapılan Yeni Düzenleme ve Değişiklikler**

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
1	2320	17.10.1980	23.10.1980 17140	193 sayılı G.V.K.
2	2343	21.11.1980	28.11.1980 17174	210 sayılı D.K.K.
3	2344	21.11.1980	28.11.1980 17174	488 sayılı D.V.K.
4	2345	21.11.1980	28.11.1980 17174	492 sayılı H.K.
5	2346	26.11.1980	28.11.1980 17174	1318 sayılı F.K.
6	2347	26.11.1980	28.11.1980 17174	6183 sayılı A.A.T.U.H.K.
7	2348	26.11.1980	28.11.1980 17174	197 sayılı M.T.V.K.
8	2350	08.12.1980	11.12.1980 17187	1319 sayılı E.V.K.
9	2351	08.12.1980	11.12.1980 17187	1318 sayılı F.K.
10	2352	08.12.1980	11.12.1980 17187	1319 sayılı E.V.K.
11	2353	08.12.1980	11.12.1980 17187	7338 sayılı V.İ.V.K.
12	2361	24.12.1980	27.12.1980 17203	193 sayılı G.V.K.
13	2362	24.12.1980	27.12.1980 17203	5422 sayılı K.V.K.
14	2365	30.12.1980	31.12.1980 17207 mük.	213 sayılı V.U.K.
15	2366	30.12.1980	31.12.1980 17207 mük.	492 sayılı H.K.
16	2367	30.12.1980	31.12.1980 17207	488 sayılı D.V.K.
17	2380	02.02.1981	05.02.1981 17242	Bel.İl Öz.İd.Gen.Büt. Ver.Gel.Pay Ver.Hk.Kanun
18	2380	02.02.1981	05.02.1981 17242	1319 sayılı E.V.K. 197 sayılı M.T.V.K.
19	2430	20.03.1981	22.03.1981 17287	492 sayılı H.K.
20	2431	20.03.1981	22.03.1981 17287	2431 sayılı Tahsilatın Hızlandırılması Hakkında Kanun

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
21	2433	24.03.1981	26.03.1981 17291	1318 sayılı F.K.
22	2434	24.03.1981	26.03.1981 17291	197 sayılı M.T.V.K.
23	2447	17.04.1981	19.04.1981 17315	6802 sayılı G.V.K.
24	2454	01.05.1981	05.05.1981 17331	193 sayılı G.V.K.
25	2455	01.05.1981	05.05.1981 17331	213 sayılı V.U.K.
26	2456	01.05.1981	05.05.1981 17331	İşletme Vergisi Kanunu
27	2463	20.05.1981	22.05.1981 17347	1598 sayılı Kanun
28	2464	26.05.1981	29.05.1981 17354	Belediye Gelirleri Kanunu
29	2471	04.06.1981	06.06.1981 17362	1318 sayılı F.K.
30	2484	25.06.1981	27.06.1981 17383	1318 sayılı F.K.
31	2535	16.10.1981	18.10.1981 17488	488 sayılı D.V.K.
32	2536	16.10.1981	18.10.1981 17488	1319 sayılı E.V.K.
33	2546	27.10.1981	28.10.1981 17498	2431 sayılı T.H.H.K.
34	2562	11.12.1981	15.12.1981 17545	1319 sayılı E.V.K.
35	2572	31.12.1981	05.01.1982 17565	1598 sayılı Mali Denge Vergisi Kanunu
36	2573	31.12.1981	05.01.1982 17565	5422 sayılı K.V.K.
37	2574	31.12.1981	05.01.1982 17565	193 sayılı G.V.K.
38	2575	06.01.1982	20.01.1982 17580	Danıştay Kanunu
39	2576	06.01.1982	20.01.1982 17580	B.I.M.İ.M.V.M.K.G.H.K.
40	2577	06.01.1982	20.01.1982 17580	İ.Y.U.H.K.
41	2577	06.01.1982	20.01.1982 17580	213 sayılı V.U.K.
42	2582	14.01.1982	21.01.1982 17581	827 sayılı Rıhtım Resmi Kanunu
43	2586	21.01.1982	26.01.1982 17586	6802 sayılı G.V.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
44	2587	21.01.1982	27.01.1982 17587	1319 sayılı E.V.K.
45	2588	21.01.1982	27.01.1982 17587	492 sayılı H.K. 1318 sayılı F.K. 193 sayılı G.V.K.
46	2589	21.01.1982	27.01.1982 17587	2464 sayılı B.G.K.
47	2590	21.01.1982	27.01.1987 17587	488 sayılı D.V.K.
48	2591	21.01.1982	27.01.1987 17587	7338 V.İ.V.K.
49	2686	23.06.1982	29.06.1982 17739	213 sayılı V.U.K., 210 sayılı D.K.K
50	2769	28.12.1982	30.12.1982 17914	828 sayılı İthalde Alınacak Damga Resmi Hakkında Kanun
51	2772	31.12.1982	31.12.1982 17915 (2.mük.)	193 sayılı G.V.K. 1598 sayılı Kanunun Yür. Kal. Hk. Kanun
52	2773	31.12.1982	31.12.1982 17915 (2.mük)	5422 sayılı K.V.K.
53	2791	21.01.1983	22.01.1983 17936	213 sayılı V.U.K. 210 sayılı D.K.K.
54	2801	22.02.1983	24.02.1983 17969	Bazı Kamu Al. Uz.Yolu İle Tah. Hk.Kanun
55	2856	23.06.1983	25.06.1983 18088	257 sayılı B.İ.M.V.M.K.G.H.K.
56	2970	04.01.1984	14.01.1984 18281	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K.
57	2974	31.01.1984	08.02.1984 18306	Bazı Kamu Kur.ve Kur. Borç.Tah.Hk.Kanun
58	2975	31.01.1984	08.02.1984 18306	6183 sayı A.A.T.U.H.K
59	2978	02.02.1984	08.02.1984 18306	Üc.Ver.İad.Hk.Kanun
60	2982	24.02.1984	01.03.1984 18328	Kon.İnş.Kal.Önc.Yör. Yap.Yat. Ver.Res.Harç İstisna ve Muaf.Tan.Hk.Kanun

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
61	2995	18.04.1984	27.04.1984 18384	193 sayılı G.V.K. 213 sayılı V.U.K.
62	2997	18.04.1984	27.04.1984 18384	7338 sayılı V.İ.V.K.
63	3004	09.05.1984	15.05.1984 18402	2380 sayılı B.İ.Ö.İ.G.B. V.G.P.V.H.K.
64	3048	03.10.1984	06.10.1984 18537	2464 sayılı B.G.K.
65	3065	25.10.1984	01.11.1984 18563	K.D.V.K.
66	3065	25.10.1984	01.11.1984 18563	6802 sayılı G.V.K.
67	3074	07.11.1984	20.11.1984 18581	A.T.V.K.
68	3074	07.11.1984	20.11.1984 18581	2464 sayılı B.G.K.
69	3075	07.11.1984	15.12.1984 18606	488 sayılı D.V.K.
70	3088	29.11.1984	06.12.1984 18597	197 sayılı M.T.V.K.
71	3089	29.11.1984	06.12.1984 18597	1318 sayılı F.K.
72	3094	04.12.1984	12.12.1984 18603	213 sayılı V.U.K.
73	3099	06.12.1984	15.12.1984 18606	3065 sayılı K.D.V.K
74	3100	06.12.1984	15.12.1984 18606	K.D.V.M.Ö.K.C.K.M.H.K.
75	3158	27.02.1985	02.03.1985 18682	2978 sayılı Ü.V.İ.H.K.
76	3174	26.03.1985	29.03.1985 18709	3065 sayılı K.D.V.K.
77	3180	10.04.1985	13.04.1985 18724	492 sayılı H.K
78	3181	10.04.1985	17.04.1985 18728	213 sayılı V.U.K.
79	3208	30.05.1985	04.06.1985 18774	1319 sayılı E.V.K.
80	3209	30.05.1985	04.06.1985 18774	6183 sayılı A.A.T.U.H.K.
81	3210	30.05.1985	04.06.1985 18774	213 sayılı V.U.K.
82	3218	06.06.1985	15.06.1985 18785	Serbest Bölgeler Kanunu
83	3219	06.06.1985	15.06.1985 18785	7338 sayılı V.İ.V.K.
84	3238	07.11.1985	13.11.1985 18927	3065 sayılı K.D.V.K

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
85	3239	04.12.1985	11.12.1985 18955	213 sayılı V.U.K.193 sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K. 2978 sayılı Ü.V.İ.H.K. 492 sayılı H.K. 488 sayılı D.V.K. 1319 sayılı E.V.K. 2464 sayılı B.G.K. 3074 sayılı A.T.V.K. 2380 sayılı B.İ.Ö.İ.G.B.V.G.P.V.H.K. 6802 sayılı G.V.K. 210 sayılı D.K.K.
86	3291	28.05.1986	03.06.1986 19126	3238 sayılı Kanun
87	3293	28.05.1986	03.06.1986 19126	492 sayılı H.K.
88	3294	29.05.1986	14.06.1986 19134	Sos.Yard.Day.Teş.Kanunu
89	3297	03.06.1986	20.06.1986 19140	3065 sayılı K.D.V.K 6802 sayılı G.V.K.
90	3308	05.06.1986	19.06.1986 19278	Çır.Mesl.Eğ.Kan
91	3316	05.11.1986	11.11.1986 19278	3065 sayılı K.D.V.K
92	3318	05.11.1986	11.11.1986 19278	5422 sayılı K.V.K.
93	3319	05.11.1986	11.11.1986 19278	193 sayılı G.V.K.
94	3332	25.03.1987	31.03.1987 19417 mük.	5422 sayılı K.V.K. 213 sayılı V.U.K.
95	3336	26.03.1987	30.03.1987 19417 mük.	3065 sayılı K.D.V.K
96	3365	18.05.1987	26.05.1987 19471	1319 sayılı E.V.K. 2464 sayılı B.G.K.
97	3380	12.06.1987	24.06.1987 19497	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K.
98	3393	19.06.1987	30.06.1987 19503	193 sayılı G.V.K. 488 sayılı D.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K 7338 sayılı V.İ.V.K. 2982 sayılı Kanun

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
99	3405	29.12.1987	31.12.1987 19681	1988 Mali Yılı Gen.Kat.Büt. Kan.Kadar Dev. Harc. Yap. Dev. Gel. Tah.Yet.Ver.Hk.Kanun
100	3410	24.02.1988	02.03.1988 19742	2576 sayılı B.İ.M.V.M.K.G.H.K.
101	3418	24.03.1988	31.03.1988 19771 (2.mük.)	Eğ.Genç.Spor Sağ.Hiz. Ver. İhd.Hk.Kanun
102	3418	24.03.1988	31.03.1988 19771 (2.mük.)	3074 sayılı A.T.V.K. 197 sayılı M.T.V.K. 1318 sayılı F.K. 193 sayılı G.V.K. 213 sayılı V.U.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 492 sayılı H.K.
103	3482	26.10.1988	05.11.1988 19980	3100 sayılı K.D.V.M.Ö.K.C.K.M.H.K. 5422 sayılı K.V.K. 213 sayılı V.U.K. 7338 sayılı V.İ.V.K. 488 sayılı D.V.K.
104	3505	03.12.1988	10.12.1988 20015	213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 197 sayılı M.T.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K.
105	3517	12.01.1989	21.01.1989 20056	2464 sayılı B.G.K.
106	3520	01.02.1989	10.02.1989 20076	1318 sayılı F.K.
107	3558	18.05.1989	24.05.1989 20174	3418 sayılı Kanun 5422 sayılı K.V.K.
108	3568	01.06.1989	13.06.1989 20194	S.M.S.M.M.M.Y.M.M. Kanunu

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
109	3571	14.06.1989	20.06.1989 20201	5422 sayılı K.V.K. 193 sayılı G.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K. 3074 sayılı A.T.V.K. 3238 sayılı Kanun 827 sayılı R.R.K.
110	3595	27.12.1989	30.12.1989 20388 mük.	3418 sayılı Kanun 197 sayılı M.T.V.K. 2380 sayılı Kanun 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K.
111	3612	07.02.1990	16.02.1990 20435	2982 sayılı Kanun
112	3619	22.03.1990	10.04.1990 20488	2575 sayılı D.K.
113	3622	05.04.1990	10.04.1990 21488	2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
114	3675	31.10.1990	03.11.1990 20684	İthalde Alınacak Damga Resmi Hak.Kanun
115	3689	15.12.1980	20.12.1990 20731	213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K.
116	3704	20.03.1991	24.03.1991 20824	3238 sayılı Kanun
117	3717	08.05.1991	16.05.1991 20873	492 sayılı H.K.
118	3762	28.08.1991	08.09.1991 20984	213 sayılı V.U.K 3100 sayılı Kanun
119	3787	21.03.1992	03.04.1992 21191	Bazı Kam.Al.Tah.Hız. Ve Mat Art.Hk.Kanun
120	3824	25.06.1992	11.07.1992 21281	5422 sayılı K.V.K 492 sayılı D.V.K. 238 sayılı B.İ.Ö.İ.G.B.P.V.H.K. 3238 sayılı Kanun 193 sayılı G.V.K. 213 sayılı V.U.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
121	3836	02.07.1992	11.07.1992 21281	Kamu Kur. Ve Kur. Birb. Olan Borç.Tah.Hk.Kanun
122	3858	23.12.1992	27.12.1992 21448	3065 sayılı K.D.V.K 1318 sayılı F.K. 197 sayılı M.T.V.K. 2982 sayılı Kanun
123	3914	15.07.1993	24.07.1993 21647	2464 sayılı B.G.K.
124	3946	26.12.1983	30.12.1993 21804	213 sayılı V.U.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 1318 sayılı F.K. 197 sayılı M.T.V.K. 2978 sayılı V.İ.H.K. 3065 sayılı K.D.V.K.
125	3986	04.05.1994	07.05.1994 21927	488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K. 3074 sayılı A.T.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K 193 sayılı G.V.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 2380 sayılı Kanun
126	4001	10.06.1994	18.06.1994 21964	2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
127	4008	24.06.1994	06.07.1994 21982	213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K. 6802 sayılı G.V.K. 7338 sayılı V.İ.V.K. 3100 sayılı Kanun
128	4046	24.11.1994	27.11.1994 22124	5422 sayılı K.V.K.
129	4055	08.12.1994	11.12.1994 22138	2575 sayılı D.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
130	4108	25.05.1995	02.06.1995 22301	213 sayılı V.U.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K.
131	4120	07.07.1995	12.07.1995 22341	3238 sayılı Kanun
132	4124	23.07.1995	26.07.1995 22355	2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
133	4134	18.11.1985	22.11.1985 22471	3065 sayılı K.D.V.K 2982 sayılı Kanun
134	4179	29.08.1996	03.09.1996 22746	6183 sayılı A.A.T.U.H.K.
135	4213	20.11.1996	30.11.1996 22833	Kıymetli Mad. Ve Ziy.Eşyası Bey.Hk.Kanun
136	4225	08.01.1997	14.01.1997 22877	3065 sayılı K.D.V.K
137	4264	05.06.1997	11.06.1997 23016	5422 sayılı K.V.K.
138	4306	16.08.1997	18.08.1997 23084	3418 sayılı Kanun
139	4315	22.12.1997	25.12.1997 23211	213 sayılı V.U.K.
140	4325	21.01.1998	23.01.1998 23239	193 sayılı G.V.K.
141	4358	02.04.1998	04.04.1998 23307	Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması Hk.Kanun
142	4369	22.07.1998	29.07.1998 23417 mük.	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 213 sayılı V.U.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 3065 sayılı K.D.V.K 6802 sayılı G.V.K. 1319 sayılı E.V.K. 7338 sayılı V.İ.V.K. 197 sayılı M.T.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K. 2464 sayılı B.G.K. 3505 sayılı Kanun 1318 sayılı F.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
143	4387	29.12.1998	30.12.1998 23569	213 sayılı V.U.K. 492 sayılı H.K. 193 sayılı G.V.K.
144	4444	11.08.1999	14.08.1999 23786	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 213 sayılı V.U.K. 1319 sayılı E.V.K. 2464 sayılı B.G.K. 492 sayılı H.K.
145	4481	26.11.1999	26.11.1999 23888	210 sayılı D.K.K. 3074 sayılı A.T.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K.
146	4492	18.12.1999	21.12.1999 23913	2575 sayılı D.K. 2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
147	4503	27.01.2000	29.01.2000 23948	3065 sayılı K.D.V.K 492 sayılı H.K. 3074 sayılı A.T.V.K. 1318 sayılı F.K. 213 sayılı V.U.K. 4481 sayılı Kanun
148	4538	24.02.2000	27.02.2000 23977	3074 sayılı A.T.V.K.
149	4575	02.06.2000	15.06.2000 24080	2575 sayılı D.K.
150	4577	08.06.2000	15.06.2000 24080	2576 sayılı B.İ.M.V.M.K.G.H.K. 2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
151	4586	23.06.2000	29.06.2000 24094	1319 sayılı E.V.K.
152	4605	23.11.2000	30.11.2000 24246 mük.	197 sayılı M.T.V.K. 1318 sayılı F.K. 193 sayılı G.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K 5422 sayılı K.V.K. 4481 sayılı Kanun
153	4629	21.02.2001	03.03.2001 24335	2380 sayılı Kanun 2464 sayılı B.G.K. 197 sayılı M.T.V.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
154	4644	12.04.2001	21.04.2001 24380	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K.
155	4684	20.06.2001	23.07.2001 24451	213 V.U.K. 3418 sayılı Kanun 3074 sayılı A.T.V.K. 197 sayılı M.T.V.K. 1318 sayılı F.K. 193 sayılı G.V.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 492 sayılı H.K. 3100 sayılı Kanun 5422 sayılı K.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K
156	4691	26.06.2001	06.07.2001 24454	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K.
157	4697	28.06.2001	10.07.2001 24458	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K. 3065 sayılı K.D.V.K 488 sayılı D.V.K. 6802 sayılı G.V.K.
158	4702	29.06.2001	10.07.2001 24458	3418 sayılı Kanun
159	4705	29.06.2001	12.07.2001 24460	4481 sayılı Kanun
160	4706	29.06.2001	18.07.2001 24466	3065 sayılı K.D.V.K
161	4710	11.10.2001	24.10.2001 24563	193 sayılı G.V.K
162	4731	28.12.2001	30.12.2001 24626	213 sayılı V.U.K. 3065 sayılı K.D.V.K. 492 sayılı H.K.
163	4736	01.01.2002	19.01.2002 24645	1319 sayılı E.V.K. 3074 sayılı A.T.V.K.
164	4743	30.01.2002	31.02.2002 24657	488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K. 6082 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K
165	4747	20.03.2002	01.04.2002 24713	193 sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
166	4751	03.04.2002	09.04.2002 24721	213 sayılı V.U.K. 1319 sayılı E.V.K 492 sayılı H.K.
167	4756	15.05.2002	21.05.2002 24761	193 sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K
168	4761	12.06.2002	22.06.2002 24793	193 sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K 6082 sayılı G.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K
169	4760	06.06.2002	12.06.2002 24783	Özel Tüketim Vergisi Kanunu
170	4783	07.01.2003	09.01.2003 24988	193 sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K 7338 sayılı V.İ.V.K.
171	4778	02.01.2003	11.01.2003 24990	488 Sayılı D.V.K
172	4786	08.01.2003	15.01.2003 24994	6183 sayılı A.A.T.U.H.K.
173	4811	25.02.2003	27.02.2003 25033	Vergi Barışı Kanunu
174	4837	03.04.2003	11.04.2003 25076	197 sayılı M.T.V.K. 1319 sayılı E.V.K
175	4842	09.04.2003	24.04.2003 25088	193 sayılı G.V.K. 5422 sayılı K.V.K 3065 sayılı K.D.V.K. 213 sayılı V.U.K. 492 sayılı H.K. 488 sayılı D.V.K. 2978 sayılı V.İ.H.K.
176	4849	17.04.2003	24.04.2003 25088	Vergi Barışı Kanununda Değ. Yapılması Hk. Kanun
177	4864	29.05.2003	06.06.2003 25130	4837 sayılı Kanun Değişiklik
178	4884	11.06.2003	17.05.2003 25141	213 sayılı V.U.K. 488 sayılı D.V.K.
179	4916	03.07.2003	19.07.2003 25173	193 sayılı G.V.K

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
180	4928	15.07.2003	19.07.2003 25173	2577 sayılı İ.Y.U.H.K.
181	4962	30.07.2003	07.08.2003 25192	5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K. 197 sayılı M.T.V.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 193 sayılı G.V.K 4760 sayılı Ö.T.V.K. 1319 sayılı E.V.K
182	5020	12.12.2003	26.12.2003 25328	197 sayılı M.T.V.K. 1319 sayılı E.V.K 3065 sayılı K.D.V.K.
183	5024	17.02.2003	30.12.2003 25332	5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K
184	5035	25.12.2003	02.01.2004 25334	5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 3065 sayılı K.D.V.K. 2978 sayılı V.İ.H.K. 197 sayılı M.T.V.K. 488 sayılı D.V.K. 492 sayılı H.K.
185	5084	29.01.2004	06.02.2004 25365	Yatırım ve İstihdamın Teş. K.
186	5086	10.02.2004	14.02.2004 25373	Yabancılar İkinci El Taşıt Satışı Hk.
187	5101	03.03.2004	12.03.2004 25390	2464 Sayılı B.G.K.
188	5217	14.07.2004	23.07.2004 25531	4760 Sayılı Ö.T.V.K.
189	5226	14.07.2004	27.07.2004 25535	7338 Sayılı V.İ.V.K 3065 Sayılı K.D.V.K 492 Sayılı H.K
190	5228	16.07.2004	31.07.2004 25539	5422 sayılı K.V.K 213 sayılı V.U.K. 193 sayılı G.V.K 3065 sayılı K.D.V.K. 488 sayılı D.V.K.

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
				492 sayılı H.V.K. 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. 4760 sayılı Ö.T.V 6802 sayılı G.V.K
191	5234	17.09.2004	21.09.2004 25590	7338 Sayılı V.İ.V.K 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K
192	5281	30.12.2004	31.12.2004 25687	213 Sayılı V.U.K 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K 3065 Sayılı K.D.V.K 193 Sayılı G.V.K 5422 sayılı K.V.K 488 Sayılı D.V.K 492 Sayılı H.V.K. 7338 Sayılı V.İ.V.K 2464 Sayılı B.G.K 1913 Sayılı E.V.K 6802 Sayılı G.V.K 4691 Sayılı T.G.B.K 4760 Sayılı Ö.T.V.K
193	5335	21.04.2005	27.04.2005 25798	3065 Sayılı K.D.V.K 4760 Sayılı Ö.T.V.K
194	5350	12.05.2005	18.05.2005 25819	5084 Sayılı Y.T.H.K
195	5398	03.07.2005	21.07.2005 25882	213 Sayılı V.U.K 4760 Sayılı Ö.T.V.K
196	5458	22.02.2006	04.03.2006 26098	6183 A.A.T.U.H.K
197	5479	30.03.2006	08.04.2006 26133	193 Sayılı G.V.K 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K 4760 Sayılı Ö.T.V.K 213 Sayılı V.U.K
198	5493	27.04.2006	02.05.2006 26156	4760 Sayılı Ö.T.V.K 3065 Sayılı K.D.V.K
199	5520	13.06.2006	21.06.2006 26205	5422 Sayılı K.V.K 193 Sayılı G.V.K 213 Sayılı V.U.K
200	5527	27.06.2006	07.07.2006 26221	193 Sayılı GVK

Sayı	Kanun No	Kabul Tarihi	Resmi Gazete Tarih ve No	Ek ve Değişiklik Yapılan Kanunlar
201	5535	29.06.2006	08.07.2006 26222	6183 Sayılı A.A.T.U.H.K 488 Sayılı D.V.K
202	5538	01.07.2006	12.07.2006 26226	1319 Sayılı E.V.K 3065 Sayılı D.V.K 3065 Sayılı K.D.V.K 1319 Sayılı E.V.K
203	5582	21.02.2007	06.03.2007 26454	193 Sayılı G.V.K 488 Sayılı D.V.K
204	5604	15.03.2007	28.03.2007 26476	5604 Sayılı M.T.İ.E.H.K
205	5615	28.03.2007	04.04.2007 26483	193 Sayılı G.V.K 3065 Sayılı K.D.V.K 4760 Sayılı Ö.T.V.K 488 Sayılı D.V.K 492 Sayılı H.V.K. 213 Sayılı V.U.K 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K

**Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayılarının
İllere Göre Dağılımı**

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN-2007
01	ADANA	40,897	40,537
02	ADIYAMAN	6,672	6,217
03	AFYON	13,382	12,567
04	AĞRI	4,526	4,435
05	AMASYA	6,321	6,230
06	ANKARA	113,896	116,507
07	ANTALYA	64,926	65,813
08	ARTVİN	4,647	4,486
09	AYDIN	23,762	23,950
10	BALIKESİR	30,682	28,959
11	BİLECİK	5,054	4,697
12	BİNGÖL	1,982	1,917
13	BİTLİS	3,117	2,976
14	BOLU	7,413	7,294
15	BURDUR	7,300	7,114
16	BURSA	70,330	71,245
17	ÇANAKKALE	12,224	12,025
18	ÇANKIRI	2,766	2,691
19	ÇORUM	11,887	11,813
20	DENİZLİ	22,407	22,459
21	DİYARBAKIR	12,384	12,571
22	EDİRNE	9,316	9,405
23	ELAZIĞ	8,958	8,930

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
24	ERZİNCAN	3,766	3,693
25	ERZURUM	10,687	10,537
26	ESKİŞEHİR	20,384	20,217
27	GAZİANTEP	33,736	34,682
28	GİRESUN	6,789	6,749
29	GÜMÜŞHANE	2,036	1,888
30	HAKKARİ	1,533	1,649
31	HATAY	24,260	23,939
32	ISPARTA	8,179	8,064
33	İÇEL	37,775	37,026
34	İSTANBUL	431,350	444,754
35	İZMİR	121,580	120,739
36	KARS	3,967	3,790
37	KASTAMONU	9,286	8,973
38	KAYSERİ	25,464	25,696
39	KIRKLARELİ	9,365	8,794
40	KIRŞEHİR	4,401	4,317
41	KOCAELİ	39,765	39,973
42	KONYA	48,193	48,318
43	KÜTAHYA	10,991	10,801
44	MALATYA	12,325	11,948
45	MANİSA	29,342	29,047
46	KAHRAMANMARAŞ	14,427	14,361
47	MARDİN	13,117	11,299
48	MUĞLA	30,462	30,481

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
49	MUŞ	2,775	2,856
50	NEVŞEHİR	7,490	7,186
51	NİĞDE	6,070	5,771
52	ORDU	11,244	11,173
53	RİZE	7,377	7,170
54	SAKARYA	21,079	19,390
55	SAMSUN	24,915	24,603
56	SİİRT	1,982	1,879
57	SİNOP	4,294	3,935
58	SİVAS	10,463	10,302
59	TEKİRDAĞ	20,077	20,085
60	TOKAT	9,735	9,470
61	TRABZON	14,958	14,919
62	TUNCELİ	1,100	1,085
63	ŞANLIURFA	25,231	24,278
64	UŞAK	7,957	7,888
65	VAN	9,298	9,721
66	YOZGAT	9,277	9,242
67	ZONGULDAK	12,823	12,343
68	AKSARAY	6,529	6,492
69	BAYBURT	1,125	1,048
70	KARAMAN	4,010	4,016
71	KIRIKKALE	5,286	5,124
72	BATMAN	4,950	4,810
73	ŞIRNAK	14,177	12,894

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
74	BARTIN	4,079	3,921
75	ARDAHAN	1,433	1,396
76	IĞDIR	4,268	3,841
77	YALOVA	6,163	6,068
78	KARABÜK	5,672	5,579
79	KİLİS	2,014	1,764
80	OSMANİYE	7,373	7,142
81	DÜZCE	6,782	6,651
	TOPLAM	1,720,035	1,720,615

NOT : Ocak 2005 - Temmuz 2007 Döneminde Re'sen Terk İşlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 131.522' dir.

Kaynak: Gelir İdaresi Bşk.

**Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayılarının
İllere Göre Dağılımı**

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN-2007
01	ADANA	53,877	53,771
02	ADIYAMAN	6,368	6,817
03	AFYON	13,708	14,177
04	AĞRI	4,019	4,174
05	AMASYA	7,587	7,788
06	ANKARA	174,339	179,612
07	ANTALYA	91,250	93,245
08	ARTVİN	3,784	4,114
09	AYDIN	30,668	31,338
10	BALIKESİR	35,211	34,578
11	BİLECİK	5,307	5,315
12	BİNGÖL	2,235	2,271
13	BİTLİS	2,607	2,752
14	BOLU	7,621	7,715
15	BURDUR	8,220	8,340
16	BURSA	90,688	92,752
17	ÇANAKKALE	14,511	14,777
18	ÇANKIRI	3,063	3,122
19	ÇORUM	12,694	12,360
20	DENİZLİ	27,474	28,438
21	DİYARBAKIR	14,009	14,349
22	EDİRNE	12,129	12,261
23	ELAZIĞ	10,301	10,415

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
24	ERZİNCAN	4,156	4,224
25	ERZURUM	10,613	10,793
26	ESKİŞEHİR	24,253	24,598
27	GAZİANTEP	40,800	42,293
28	GİRESUN	7,084	7,396
29	GÜMÜŞHANE	1,679	1,719
30	HAKKARİ	1,601	1,770
31	HATAY	30,529	30,721
32	ISPARTA	9,931	10,084
33	İÇEL	49,710	49,144
34	İSTANBUL	622,895	646,613
35	İZMİR	165,266	166,593
36	KARS	3,957	3,969
37	KASTAMONU	8,942	9,356
38	KAYSERİ	31,075	32,636
39	KIRKLARELİ	10,723	10,672
40	KIRŞEHİR	4,912	4,932
41	KOCAELİ	51,937	52,875
42	KONYA	58,335	60,300
43	KÜTAHYA	12,222	12,732
44	MALATYA	15,056	14,735
45	MANİSA	33,710	34,276
46	KAHRAMANMARAŞ	15,215	16,146
47	MARDİN	8,150	8,254
48	MUĞLA	39,651	40,389

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
49	MUŞ	2,451	2,727
50	NEVŞEHİR	8,176	8,169
51	NİĞDE	6,589	6,678
52	ORDU	12,145	12,774
53	RİZE	7,409	7,739
54	SAKARYA	23,904	23,953
55	SAMSUN	29,178	29,478
56	SİİRT	2,135	2,149
57	SİNOP	4,275	4,306
58	SİVAS	9,795	9,945
59	TEKİRDAĞ	25,265	26,252
60	TOKAT	10,836	11,173
61	TRABZON	16,600	17,232
62	TUNCELİ	1,073	1,106
63	ŞANLIURFA	19,186	20,637
64	UŞAK	9,725	9,679
65	VAN	10,692	11,444
66	YOZGAT	7,934	8,398
67	ZONGULDAK	15,053	15,012
68	AKSARAY	8,363	8,534
69	BAYBURT	1,269	1,284
70	KARAMAN	4,983	5,080
71	KIRIKKALE	6,446	6,358
72	BATMAN	5,204	5,449
73	ŞIRNAK	9,100	8,765

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
74	BARTIN	4,088	4,097
75	ARDAHAN	1,340	1,352
76	IĞDIR	4,226	3,964
77	YALOVA	7,490	7,638
78	KARABÜK	6,831	6,849
79	KİLİS	2,023	1,986
80	OSMANİYE	8,002	8,122
81	DÜZCE	8,970	8,936
	TOPLAM	2,194,828	2,248,966

NOT : Ocak 2005 - Temmuz 2007 Döneminde Re'sen Terk İşlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 184.167' dir.

Kaynak: Gelir İdaresi Bşk.

**Basit Usulde Vergilendirilen Gelir Vergisi
Faal Mükellef Sayılarının İllere Göre Dağılımı**

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
01	ADANA	20,334	19,514
02	ADİYAMAN	8,120	8,326
03	AFYON	12,508	12,088
04	AĞRI	4,859	4,916
05	AMASYA	4,873	4,672
06	ANKARA	23,788	23,279
07	ANTALYA	29,026	27,623
08	ARTVİN	2,626	2,547
09	AYDIN	20,996	20,302
10	BALIKESİR	23,571	22,309
11	BİLECİK	2,084	2,007
12	BİNGÖL	2,386	2,398
13	BİTLİS	3,155	3,173
14	BOLU	2,503	2,355
15	BURDUR	5,086	4,926
16	BURSA	19,193	18,144
17	ÇANAKKALE	10,332	10,149
18	ÇANKIRI	1,679	1,650
19	ÇORUM	7,330	6,787
20	DENİZLİ	18,610	18,201
21	DİYARBAKIR	14,963	15,272
22	EDİRNE	8,120	7,924
23	ELAZIĞ	7,018	6,942

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
24	ERZİNCAN	2,995	2,947
25	ERZURUM	9,263	9,070
26	ESKİŞEHİR	4,624	4,345
27	GAZİANTEP	17,654	16,905
28	GİRESUN	8,745	8,717
29	GÜMÜŞHANE	2,108	2,032
30	HAKKARİ	2,156	2,313
31	HATAY	21,119	21,207
32	ISPARTA	6,278	6,001
33	İÇEL	21,011	20,234
34	İSTANBUL	48,224	46,093
35	İZMİR	33,771	32,675
36	KARS	4,454	4,318
37	KASTAMONU	5,983	5,863
38	KAYSERİ	8,195	7,959
39	KIRKLARELİ	6,591	6,135
40	KIRŞEHİR	2,968	2,901
41	KOCAELİ	8,270	7,965
42	KONYA	20,926	20,362
43	KÜTAHYA	8,644	8,169
44	MALATYA	9,995	9,811
45	MANİSA	24,185	23,586
46	KAHRAMANMARAŞ	15,074	14,918
47	MARDİN	7,185	7,266
48	MUĞLA	16,783	16,262

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
49	MUŞ	3,291	3,309
50	NEVŞEHİR	5,106	4,910
51	NİĞDE	5,385	5,304
52	ORDU	12,617	12,367
53	RİZE	6,213	6,019
54	SAKARYA	15,599	14,679
55	SAMSUN	16,371	16,021
56	SİİRT	2,504	2,517
57	SİNOP	3,343	3,264
58	SİVAS	7,833	7,649
59	TEKİRDAĞ	11,621	11,273
60	TOKAT	9,021	8,744
61	TRABZON	12,961	12,602
62	TUNCELİ	1,314	1,312
63	ŞANLIURFA	18,552	18,395
64	UŞAK	5,839	5,855
65	VAN	11,919	12,924
66	YOZGAT	6,960	6,892
67	ZONGULDAK	10,208	9,776
68	AKSARAY	5,198	5,009
69	BAYBURT	1,130	1,154
70	KARAMAN	3,971	3,791
71	KIRIKKALE	3,292	3,125
72	BATMAN	4,383	4,388
73	ŞIRNAK	2,385	2,290

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
74	BARTIN	2,917	2,797
75	ARDAHAN	1,670	1,590
76	IĞDIR	2,655	2,533
77	YALOVA	2,842	2,902
78	KARABÜK	2,682	2,585
79	KİLİS	2,695	2,634
80	OSMANİYE	7,436	7,224
81	DÜZCE	6,190	5,883
	TOPLAM	786,464	765,275

NOT : Ocak 2005 - Temmuz 2007 Döneminde Re'sen Terk İşlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 14.263' dür.

Kaynak: Gelir İdaresi Bşk.

**Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayılarının
İllere Göre Dağılımı**

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
01	ADANA	12,374	12,354
02	ADİYAMAN	1,523	1,538
03	AFYON	3,047	3,225
04	AĞRI	995	1,015
05	AMASYA	1,115	1,198
06	ANKARA	70,489	71,413
07	ANTALYA	25,476	26,235
08	ARTVİN	776	837
09	AYDIN	5,690	6,285
10	BALIKESİR	4,993	5,172
11	BİLECİK	819	879
12	BİNGÖL	865	913
13	BİTLİS	655	680
14	BOLU	1,533	1,604
15	BURDUR	1,292	1,386
16	BURSA	19,687	20,816
17	ÇANAKKALE	2,325	2,434
18	ÇANKIRI	519	544
19	ÇORUM	1,817	1,928
20	DENİZLİ	5,800	6,289
21	DİYARBAKIR	4,401	4,556
22	EDİRNE	2,021	2,100
23	ELAZIĞ	2,106	2,228

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
24	ERZİNCAN	643	686
25	ERZURUM	2,504	2,612
26	ESKİŞEHİR	4,567	4,757
27	GAZİANTEP	8,169	8,518
28	GİRESUN	1,597	1,649
29	GÜMÜŞHANE	341	387
30	HAKKARİ	532	589
31	HATAY	6,079	6,312
32	ISPARTA	1,896	2,016
33	İÇEL	11,189	11,070
34	İSTANBUL	231,565	238,802
35	İZMİR	47,543	48,328
36	KARS	733	753
37	KASTAMONU	1,036	1,086
38	KAYSERİ	6,662	7,077
39	KIRKLARELİ	1,477	1,556
40	KIRŞEHİR	928	953
41	KOCAELİ	11,497	12,391
42	KONYA	13,039	13,663
43	KÜTAHYA	2,121	2,218
44	MALATYA	2,648	2,769
45	MANİSA	4,654	5,003
46	KAHRAMANMARAŞ	2,666	2,971
47	MARDİN	2,016	2,121
48	MUĞLA	9,529	9,770

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
49	MUŞ	769	797
50	NEVŞEHİR	1,580	1,618
51	NİĞDE	958	1,026
52	ORDU	2,115	2,236
53	RİZE	1,401	1,538
54	SAKARYA	5,035	5,286
55	SAMSUN	4,796	5,019
56	SİİRT	402	446
57	SİNOP	622	648
58	SİVAS	2,016	2,153
59	TEKİRDAĞ	5,003	5,306
60	TOKAT	1,779	1,858
61	TRABZON	3,223	3,457
62	TUNCELİ	158	174
63	ŞANLIURFA	3,323	3,572
64	UŞAK	1,672	1,671
65	VAN	2,448	2,614
66	YOZGAT	1,531	1,533
67	ZONGULDAK	2,368	2,518
68	AKSARAY	1,553	1,658
69	BAYBURT	199	225
70	KARAMAN	924	990
71	KIRIKKALE	1,301	1,316
72	BATMAN	1,633	1,726
73	ŞIRNAK	1,621	1,686

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
74	BARTIN	585	606
75	ARDAHAN	162	170
76	IĞDIR	697	686
77	YALOVA	1,445	1,566
78	KARABÜK	1,002	1,018
79	KİLİS	229	255
80	OSMANİYE	1,323	1,420
81	DÜZCE	2,091	2,124
	TOPLAM	601,913	622,602

NOT : Ocak 2005 - Temmuz 2007 Döneminde Re'sen Terk İşlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 102.721' dir.

Kaynak: Gelir İdaresi Bşk.

**Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayılarının
İllere Göre Dağılımı**

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
01	ADANA	51,305	51,111
02	ADİYAMAN	7,523	7,557
03	AFYON	15,538	15,373
04	AĞRI	5,225	5,275
05	AMASYA	7,262	7,227
06	ANKARA	175,607	179,068
07	ANTALYA	86,409	88,439
08	ARTVİN	5,293	5,231
09	AYDIN	28,137	28,967
10	BALIKESİR	32,889	32,371
11	BİLECİK	5,502	5,465
12	BİNGÖL	2,762	2,775
13	BİTLİS	3,722	3,671
14	BOLU	8,650	8,658
15	BURDUR	8,089	8,196
16	BURSA	86,296	88,439
17	ÇANAKKALE	13,714	13,938
18	ÇANKIRI	3,134	3,132
19	ÇORUM	13,132	13,173
20	DENİZLİ	27,184	27,714
21	DİYARBAKIR	16,520	16,833
22	EDİRNE	11,081	11,236
23	ELAZIĞ	10,562	10,722

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
24	ERZİNCAN	4,271	4,286
25	ERZURUM	13,091	12,954
26	ESKİŞEHİR	24,010	24,141
27	GAZİANTEP	40,890	42,216
28	GİRESUN	8,172	8,164
29	GÜMÜŞHANE	2,350	2,239
30	HAKKARİ	1,945	2,088
31	HATAY	29,202	29,150
32	ISPARTA	9,711	9,737
33	İÇEL	46,942	46,453
34	İSTANBUL	624,374	646,027
35	İZMİR	160,154	161,521
36	KARS	4,586	4,505
37	KASTAMONU	9,975	9,910
38	KAYSERİ	30,654	31,604
39	KIRKLARELİ	10,171	10,088
40	KIRŞEHİR	5,096	5,100
41	KOCAELİ	49,703	50,794
42	KONYA	59,527	60,482
43	KÜTAHYA	12,967	12,777
44	MALATYA	14,879	14,512
45	MANİSA	32,001	32,392
46	KAHRAMANMARAŞ	16,506	16,916
47	MARDİN	15,066	13,358
48	MUĞLA	38,142	38,754

İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
49	MUŞ	3,605	3,738
50	NEVŞEHİR	8,316	8,273
51	NİĞDE	6,888	6,756
52	ORDU	12,785	12,869
53	RİZE	8,504	8,509
54	SAKARYA	23,852	23,593
55	SAMSUN	27,890	28,054
56	SİİRT	2,373	2,319
57	SİNOP	4,540	4,480
58	SİVAS	11,861	11,887
59	TEKİRDAĞ	23,341	24,256
60	TOKAT	10,892	10,855
61	TRABZON	17,183	17,429
62	TUNCELİ	1,247	1,259
63	ŞANLIURFA	27,811	27,335
64	UŞAK	9,431	9,398
65	VAN	11,808	12,397
66	YOZGAT	9,880	9,899
67	ZONGULDAK	14,515	14,407
68	AKSARAY	7,979	8,144
69	BAYBURT	1,224	1,209
70	KARAMAN	4,716	4,799
71	KIRIKKALE	6,363	6,266
72	BATMAN	6,205	6,229
73	ŞIRNAK	15,771	14,560

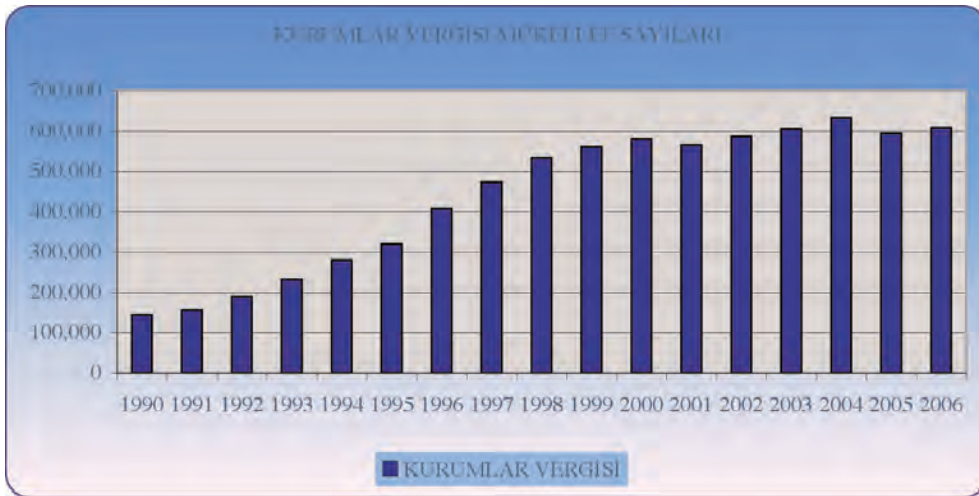
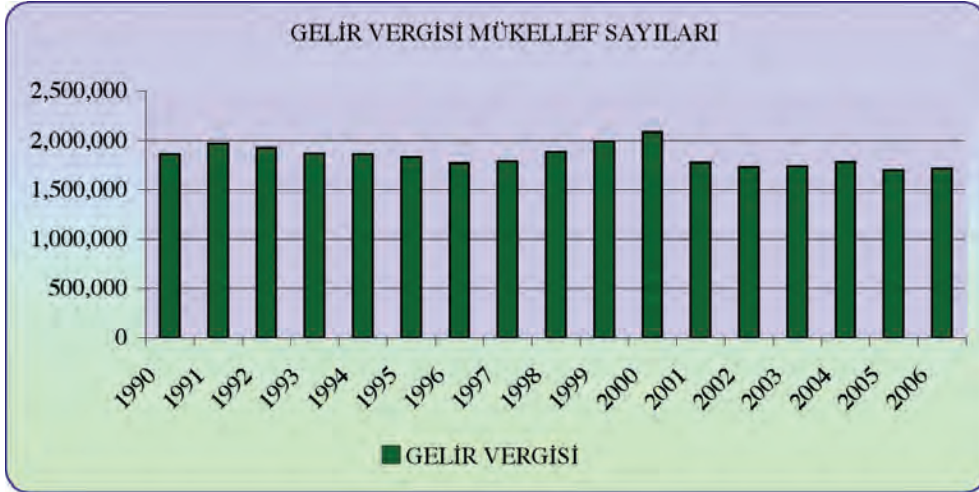
İL KODU	İLLER	HAZİRAN - 2006	HAZİRAN - 2007
74	BARTIN	4,372	4,290
75	ARDAHAN	1,617	1,581
76	IĞDIR	4,956	4,525
77	YALOVA	7,021	7,180
78	KARABÜK	6,282	6,274
79	KİLİS	1,972	1,909
80	OSMANİYE	8,260	8,319
81	DÜZCE	8,786	8,680
	TOPLAM	2,212,167	2,246,417

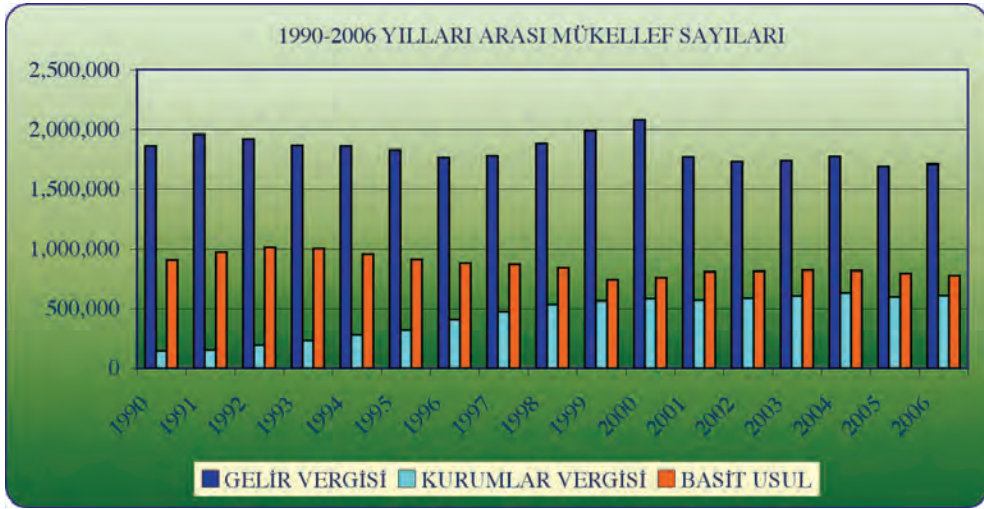
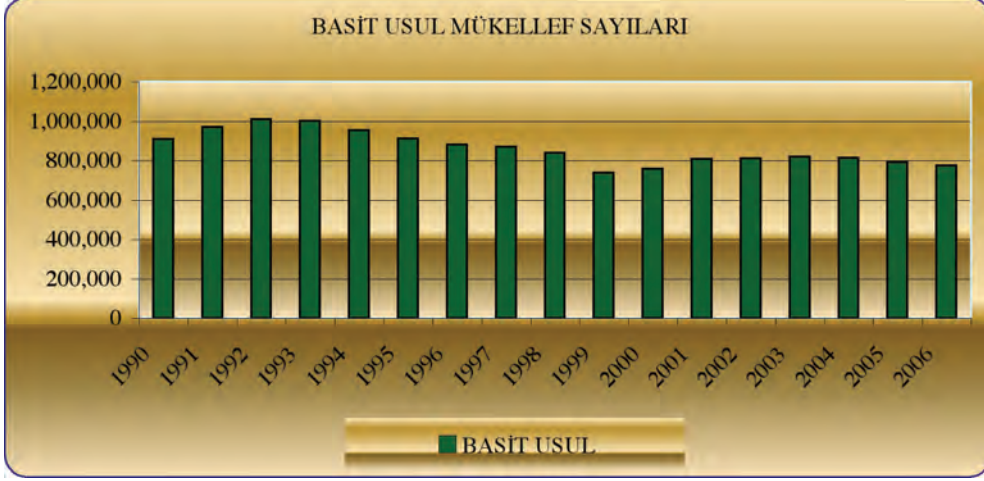
NOT : Ocak 2005 - Temmuz 2007 Döneminde Re'sen Terk İşlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 203.084' dür.

Kaynak: Gelir İdaresi Bşk.

Yıllara Göre Mükellef Sayıları

Yıllar	Gelir Vergisi	Kurumlar Vergisi	Basit Usul
1990	1.859.324	142.955	908.892
1991	1.960.817	155.920	969.988
1992	1.919.447	189.859	1.010.432
1993	1.865.253	232.091	1.000.778
1994	1.859.082	280.393	954.319
1995	1.829.995	319.698	911.811
1996	1.766.314	406.830	881.497
1997	1.780.142	472.899	869.721
1998	1.882.489	533.282	837.850
1999	1.988.007	560.411	739.639
2000	2.080.877	581.574	758.751
2001	1.768.653	565.556	808.787
2002	1.729.260	585.981	810.167
2003	1.735.722	605.020	820.621
2004	1.774.568	632.093	814.532
2005	1.691.499	593.166	792.706
2006	1.712.719	608.002	775.141

**İl Bazında Faal Mükellef Sayılarının
2005-2006 Yılları İtibariyle Karşılaştırılması**

İL ADI	FAAL MÜKELLEF	
	2005	2006
ADANA	85.095	85.390
ADIYAMAN	17.602	18.209
AFYONKARAHİSAR	33.549	33.339
AĞRI	11.015	11.187
AMASYA	15.621	15.394
ANKARA	297.148	307.632
ANTALYA	143.578	145.661
ARTVİN	9.745	9.727
AYDIN	65.870	66.658
BALIKESİR	77.030	74.468
BİLECİK	10.266	10.128
BİNGÖL	6.113	6.074
BİTLİS	7.406	7.384
BOLU	14.453	14.537
BURDUR	16.617	16.608
BURSA	137.421	139.867
ÇANAKKALE	32.888	33.278
ÇANKIRI	6.505	6.430
ÇORUM	24.613	24.751
DENİZLİ	60.267	61.514
DİYARBAKIR	34.642	35.193
EDİRNE	25.034	24.963

İL ADI	FAAL MÜKELLEFLER	
	2005	2006
ELAZIĞ	21.499	21.023
ERZİNCAN	8.666	8.772
ERZURUM	26.572	26.195
ESKİŞEHİR	40.028	41.483
GAZİANTEP	66.434	67.483
GİRESUN	20.215	20.233
GÜMÜŞHANE	5.221	5.056
HAKKARİ	4.327	4.484
HATAY	59.005	58.792
ISPARTA	20.560	20.4036
İÇEL	83.321	80.973
İSTANBUL	929.681	973.377
İZMİR	263.801	269.322
KARS	10.282	10.091
KASTAMONU	20.785	20.375
KAYSERİ	45.859	46.347
KIRKLARELİ	22.908	21.783
KIRŞEHİR	9.937	9.780
KOCAELİ	73.822	74.568
KONYA	95.619	97.485
KÜTAHYA	27.253	26.877
MALATYA	28.919	28.661
MANİSA	75.659	75.847
KAHRAMANMARAŞ	36.636	37.004

İL ADI	FAAL MÜKELLEFLER	
	2005	2006
MARDİN	23.517	22.375
MUĞLA	69.163	69.106
MUŞ	7.459	7.598
NEVŞEHİR	16.544	16.491
NİĞDE	14.092	14.099
ORDU	31.059	31.298
RİZE	17.970	18.101
SAKARYA	49.197	47.393
SAMSUN	57.395	56.994
SİİRT	5.417	5.226
SİNOP	11.453	11.092
SİVAS	23.625	23.528
TEKİRDAĞ	45.364	46.343
TOKAT	25.508	24.916
TRABZON	39.554	40.307
TUNCELİ	3.369	3.370
ŞANLIURFA	49.440	49.266
UŞAK	149.167	19.170
VAN	24.462	26.160
YOZGAT	19.950	20.098
ZONGULDAK	33.737	33.378
AKSARAY	14.957	15.148
BAYBURT	3.070	3.103
KARAMAN	10.215	10.171

İL ADI	FAAL MÜKELLEFLER	
	2005	2006
KIRIKKALE	11.888	11.572
BATMAN	12.985	12.232
ŞIRNAK	19.087	18.388
BARTIN	9.651	9.286
ARDAHAN	3.765	3.725
İĞDIR	8.342	8.074
YALOVA	12.740	12.777
KARABÜK	12.196	12.186
KİLİS	5.426	5.378
OSMANİYE	17.508	17.460
DÜZCE	17.546	16.899
TOPLAM	3.876.305	3.937.878

Kaynak : Gelir İdaresi Başkanlığı

NOT : Ocak 2006 - Aralık 2006 döneminde Re'sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 168.452'dir.

Vergi İnceleme Sonuçları

Denetim Birimleri	Yılı	İnceleme Sayısı	İncelenen Matrah (YTL)	Bulunan Matrah Farkı (YTL)
Teftiş Kurulu Başkanlığı	1999	266	949.882	1.253.548
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	1999	2.372	271.577.739	512.999.652
Gelirler Kontrolörlüğü	1999	1.287	132.258.743	192.873.769
Vergi Denetmenleri	1999	47.428	867.110.509	328.992.640
Toplam		51.353	1.271.896.873	1.036.119.609
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2000	272	43.616.463	59.070.136
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2000	3.103	1.223.427.564	959.008.208
Gelirler Kontrolörlüğü	2000	1.650	658.274.904	430.973.298
Vergi Denetmenleri	2000	55.310	1.695.702.732	538.050.372
Toplam		60.335	3.621.021.663	1.987.102.014
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2001	171	20.199.426	4.712.672
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2001	2.559	3.858.514.397	11.787.795.735
Gelirler Kontrolörlüğü	2001	2.594	275.498.146	550.108.491
Vergi Denetmenleri	2001	46.013	2.288.863.774	958.446.579
Vergi Dairesi Müdürleri (*)	2001	16.949	846.546.767	177.254.201
Toplam		68.286	7.289.622.510	13.478.317.678
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2002	3.109	106.857.163	88.630.031
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2002	1.709	1.256.001.304	2.178.525.931
Gelirler Kontrolörlüğü	2002	3.078	6.806.929.429	3.605.275.778
Vergi Denetmenleri	2002	56.864	5.216.011.211	1.803.750.356
Vergi Dairesi Müdürleri	2002	48.484	477.592.948	295.148.552

Denetim Birimleri	Yılı	İnceleme Sayısı	İncelenen Matrah (YTL)	Bulunan Matrah Farkı (YTL)
Toplam		113.244	3.863.392.055	7.971.330.648
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2003	1.917	347.946.563	117.195.149
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2003	1.241	4.518.510.330	9.649.903.504
Gelirler Kontrolörlüğü	2003	2.682	10.955.223.073	5.212.493.300
Vergi Denetmenleri	2003	47.886	8.699.782.793	3.309.729.644
Vergi Dairesi Müdürleri	2003	14.525	1.041.732.512	545.655.543
Toplam		68.251	25.563.195.271	18.834.977.140
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2004	219	19.154.936	15.350.867
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2004	2.494	6.139.712.986	8.999.706.865
Gelirler Kontrolörlüğü	2004	2.251	3.360.258.119	5.713.052.507
Vergi Denetmenleri	2004	50.292	11.198.767.276	2.836.615.496
Vergi Dairesi Müdürleri	2004	98.625	1.406.159.430	1.148.190.885
Toplam		153.881	22.124.052.747	18.712.916.620
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2005	47	3.630.946	4.640.211
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2005	3.078	8.513.856.860	5.592.837.186
Gelirler Kontrolörlüğü	2005	3.943	9.748.973.841	30.233.862.613
Vergi Denetmenleri	2005	50.700	13.557.605	2.724.562.900
Vergi Dairesi Müdürleri	2005	46.810	724.999.648	159.451.255
Toplam		104.578	32.458.467.217	38.715.354.165
Teftiş Kurulu Başkanlığı	2006	90	33.578.690	41.712.433
Hesap Uzmanları Kurulu Bşk.	2006	5.265	12367.971.680	5.753.270.900
Gelirler Kontrolörlüğü	2006	3.414	19.747.548.207	37.200.280.933
Vergi Denetmenleri	2006	67.282	13.635.736.589	4.212.648.670
Vergi Dairesi Müdürlüğü	2006	34.391	1.011.803.514	211.570.475
Toplam		110.442	46.796.638.680	47.419.438.413

**2006 Yılı Aralık Sonu İtibariyle İller Bazında Genel Bütçe Vergi Gelirleri
(YTL)**

İller	Brüt Tahakkuk	Brüt Tahsilat	Tahsilat Nispeti (2) (%)		Top. Tah. İçin. Payı (%)
			100.00	(1)	
Merkez(*)	709,919,834	709,919,834	100.00	(1)	0.43
ADANA	1,632,699,760	1,319,222,578	80.80	(60)	0.99
ADIYAMAN	150,510,096	116,586,771	77.46	(74)	0.09
AFYON	330,191,619	261,631,845	79.24	(70)	0.20
AĞRI	91,329,712	76,906,342	84.21	(44)	0.06
AMASYA	137,330,162	114,797,340	83.59	(45)	0.08
ANKARA	19,608,271,690	17,833,732,334	90.95	(10)	11.95
ANTALYA	2,255,507,805	1,872,524,709	83.02	(49)	1.37
ARTVİN	106,493,033	87,849,109	82.49	(55)	0.06
AYDIN	669,230,406	553,219,446	82.67	(53)	0.41
BALIKESİR	860,668,769	718,762,490	83.51	(46)	0.52
BİLECİK	141,067,910	113,165,213	80.22	(66)	0.09
BİNGÖL	48,085,620	41,588,750	86.49	(30)	0.03
BİTLİS	56,608,841	46,894,643	82.84	(51)	0.03
BOLU	264,271,365	212,149,778	80.28	(65)	0.16
BURDUR	135,888,716	115,704,491	85.15	(39)	0.08
BURSA	4,668,857,110	4,198,124,065	89.92	(12)	2.85
ÇANAKKALE	346,267,152	292,700,917	84.53	(41)	0.21
ÇANKIRI	75,037,057	61,062,940	81.38	(58)	0.05
ÇORUM	221,167,339	193,620,491	87.54	(22)	0.13
DENİZLİ	995,162,103	847,523,686	85.16	(38)	0.61
DİYARBAKIR	410,158,134	359,209,655	87.58	(21)	0.25

İller	Brüt Tahakkuk	Brüt Tahsilat	Tahsilat Nispeti (2) (%)		Top. Tah. İçin. Payı (%)
EDİRNE	354,876,446	308,007,586	86.79	(28)	0.22
ELAZIĞ	257,896,863	223,283,229	86.58	(29)	0.16
ERZİNCAN	89,733,265	76,797,345	85.58	(35)	0.05
ERZURUM	323,946,627	273,118,679	84.31	(43)	0.20
ESKİŞEHİR	931,719,671	825,040,945	88.55	(17)	0.57
GAZİANTEP	917,153,913	736,584,194	80.31	(64)	0.56
GİRESUN	166,258,777	137,101,407	82.46	(56)	0.10
GÜMÜŞHANE	35,317,248	31,535,572	89.29	(16)	0.02
HAKKARİ	44,569,982	36,211,101	81.25	(59)	0.03
HATAY	1,507,387,387	1,346,780,045	89.35	(15)	0.92
ISPARTA	295,999,639	261,195,682	88.24	(19)	0.18
MERSİN	2,768,006,013	2,505,593,539	90.52	(11)	1.69
İSTANBUL	69,672,906,103	65,504,235,548	94.02	(4)	42.46
İZMİR	15,663,138,472	14,638,275,148	93.46	(5)	9.55
KARS	81,827,420	66,969,802	81.84	(57)	0.05
KASTAMONU	199,116,406	168,280,768	84.51	(42)	0.12
KAYSERİ	1,082,223,179	947,372,739	87.54	(23)	0.66
KIRKLARELİ	344,103,909	276,904,250	80.47	(63)	0.21
KİRSEHİR	93,308,313	72,454,890	77.65	(73)	0.06
KOCAELİ	21,061,618,446	20,603,766,754	97.83	(2)	12.83
KONYA	1,220,495,805	1,016,128,895	83.26	(47)	0.74
KÜTAHYA	347,100,037	303,013,773	87.30	(24)	0.21
MALATYA	310,010,246	266,733,744	86.04	(32)	0.19
MANİSA	1,001,151,264	828,498,182	82.75	(52)	0.61

İller	Brüt Tahakkuk	Brüt Tahsilat	Tahsilat Nispeti (2) (%)		Top. Tah. İçin. Payı (%)
K.MARAŞ	402,379,219	346,112,718	86.02	(33)	0.25
MARDİN	187,510,635	138,381,340	73.80	(78)	0.11
MUĞLA	987,748,447	791,453,530	80.13	(67)	0.60
MUŞ	59,072,341	47,711,011	80.77	(61)	0.04
NEVŞEHİR	121,544,514	93,916,421	77.27	(75)	0.07
NİĞDE	136,275,590	119,989,686	88.05	(20)	0.08
ORDU	320,942,039	271,327,916	84.54	(40)	0.20
RİZE	268,280,037	245,375,199	91.46	(7)	0.16
SAKARYA	807,354,003	645,085,675	79.90	(68)	0.49
SAMSUN	889,012,345	757,732,024	85.23	(37)	0.54
SİİRT	65,033,480	56,449,847	86.80	(27)	0.04
SİNOP	91,895,405	70,874,795	77.13	(76)	0.06
SİVAS	324,685,194	256,649,009	79.05	(71)	0.20
TEKİRDAĞ	1,519,394,773	1,364,087,556	89.78	(13)	0.93
TOKAT	208,428,577	178,544,040	85.66	(34)	0.13
TRABZON	593,934,433	515,574,095	86.81	(26)	0.36
TUNCELİ	28,853,810	27,149,615	94.09	(3)	0.02
ŞANLIURFA	358,334,208	282,059,708	78.71	(72)	0.22
UŞAK	186,826,623	159,568,791	85.41	(36)	0.11
VAN	217,384,506	180,385,319	82.98	(50)	0.13
YOZGAT	177,023,822	125,714,304	71.02	(79)	0.11
ZONGULDAK	1,404,549,157	1,278,429,732	91.02	(9)	0.86
AKSARAY	245,801,972	217,496,322	88.48	(18)	0.15
BAYBURT	21,465,423	19,581,808	91.22	(8)	0.01

İller	Brüt Tahakkuk	Brüt Tahsilat	Tahsilat Nispeti (2) (%)		Top. Tah. İçin. Payı (%)
KARAMAN	119,495,336	104,016,227	87.05	(25)	0.07
KIRIKKALE	516,342,728	474,534,238	91.90	(6)	0.31
BATMAN	121,583,345	97,023,128	79.80	(69)	0.07
ŞIRNAK	103,260,094	70,922,113	68.68	(81)	0.06
BARTIN	88,025,686	75,830,927	86.15	(31)	0.05
ARDAHAN	25,292,826	21,027,124	83.13	(48)	0.02
İĞDIR	61,079,992	34,803,051	56.98	(82)	0.04
YALOVA	218,638,667	180,569,439	82.59	(54)	0.13
KARABÜK	169,624,565	151,675,438	89.42	(14)	0.10
KİLİS	30,559,064	24,652,844	80.67	(62)	0.02
OSMANİYE	130,042,679	97,376,415	74.88	(77)	0.08
DÜZCE	203,969,936	142,857,927	70.04	(80)	0.12
TOPLAM	164,096,235,134	151,265,720,576	92.18		100.00

Kaynak : Muhasebat Genel Müdürlüğü

NOT : 1- Rakamlar Brüt Olup, Mahalli İdare Pay ve Fonlar Ayrılmamış Tutarlardır. (Red ve iadeler dahil)
2- Parantez İçindeki Rakamlar O İl'in Merkez ve 81 İl İçerisindeki İlgili Sütündeki Başarı Sırasını Göstermektedir.

(*) Başbakanlık ve Bakanlıkların Merkez Saymanlıkları ile Hazine, Gelir, M.İ.T., T.B.M.M., Cumhurbaşkanlığı, Sayıştay ve Kıbrıs Türk Askeri Birliği Saymanlıklarını kapsamaktadır.

2006 Yılı Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Komisyonları Faaliyetleri

İller	Uzlaşmaya Konu Olan			Uzlaşılan		
	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)
Adana	3.472	2.937.571	5.984.749	3.254	2.380.033	300.678
Adıyaman	160	75.494	125.737	159	60.288	8.817
Afyon	1.263	634.285	1.591.060	1.203	598.005	552.141
Ağrı	287	245.429	294.838	273	177.532	16.666
Amasya	228	308.722	287.021	225	185.844	19.668
Ankara	3.546	39.063.801	49.126.937	3.290	18.239.280	1.475.035
Antalya	1.747	2.500.652	4.679.965	1.492	1.589.783	283.887
Artvin	66	42.421	75.464	71	37.958	14.393
Aydın	3.688	1.941.053	3.930.471	3.188	1.195.285	238.515
Balıkesir	1.407	1.038.134	1.549.033	1.266	628.206	65.310
Bilecik	416	95.959	234.705	416	85.692	24.021
Bingöl	32	33.674	42.279	32	30.891	2.042
Bitlis	106	8.929	77.792	61	8.366	8.187
Bolu	723	118.212	317.840	561	82.848	25.094
Burdur	1.021	333.358	638.054	887	262.097	61.981
Bursa	3.752	8.642.288	11.255.648	3.451	5.952.930	556.160
Çanakkale	569	696.066	975.436	514	286.772	73.349
Çankırı	248	113.470	214.769	248	104.159	22.381
Çorum	905	418.881	592.370	795	336.722	55.419
Denizli	1.422	1.288.250	2.372.126	1.309	1.204.049	153.203
Diyarbakır	2.230	357.678	965.254	2.185	307.212	65.899
Edirne	1.078	282.803	611.753	1.056	204.437	27.624
Elazığ	525	166.607	384.967	517	147.615	31.423
Erzincan	190	67.668	172.444	183	55.892	14.530

İller	Uzlaşmaya Konu Olan			Uzlaşılan		
	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)
Erzurum	368	308.102	590.799	360	216.940	52.653
Eskişehir	2.646	1.246.336	2.394.908	2.174	968.203	840.864
Gaziantep	1.379	874.314	1.978.302	1.273	790.576	182.614
Giresun	534	143.727	368.167	529	124.177	26.625
Gümüşhane	43	9.343	50.463	43	9.326	7.173
Hakkari	69	11.406	57.438	62	11.406	6.924
Hatay	4.038	3.287.521	5.562.514	3.368	2.415.225	310.095
Isparta	1.154	568.405	1.223.782	1.077	535.010	78.832
İçel	6.088	4.154.691	6.259.334	5.988	3.238.017	391.282
İstanbul	27.791	64.585.103	143.482.647	26.591	35.065.015	6.651.913
İzmir	7.851	30.511.056	41.149.284	6.403	6.738.633	855.232
Kars	199	24.494	89.066	198	22.428	15.425
Kastamonu	290	234.719	403.351	284	136.084	26.509
Kayseri	1.144	1.374.984	2.804.459	1.144	1.314.383	213.036
Kırklareli	1.379	561.040	830.781	1.039	485.259	59.595
Kırşehir	339	65.429	149.402	334	65.332	24.193
Kocaeli	2.186	5.904.378	10.302.132	1.989	1.522.411	289.212
Konya	2.204	2.176.608	3.770.842	2.163	1.659.683	240.725
Kütahya	1.936	319.178	773.821	1.517	304.439	80.451
Malatya	2.026	336.785	469.466	1.467	202.559	36.809
Manisa	5.292	3.488.882	5.885.785	4.583	2.039.309	418.861
K.Maraş	975	2.327.351	3.493.919	855	1.059.852	81.233
Mardin	7	49.408	50.110	7	39.612	2.951
Muğla	2.179	1.751.196	3.773.329	2.129	1.047.829	274.052
Muş	128	98.170	193.725	128	96.626	16.628

İller	Uzlaşmaya Konu Olan			Uzlaşılan		
	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)*	Ceza Tutarı (YTL)	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)
Nevşehir	708	296.432	620.815	685	221.232	49.878
Niğde	394	108.342	308.842	394	106.512	29.388
Ordu	1.158	845.427	1.066.882	1.126	177.135	70.407
Rize	711	284.918	466.538	694	265.560	37.473
Sakarya	1.287	854.308	2.292.865	1.283	849.047	140.768
Samsun	2.030	814.419	1.413.503	2.021	690.458	98.463
Siirt	295	172.205	272.854	274	147.131	18.124
Sinop	1.383	268.816	569.584	1.382	248.018	31.288
Sivas	562	390.733	781.685	553	325.895	49.400
Tekirdağ	1.120	330.170	825.981	1.060	260.289	60.539
Tokat	1.123	248.448	3.364.198	919	154.495	815.198
Trabzon	773	1.552.312	2.402.494	756	902.630	89.126
Tunceli	40	62.675	69.979	40	48.310	5.503
Ş.Urfa	834	683.372	1.342.109	801	262.348	71.027
Uşak*	1.071	315.396	739.399	1.238	173.329	40.168
Van	455	168.607	365.725	454	155.268	26.299
Yozgat	367	331.719	538.670	356	239.305	30.049
Zonguldak	2.088	269.847	1.012.594	2.064	235.607	92.020
Aksaray	187	482.094	643.574	169	452.829	38.221
Bayburt	79	47.146	67.561	78	38.763	4.079
Karaman	124	86.004	162.786	123	79.515	8.497
Kırkkale	1.297	319.115	1.156.835	1.256	272.160	87.755
Batman	213	319.782	533.868	211	300.645	44.846
Şımak	81	34.556	190.279	80	30.258	15.769
Bartın	412	57.490	213.970	412	53.862	20.005

İller	Uzlaşmaya Konu Olan			Uzlaşılan		
	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)*	Ceza Tutarı (YTL)	Dosya Sayısı	Vergi Tutarı (YTL)	Ceza Tutarı (YTL)
Ardahan	429	92.077	124.797	420	82.432	12.847
İğdır	41	118.605	189.048	41	39.347	9.417
Yalova	107	258.807	407.787	107	254.919	36.316
Karabük	987	227.453	414.524	966	223.450	36.408
Kilis	153	117.163	148.618	146	58.915	6.701
Osmaniye	1.856	493.023	852.108	1.211	308.443	57.059
Düzce	410	87.803	200.060	409	81.751	22.007
Toplam	124.101	196.563.747	346.543.065	114.070	102.010.089	17.435.353

(*) Uzlaşılan rapor sayısının fazlalığı geçmiş yıldan devreden dosyalardan kaynaklanmaktadır.

**Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatında Nominal ve Reel Artış Oranları
(2005-2006)**

(Bin YTL)

Gelirin Çeşidi	2005	2006	Nominal Artış (%)	Reel (TEFE) (%)	Reel (TÜFE) (%)
Vergi Gelirleri	131.948.778	151.265.721	14,6	4,8	4,6
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç.Üz.A1.Ver.	40.433.099	44.175.055	9,3	-0,1	-0,3
Gelir Vergisi	26.849.808	31.727.706	18,2	8,1	7,8
- Beyana Dayanan Gelir Vergisi	1.501.833	1.656.774	10,3	0,9	0,7
- Basit Usulde Gelir Vergisi	127.270	167.689	31,8	20,5	20,2
- Gelir Vergisi Tevkifatı	24.257.578	28.900.839	19,1	9,0	8,7
- Gelir Geçici Vergisi	963.127	1.002.404	4,1	-4,8	-5,0
Kurumlar Vergisi	13.583.291	12.447.349	-8,4	-16,2	-16,4
- Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	684.242	916.762	34,0	22,5	22,2
- Kurumlar Vergisi Tevkifatı	155.078	225.159	45,2	32,8	32,5
- Kurumlar Geçici Vergisi	12.743.971	11.305.428	-11,3	-18,9	-19,1
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	2.648.361	3.159.576	19,3	9,1	8,9
- Veraset ve İntikal Vergisi	88.963	121.964	37,1	25,4	25,1
- Motorlu Taşıtlar Vergisi	2.559.398	3.037.612	18,7	8,5	8,3
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	61.011.974	68.986.168	13,1	3,4	3,2
Dahilde Alınan KDV	22.038.878	25.291.010	14,8	5,0	4,7
- Beyana Dayanan Katma Değer Vergisi	21.314.721	24.307.042	14,0	4,3	4,0
- Katma Değer Vergisi Tevkifatı	724.157	983.968	35,9	24,3	24,0
Özel Tüketim Vergisi	33.621.775	37.102.948	10,4	0,9	0,7
-Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	19.552.763	20.708.290	5,9	-3,1	-3,4
-Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	4.284.992	4.152.358	-3,1	-11,4	-11,6
-Kolalı Gaz., Alkollü İç. ve Tük.Mamül.İlişkin ÖTV	9.063.084	11.263.042	24,3	13,7	13,4

Gelirin Çeşidi	2005	2006	Nominal Artış (%)	Reel (TEFE) (%)	Reel (TÜFE) (%)
-Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	720.936	979.258	35,8	24,2	23,9
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.995.418	2.630.207	31,8	20,6	20,3
Şans Oyunları Vergisi	312.325	368.769	18,1	8,0	7,7
Özel İletişim Vergisi	3.043.548	3.593.234	18,1	8,0	7,7
Uluslararası Tic. ve Muam.Al. Vergiler	21.838.289	27.579.814	26,3	15,5	15,2
- Gümrük Vergileri	1.547.658	2.090.186	35,1	23,5	23,2
- İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	20.224.772	25.432.537	25,7	15,0	14,7
- Diğer Dış Ticaret Gelirleri	65.859	57.091	-13,3	-20,7	-20,9
Damga Vergisi	2.569.516	3.167.277	23,3	12,7	12,5
Harçlar	3.401.967	4.036.552	18,7	8,5	8,3
- Tapu Harçları	1.254.550	1.629.293	29,9	18,8	18,5
- Yargı Harçları	529.709	635.812	20,0	9,8	9,5
- Noter Harçları	297.480	342.636	15,2	5,3	5,1
- Pasaport ve Konsolosluk Harçları	427.908	445.411	4,1	-4,8	-5,0
- Trafik Harçları	447.011	464.484	3,9	-5,0	-5,2
- Diğer Harçlar	445.309	518.916	16,5	6,6	6,3
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	45.572	161.279	253,9	223,7	222,9
- Kaldırılan Vergiler Artıkları	27.157	21.921	-19,3	-26,2	-26,4
- Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	18.415	139.358			

Kaynak : Muhasebat Genel Müdürlüğü

Not : 2006 yılı Bütçe Kanunu'nda, Mahalli İdare ve Fon payları ile Der ve İadeler dahil olduğundan, 2005 yılı gelirlerine de Mahalli İdare ve Fon Payları ile Red ve İadeler eklenmiştir.

Gelir, Kurumlar ve Katma Değer Vergilerinin Genel Bütçe Vergi Gelirleri İçindeki Payı

(Bin YTL)

Yıllar	Vergi Gelirleri Tahsilatı	Gelir Vergisi Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Kurumlar Vergisi Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Toplam KDV Tahsilatı (Dahilde+ İthalde)	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Gelir Vergisi + Kurumlar Vergisi + KDV Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)
1995	1,084,350	329,795	30.4	103,241	9.5	354,980	32.7	788,016	72.7
1996	2,244,094	676,017	30.1	189,338	8.4	743,026	33.1	1,608,381	71.7
1997	4,745,484	1,500,245	31.6	396,238	8.3	1,561,562	32.9	3,458,045	72.9
1998	9,228,596	3,481,752	37.7	748,383	8.1	2,725,083	29.5	6,955,218	75.4
1999	14,802,280	4,936,551	33.3	1,549,525	10.5	4,164,334	28.1	10,650,410	72.0
2000	26,503,698	6,212,977	23.4	2,356,787	8.9	8,379,554	31.6	16,949,318	64.0
2001	39,735,928	11,579,424	29.1	3,675,665	9.3	12,438,860	31.3	27,693,949	69.7
2002	59,631,868	13,717,660	23.0	5,575,495	9.3	20,400,201	34.2	39,693,356	66.6
2003	84,316,169	17,063,761	20.2	8,645,345	10.3	27,031,099	32.1	52,740,205	62.6
2004(*)	101,038,904	19,689,593	19.5	9,619,359	9.5	34,325,208	34.0	63,634,160	63.0
2005(*)	119,250,807	22,817,530	19.1	11,401,986	9.6	38,280,429	32.1	72,499,945	60.8
2005(**)	131,948,778	26,849,808	20.3	13,583,291	10.3	42,263,650	32.0	82,696,749	62.7
2006(**)	151,265,721	31,727,706	21.0	12,447,349	8.2	50,723,547	33.5	94,898,602	62.7

Kaynak : Gelir İdaresi Başkanlığı

(*) Önceki Yıllarla Aynı Bazı Getirmek İçin, Rakamlara Red ve İadeler Dahil Edilmiştir.

(**) 2006 Yılı Bütçe Kanunu'nda Mahallî İdare ve Fon Payları İle Red ve İadeler Dahil Olduğundan, Aynı Bazı Getirmek İçin Rakamlara Mahallî İdare

ve Fon Payları İle Red ve İadeler Dahil Edilmiştir.

Vergi Gelirleri Tahsilat Artışı ile TEFE Artışının Karşılaştırılması

Yıllar	Gerçekleşen Tahsilat (Bin YTL)	Bir Önceki Yıla Göre Tahsilat Artışı (%)	12 Aylık Ortalamalara Göre TEFE Artışı (%)	12 Aylık Ortalamalara Göre Vergi Gelirleri Tahsilat Artışına Göre Fark
1994 (*)	534.888	102,4	120,7	-18,3
1994 (**)	587.760	122,4	120,7	1,7
1995	1.084.350	102,7(*)	86,0	16,7
1995	1.084.350	84,5(**)	86,0	-1,5
1996	2.244.094	107,0	75,9	31,1
1997	4.745.484	111,5	81,8	29,7
1998	9.228.596	94,5	71,8	22,7
1999	14.802.280	60,4	53,1	7,3
2000	26.503.698	79,1	51,4	27,7
2001	39.735.928	49,9	61,6	-11,7
2002	59.631.868	50,1	50,1	0,0
2003	84.316.169	41,4	25,6	15,8
2004	101.038.904	19,8	11,1	8,7
2005	119.253.669	18,0	5,9	12,1
2006	151.265.721	14,6	9,3	5,3

Kaynak : Gelir İdaresi Başkanlığı

(*) EDV, NAV ve EMTV hariç.

(**) EDV, NAV ve EMTV dahil.

Not : 1. Önceki yıllarla aynı bazda olması için 2004-2005 rakamlarına red ve iadeler dahil edilmiştir.
2. TEFE (ÜFE) rakamında 1993-2004 yılları için 1994=100 bazlı endeks, 2005 yılı için 2003=100 bazlı endeks kullanılmıştır

GSMH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü

(Bin YTL)

Yıllar	GSMH (1)	Vergi Gelirleri(*) (2)	Vergi Yüğü (%) (2/1)
2002	275.032.366	65.188.479	23,7
2003	356.680.888	89.893.112	25,2
2004	428.932.343	111.335.368	26,0
2005	486.401.032	131.948.778	27,1
2006	575.783.962	151.265.721	26,3

Kaynak : Gelir İdaresi Başkanlığı

(*) 2006 Yılı Bütçe Kanunu'nda Mahalli İdare ve Fon Payları ile Red ve İadeler dahil olduğundan, Vergi Gelirleri rakamlarında da Mahalli İdare ve Fon Payları ile Red ve İadeler dahildir.

GSMH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü

(Bin YTL)

Yıllar	GSMH (1)	Vergi Gelirleri(*) (2)	Vergi Yüğü (%) (2/1)
2002	275.032.366	59.644.416	21,7
2003	356.680.888	81.783.798	22,9
2004	428.932.343	100.373.326	23,4
2005	486.401.032	119.627.198	24,6
2006	575.783.962	137.474.325	23,9

Kaynak : Gelir İdaresi Başkanlığı

(*) Vergi Gelirleri rakamları Mahalli İdrare ve Fon Payları dahil, Red ve İadeler hariç tutarlardır.

OECD Ülkeleri Toplam Vergi Gelirleri

	Toplam Vergi Gelirleri	Vergi Yapıları							Ortalama üretim işçisinin net ücreti		
		Toplam Vergi Gelirlerinin %'si							brüt ücretin %'si		
		GSMH'nin %'si	Şahs gelir vergisi	Kurumlar vergisi	Sosyal güvenlik katkıları		Mal ve hizmetler üzerindeki vergiler	Diğer vergiler	Şahs gelir vergisi	Kurumlar vergisi	Tek kişi
İşçi	İşveren										
Avustralya	31.6	38.5	16.7	0.0	0.0	29.7	15.1	48.5	30.0	76.3	85.2
Avusturya	43.1	23.1	5.1	13.8	15.9	28.2	13.9	42.9	34.0	68.0	83.1
Belçika	45.4	31.4	7.4	9.9	19.1	24.6	7.5	45.1	34.0	58.0	76.6
Kanada	33.8	34.6	10.4	6.3	8.6	26.1	14.0	46.4	36.6	75.9	87.5
Çek Cum.	37.7	13.0	12.3	9.9	28.0	29.7	7.2	28.0	31.0	76.7	98.5
Danimarka	48.3	53.1	5.9	2.4	0.1	33.0	5.5	54.3	30.0	57.8	70.5
Finlandiya	44.8	31.0	7.7	4.8	20.1	32.0	4.4	51.1	29.0	68.1	76.1
Fransa	43.4	17.5	5.7	9.5	25.7	25.5	16.0	37.9	35.4	71.1	83.1
Almanya	35.5	23.9	3.5	17.7	19.9	29.4	5.6	47.5	40.2	58.7	80.1
Yunanistan	35.7	13.7	9.2	14.4	16.5	35.8	10.4	33.6	35.0	79.8	79.3
Macaristan	38.5	18.9	5.8	6.1	24.1	39.4	5.7	55.9	18.0	67.0	82.5
İzlanda	39.8	37.6	3.9	0.3	8.3	41.0	9.0	42.0	18.0	74.8	95.5
İrlanda	29.7	26.5	12.9	4.7	9.2	38.4	8.4	42.0	12.5	84.0	103.7
İtalya	43.1	25.1	6.6	5.4	20.6	25.7	16.5	41.4	34.0	73.1	86.5
Japonya	25.3	17.5	13.0	16.5	17.6	20.3	15.0	47.1	40.9	81.8	85.8
Kore	25.3	12.7	15.3	11.7	7.9	37.1	15.4	36.7	29.7	90.9	91.4

	Toplam Vergi Gelirleri	Vergi Yapıları							Ortalama üretim işçisinin net ücreti brüt ücretin %'si			
		GSMH'nin %'si	Şahs gelir vergisi	Kurumlar vergisi	Sosyal güvenlik katılımları		Mal ve hizmetler üzerindeki vergiler	Diğer vergiler	Şahs gelir vergisi	Kurumlar vergisi	Tek kişi	Evlil ve iki çocuklu
					İşçi	İşveren						
Lüksemburg	41.3	17.1	19.1	12.4	12.4	28.1	10.9	33.9	30.4	74.7	100.2	
Meksika	19.0	26.5	..	16.9	..	52.5	4.1	29.1	34.0	94.5	94.5	
Hollanda	38.8	17.9	7.6	17.4	11.6	31.8	13.8	52.0	34.5	69.0	79.2	
Yeni Zelanda	34.9	41.9	13.6	0.0	0.0	35.2	9.3	39.0	33.0	80.3	82.8	
Norveç	43.4	24.8	18.5	7.8	13.8	31.2	3.9	47.5	28.0	69.8	79.4	
Polonya	34.2	12.8	5.3	41.4	..	35.8	4.6	26.2	27.0	68.5	70.4	
Portekiz	37.1	15.8	8.7	31.7	..	36.7	7.1	35.6	33.0	78.3	90.0	
Slovak Cum.	31.1	10.8	9.1	9.4	28.4	36.2	6.2	38.0	25.0	79.0	94.1	
İspanya	34.9	18.6	9.0	5.6	24.9	28.2	13.7	45.0	35.0	80.3	88.2	
İsveç	50.6	31.3	5.0	5.7	22.9	26.3	8.9	56.2	28.0	68.8	76.5	
İsviçre	29.5	34.3	8.5	12.0	11.6	23.3	10.2	37.6	24.1	78.3	90.6	
Türkiye	32.8	15.7	8.0	7.3	9.5	49.5	10.0	40.6	30.0	70.2	70.2	
İngiltere	35.6	28.7	7.8	7.5	10.3	32.7	13.0	40.0	30.0	73.7	81.1	
ABD	25.6	35.3	8.1	11.7	13.3	18.2	13.5	41.4	39.4	76.4	95.1	
EU ortalaması	40.5	25.0	8.1	9.4	16.4	30.4	10.8	43.9	31.7	70.9	83.6	
OECD ortalaması	36.3	24.9	9.3	8.5	14.8	32.1	10.4	42.1	30.7	74.1	85.3	

Kaynak : Revenue Statistics, 196-2005, OECD, Paris, 2006; Taxing Wages, 2004/2005, OECD, Paris, 2006

OECD Ülkeleri Mal ve Hizmetler Üzerindeki Vergiler (GSYİH'nın %'si)

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Avustralya	9.3	7.9	8.4	8.2	8	8.2	8	8.9	8.9	9.2	9.1	8.9
Avusturya	13.3	12.5	11.5	11.9	12.3	12.3	12.4	12	12.1	12.3	12.1	12
Belçika	11.3	11.1	11.2	11.5	11.7	11.1	11.5	11.4	11	11.1	11	11.3
Kanada	10.3	9.3	9	9	9	9.1	8.8	8.6	8.8	8.9	8.8	8.7
Çek Cum.	12.1	12	11.4	11	11.7	11.4	11	11	11.2	12
Danimarka	15.9	15.4	15.7	16.1	16.1	16.4	16.5	15.9	15.9	16	15.7	16
Finlandiya	13.5	14.3	13.8	13.9	14.4	14.1	14.4	13.8	13.5	13.8	14.3	14
Fransa (I)	12.6	12	11.7	12.2	12	11.9	12	11.4	11.1	11.1	11	11.1
Almanya	9.5	9.5	10.4	10.3	10.1	10	10.4	10.5	10.4	10.3	10.4	10.1
Yunanistan	12	12.8	13.1	13.3	13.5	13.1	13.4	13.2	13.7	14	13.4	13
Macaristan	17.1	16.4	15.2	15	15.6	15.7	15	14.4	15	15.5
İzlanda	17.2	15.9	15.2	15.6	15.3	16.9	17.9	17.2	15	14.6	15.2	15.9
İrlanda	15.4	14	13.2	13	12.6	12.2	12.2	12.2	11	11.1	11	11.4
İtalya	8.5	10.6	10.9	10.8	11.2	11.5	11.7	11.8	11.2	11.2	10.7	10.8
Japonya	3.8	4	4.3	4.3	4.7	5.3	5.4	5.2	5.3	5.3	5.2	5.3
Kore	9.7	8.8	8.4	8.8	9	8	8.6	9	9.5	9.5	9.4	8.9
Lüksemburg	9.6	8.8	9.9	9.8	10.4	10.5	10.4	10.6	10.4	10.4	10.5	11.5
Meksika	11	9.6	9	9.3	9.4	8.3	8.6	9.8	9.7	8.9	10	10.5

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Hollanda	10.5	10.9	10.9	11.3	11.2	11.1	11.6	11.5	11.8	11.6	11.7	12
Yeni Zelanda	7.2	12.5	12.2	12.2	12.2	12.1	12.1	11.6	11.8	12.1	12.1	12
Norveç	16.1	14.8	15.9	15.6	15.5	16	15.7	13.8	13.6	13.7	13.3	13.1
Polonya	13	13.2	12.3	12.1	12.4	11.8	11.5	12.4	12.6	12.4
Portekiz	10.8	12.1	12.5	12.8	12.4	12.7	12.8	12.3	12.3	12.9	13.5	13.3
Slovak Cum.	12.5	12.2	12	11.2	11.6	11.1	12.1
İspanya	7.8	9.2	9.2	9.3	9.5	9.8	10.2	10.1	9.7	9.6	9.7	9.8
İsveç	12.7	13.2	13.3	12.9	13	12.9	12.8	12.9	12.9	13.1	13.2	13
İsviçre	5.7	5.5	6.1	6	6	6.2	6.7	6.8	7	6.8	6.9	6.9
Türkiye	5.6	5.6	8.5	9.7	10.3	10.2	11.2	13.6	14.1	14.6	16.2	14.9
İngiltere	11.9	11.3	12.3	12.2	12.2	11.9	12.1	11.9	11.6	11.5	11.6	11.5
ABD	4.8	4.8	5	4.9	4.9	4.9	4.8	4.8	4.7	4.7	4.7	4.7
AB15 ortalama	11.7	11.8	12	12.1	12.2	12.1	12.3	12.1	11.9	12	12	12.1
OECD ortalama	10.6	10.6	11.2	11.3	11.2	11.2	11.5	11.4	11.2	11.3	11.4	11.4

1 1992'den itibaren, toplam vergi gelirleri sermaye transferleri miktarı kadar azaltılmıştır. sermaye transferi, vergi başlıkları oransal olarak arasında paylaştırılmıştır.

OECD Ülkeleri Gelir ve Karlar Üzerindeki Vergiler (GSYİH'nın %'si)

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Avustralya	15.4	16.3	15.9	16.6	16.5	17.7	18.3	18.1	16.7	17.2	17.4	18.2
Avusturya	10.8	10.1	10.9	11.9	12.7	12.9	12.5	12.2	14	13	12.7	12.5
Belçika	18.2	15.8	16.9	17	17.4	17.9	17.5	17.6	17.9	17.7	17.4	17.4
Kanada	14.4	17.4	16.5	16.9	17.9	17.7	18.1	17.8	16.7	15.4	15.2	15.6
Çek Cum.	9.4	8.2	8.8	8.2	8.4	8.2	8.7	9.1	9.5	9.7
Danimarka	26.6	28	30.1	30.2	29.8	29.4	29.6	29.8	28.7	28.5	28.6	29.5
Finlandiya	16.3	17.2	16.5	18.2	17.7	18.1	18	20.6	18.7	18.5	17.3	17.1
Fransa	6.8	6.8	7	7.4	8.1	10.2	10.8	11.1	11.2	10.4	10	10.1
Almanya	12.9	11.6	11.3	10.5	10.2	10.7	11.1	11.2	10.4	9.9	9.7	9.5
Yunanistan	4.9	5.7	7	7	7.5	8.9	9.2	10.2	8.8	8.8	8.2	8.2
Macaristan	8.8	8.9	8.4	8.6	9.1	9.4	9.9	10.1	9.4	9
İzlanda	6.4	9.2	10.7	11.3	11.6	13.5	14.9	15.5	16	16.1	17	17
İrlanda	12	12.2	12.7	13.2	13.1	12.9	13.1	13.2	12.2	11	11.3	11.8
İtalya	12.4	13.8	14.2	14.5	15.3	13.6	14.4	14	14.3	13.4	12.9	12.9
Japonya	12.5	14.6	10.3	10.3	10.1	9	8.5	9.4	9.1	8	7.9	8.5
Kore	4.3	6.5	6.2	6	5.5	6.4	5.3	6.8	6.4	6.2	7.1	6.9
Lüksemburg	17	14	14.6	14.9	15.6	15.1	13.9	14.1	14.4	14.4	13.9	12.6
Meksika	3.8	4.7	4.1	4	4.6	4.7	5	5	5.2	5.2	5	4.7

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Hollanda	10.8	13.3	10.6	10.8	10.5	10.1	10.1	10	10.1	10.2	9.4	9.2
Yeni Zelanda	21.6	22.3	22.4	20.7	20.9	19.4	19.4	20.1	19.5	20.7	20.5	21.7
Norveç	17.1	14.6	14.4	14.9	15.8	15.8	16	19.2	19.3	18.9	18.6	20.3
Polonya	11.3	10.9	10.6	10.4	10.1	9.9	9.7	10	6.2	6.1
Portekiz	6.5	7.1	8.1	8.7	8.8	8.6	9.1	9.6	9.1	8.9	8.5	8.3
Slovak Cum.	9.5	8.5	7.1	7	6.9	6.8	5.7
İspanya	7.1	10	9.4	9.2	9.8	9.4	9.6	9.7	9.6	10	9.7	9.8
İsveç	20.2	22	18.9	19.6	20.2	20.1	21.1	21.5	19.2	17.5	18.2	19
İsviçre	12	12.1	12	12.4	12	12.6	12.2	13.4	12.7	13	12.6	12.7
Türkiye	5.7	6.7	6.4	6.7	7.6	9.4	9.8	9.5	10.1	7.7	7.8	6.9
İngiltere	14.6	14.3	12.8	12.7	13	14.1	14.1	14.6	14.7	13.5	13	13.2
ABD	11.6	12.6	12.8	13.5	14	14.4	14.6	15.1	14.1	11.7	11.1	11.1
AB15 ortalama	13.1	13.5	13.4	13.7	14	14.1	14.3	14.6	14.2	13.7	13.4	13.4
OECD ortalama	12.4	13	12.5	12.6	12.9	13	13.1	13.5	13.2	12.7	12.4	12.5

OECD Ülkeleri Ortalama İşçi Üzerindeki Vergiler (İşçi maliyetinin %'si olarak)

	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Avustralya (1)	29.3	29.6	30.2	30.4	30.6	27.3	27.7	28	28	28.3
Avusturya	39.1	41.2	41.5	45.6	45.8	45.9	47.3	46.9	47.1	47.4	47.5	47.4
Belçika	53.7	56.3	56.4	56.6	56.8	56.9	57.1	56.7	56.3	55.7	55.4	55.4
Kanada	29	31.5	32.1	32.3	31.7	31.1	33.2	32	32.1	32	32	31.6
Çek Cum.	..	43.2	42.6	42.9	42.8	42.7	42.7	42.6	42.9	43.2	43.5	43.8
Danimarka	46.7	45.2	44.8	45.2	43.7	44.5	44.3	43.6	42.6	42.6	41.3	41.4
Finlandiya	44.5	51.2	50.3	48.9	48.8	47.4	47.8	46.4	45.9	45	44.5	44.6
Fransa	..	49.1	49.7	48.7	47.6	48.1	49.6	49.8	49.8	49.8	49.8	50.1
Almanya	46.4	50.2	51.2	52.3	52.2	51.9	53.9	53	53.6	51.5	53.3	51.8
Yunanistan	33	35.6	35.8	35.8	36.1	35.7	38.4	38.1	37.7	37.7	38.3	38.8
Macaristan	..	51.4	52	52	51.6	50.7	52.7	54	53.7	50.8	51.8	50.5
İzlanda	20.1	23.1	24.5	24.4	25.9	26	26.1	26.9	28.4	29.2	29.4	29
İrlanda	39.8	36.9	36.1	33.9	33	32.4	28.9	25.8	24.5	24.2	26.2	25.7
İtalya	48.8	50.3	50.8	51.5	47.5	47.2	46.4	46	46	45	45.4	45.4
Japonya	21.5	19.5	19.4	20.7	19.6	24	24.8	24.9	30.5	27.4	27.4	27.7
Kore	..	6.9	6.3	12.4	14.7	16.1	16.4	16.4	16.1	16.3	17.2	17.3
Lüksemburg	33.9	34.3	34.5	35.2	33.8	34.6	38.2	36.2	33.6	34.1	34.6	35.3
Meksika	24.4	27.2	25.4	20.8	21.9	14.1	16.8	15.9	17.5	18.1	16.2	18.2

	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hollanda	46.5	44.8	43.8	43.6	43.5	44.3	39.7	37.2	37.4	37.1	38.6	38.6
Yeni Zelanda	23.8	24.5	22.3	21.6	20	19.4	19.4	19.4	19.5	19.7	20	20.5
Norveç	41.2	37.5	37.6	37.4	37.5	37.3	38.6	39.2	38.6	38.1	38.1	37.3
Polonya	..	44.7	44.7	43.9	43.2	43	43.2	42.9	42.9	43.1	43.3	43.6
Portekiz	33.2	33.7	33.8	33.9	33.8	33.4	37.3	36.4	36.6	36.8	36.8	36.2
Slovak Cum.	41.8	42.8	42.5	42.9	42.5	38.3
İspanya	36.5	38.5	38.8	39	39	37.5	38.6	38.8	39.1	38.5	38.7	39
İsveç	46	49.3	50.2	50.7	50.7	50.5	50.1	49.1	47.8	48.2	48.4	47.9
İsviçre	27.3	30.6	30.4	30	30	29.8	30	30.1	30.1	29.7	29.4	29.5
Türkiye	41.2	35.3	38.3	40.7	39.8	30.3	40.4	43.6	42.5	42.2	42.8	42.7
İngiltere	33.2	33.4	32.6	32	32	30.8	32.1	31.8	31.9	33.3	33.4	33.5
ABD	31.3	31	31.1	31.1	31	31.1	29.7	29.6	29.4	29.2	29.1	29.1
AB15 ortalama	41.5	43.3	43.4	43.5	43	42.7	43.3	42.4	42	41.8	42.1	42.1
OECD ortalama	36	37.3	37.3	37.5	37.2	36.7	37.9	37.5	37.5	37.2	37.4	37.3

1 1996'dan 2001'e kadar, bordro vergileri eklenerek veriler revize edilmiştir. Daha öncesi dönemler için bu bilgiler mevcut değildir.

OECD Ülkeleri Toplam Vergi Geliri (GSMH'nin %'si)

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Avustralya	28.2	28.5	28.8	29.4	29.2	30	30.5	31.1	29.6	30.5	30.7	31.2
Avusturya	40.9	39.6	41.1	42.4	43.9	43.9	43.6	42.6	44.6	43.7	42.9	42.6
Belçika	44.4	42	43.6	44	44.5	45.2	45.2	44.9	44.9	45	44.7	45
Kanada	32.5	35.9	35.6	35.9	36.7	36.7	36.4	35.6	34.8	33.7	33.6	33.5
Çek Cum.	37.5	36.5	36.9	35.5	36.5	36	36.2	37.1	37.6	38.4
Danimarka	46.5	46.5	48.8	49.2	49	49.3	50.1	49.4	48.4	47.8	47.7	48.8
Finlandiya	39.9	43.9	45.6	46.9	46.1	46	46.4	47.7	45.7	45.6	44.6	44.2
Fransa(1)	42.4	42.2	42.9	44.1	44.3	44.2	45.2	44.4	44	43.4	43.1	43.4
Almanya	37.2	35.7	37.2	36.5	36.2	36.4	37.1	37.2	36.1	35.4	35.5	34.7
Yunanistan	28	28.7	31.7	39.3	33.2	35.1	36.1	37.3	36.2	37.2	36.3	35
Macaristan	42.1	40.4	38.7	38.5	38.8	38.7	38.7	38.4	38.1	38.1
İzlanda	28.2	31	31.2	32.3	32.2	35.7	38.2	38.3	36.5	36.4	37.8	38.7
İrlanda	34.6	33.1	32.5	32.4	31.7	31.3	31.5	31.7	29.5	28.1	28.7	30.1
İtalya	33.6	37.8	40.1	41.8	43.2	41.7	42.5	42.3	42	41.4	41.8	41.1
Japonya	27.4	29.1	26.9	26.9	27.3	26.9	26.5	27.1	27.3	26.2	25.7	26.4
Kore	16.4	18.9	19.4	20	21	21.1	21.5	23.6	24.1	24.4	25.3	24.6
Lüksemburg	39.5	35.7	37	37.5	39.3	39.4	38.3	39.1	39.6	39	38.2	37.8
Meksika	17	17.3	16.7	16.7	17.5	16.6	17.3	18.5	18.8	18.1	19	19

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Hollanda	41	41.1	40.2	39.8	40.2	38.4	39.7	39.5	38.2	37.5	37	37.5
Yeni Zelanda	31.1	37.4	36.6	34.8	35	33.4	33.4	33.6	33	34.6	34.4	35.6
Norveç	43	41.5	41.1	41.1	41.8	42.7	43	43	43.2	43.6	42.9	44
Polonya(1)	37	36.8	36	35.3	33	32.5	34.4	35.5	34.9	34.4
Portekiz	25.2	27.7	31.7	32.6	32.7	32.9	33.9	34.1	33.8	34.5	35	34.5
Slovak Cum.	37	34.6	33.2	32.1	32.4	31.2	30.3
İspanya	27.2	32.5	32.1	31.9	32.9	33.2	34.1	34.2	33.8	34.2	34.3	34.8
İsveç	47.8	52.7	48.1	50	51.2	51.7	52.1	53.4	51.3	49.7	50.1	50.4
İsviçre	26.1	26	27.8	28.3	27.9	28.9	29.1	30.5	30.1	30.1	29.4	29.2
Türkiye	15.4	20	22.6	25.4	27.9	28.4	31.3	32.3	35.1	31.1	32.8	31.3
İngiltere	37.7	36.5	35	34.6	35.2	36.3	36.7	37.2	37	35.5	35.4	36
ABD	25.6	27.3	27.9	28.3	28.7	29.3	29.4	29.9	28.8	26.5	25.7	25.5
EU15 average	37.7	38.4	39.2	40.2	40.2	40.3	40.8	41	40.3	39.9	39.7	39.7
OECD average	32.9	34.2	35.1	35.7	35.9	36	36.4	36.6	36.3	35.9	35.8	35.9

1 1992'den itibaren, toplam vergi gelirleri sermaye transferleri miktarı kadar azaltılmıştır.

Gelir Vergisi Artı İşçi Sosyal Güvenlik Katılımı¹
(Brüt ücret kazancının %'si olarak)
2006

Ülke ²	Toplam Ödeme ³	Gelir Vergisi	Sosyal Güvenlik Katılımı	Brüt Ücret Kazancı ⁴
	(1)	(2)	(3)	(4)
İngiltere	26.8	17.6	9.2	49 835
Almanya	42.7	21.1	21.7	44 920
Lüksemburg	27.9	14.0	13.9	43 997
Hollanda	36.1	13.4	22.7	42 596
Belçika	41.8	27.8	14.0	42 089
İsviçre	21.9	10.8	11.1	41 600
Kore	10.6	3.4	7.2	40 038
Norveç	29.0	21.2	7.8	40 015
Avusturya	33.0	14.9	18.1	39 553
Japonya	19.5	7.3	12.2	39 310
Danimarka	40.9	30.2	10.7	38 728
Avustralya	23.7	23.7	0.0	38 462
Finlandiya	30.7	23.9	6.8	36 043
İsveç	31.1	24.1	7.0	35 074
Fransa	29.1	15.6	13.6	35 015
İzlanda	24.5	24.3	0.2	34 762
Kanada	24.2	16.8	7.4	32 363
Yunanistan	24.7	8.7	16.0	30 645
İrlanda	14.8	9.7	5.1	29 748
Yeni Zelanda	20.9	20.9	0.0	28 346
İtalya	27.6	18.4	9.2	27 699

Ülke ²	Toplam Ödeme ³	Gelir Vergisi	Sosyal Güvenlik Katılımı	Brüt Ücret Kazancı ⁴
	(1)	(2)	(3)	(4)
İspanya	20.5	14.1	6.4	26 959
Portakiz	21.2	10.2	11.0	20 888
Türkiye	30.5	15.5	15.0	20 571
Çek Cumhuriyeti	22.5	10.0	12.5	16 131
Polonya	32.2	6.3	25.8	15 885
Macaristan	34.0	19.7	14.3	14 611
Slovak Cumhuriyeti	22.4	9.0	13.4	13 335
Meksika	5.0	3.5	1.4	9 858
ABD	23.4	15.7	7.7	32 503

1. Ortalam ücret düzeyindeki çocuksuz bekar işçi.

2. Ülkeler, brüt ücret gelirlerine göre sıralanmıştır.

3. Yuvarlamalardan dolayı, gelir vergisi ve sosyal güvenlik katılımı sütunlarında küçük farklılıklar olabilir.

4. Dolara eşit alım gücü.

Kaynak: Country submissions; OECD Economic Outlook 79, June 2006.

Yıllık Ortalama Brüt Ücret Gelirleri, Çocuksuz Bekar, 2001-2006 (Dolar paritesi kullanarak)

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net
Avustralya	31 057	23 995	32 502	24 972	34 254	26 148	35 877	27 389	37 069	28 165	38 462	29 329
Avusturya	32 913	22 580	33 963	23 230	35 565	24 185	38 522	25 802	39 611	26 671	39 553	26 514
Belçika	36 837	21 010	38 882	22 297	39 381	22 847	40 386	23 478	41 692	24 215	42 089	24 503
Kanada	30 556	23 192	30 730	23 333	30 722	23 311	31 161	23 712	31 903	24 264	32 363	24 542
Çek Cum.	11 993	9 290	12 964	9 990	13 468	10 329	14 403	10 980	15 529	11 791	16 131	12 510
Danimarka	34 969	19 839	35 904	20 719	36 717	21 205	37 634	22 232	38 460	22 760	38 728	22 884
Finlandiya	28 794	19 309	30 513	20 633	31 238	21 286	32 665	22 498	34 179	23 487	36 043	24 995
Fransa	30 627	21 716	31 303	22 197	31 909	22 676	32 379	23 060	33 835	24 014	35 015	24 812
Almanya	39 142	22 165	40 847	22 927	42 198	23 375	43 939	24 833	45 653	26 244	44 920	25 736
Yunanistan	22 226	17 598	24 019	19 160	24 513	19 554	26 867	20 811	29 143	22 249	30 645	23 085
Macaristan	11 440	7 052	12 422	7 888	12 779	8 564	13 402	8 786	14 452	9 582	14 611	9 642
İzlanda	26 675	20 518	27 002	20 337	28 700	21 482	29 788	22 244	31 440	23 603	34 762	26 239
İrlanda(1)	24 117	20 048	25 427	21 256	25 444	21 362	28 719	23 855	28 925	24 511	29 748	25 333
İtalya	25 133	18 183	25 550	18 371	25 439	18 604	25 909	18 828	26 647	19 374	27 699	20 065
Japonya	33 995	28 200	34 787	27 828	35 494	29 020	36 846	30 126	38 548	31 423	39 310	31 647
Kore(1)	26 827	24 393	29 386	26 783	31 743	28 844	34 882	31 435	37 767	34 034	40 038	35 807
Lüksemburg	37 853	27 019	39 227	29 239	41 324	30 578	43 012	31 631	44 441	32 316	43 997	31 721

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net
Meksika	8 537	8 282	8 852	8 477	8 840	8 424	9 062	8 590	9 419	8 985	9 858	9 369
Hollanda	36 568	25 413	38 019	26 397	39 398	27 167	41 592	28 060	42 996	29 022	42 596	27 227
Yeni Zelanda	24 602	19 822	25 472	20 511	26 330	21 146	26 692	21 354	27 658	22 010	28 346	22 407
Norveç	35 843	24 573	37 627	26 041	38 105	26 611	39 871	27 874	39 692	28 170	40 015	28 429
Polonya	14 299	9 825	14 972	10 293	15 254	10 450	15 690	10 708	14 835	10 104	15 885	10 775
Portekiz	17 541	13 798	18 441	14 466	17 734	13 880	18 287	14 295	19 075	15 036	20 888	16 468
Slovak Cum.	9 888	7 816	10 629	8 449	10 677	8 432	11 209	8 720	12 165	9 473	13 335	10 347
İspanya	23 828	19 032	24 855	19 784	25 664	20 605	26 158	20 929	26 728	21 324	26 959	21 446
İsveç	29 778	20 132	30 600	21 229	31 581	21 713	33 396	22 870	34 957	24 024	35 074	24 176
İsviçre	35 373	27 599	38 008	29 647	39 331	30 793	41 150	32 246	42 532	33 280	41 600	32 492
Türkiye(1)	18 277	12 626	17 272	12 070	16 793	11 794	17 602	12 242	18 951	13 170	20 571	14 292
İngiltere	39 926	29 835	42 441	31 660	42 801	31 482	44 426	32 629	46 832	34 352	49 835	36 493
ABD	28 090	21 390	28 939	22 084	29 813	22 825	30 355	23 253	31 096	23 853	32 503	24 907
<i>Ağırlıksız ortalam</i>												
OECD	26 923	19 542	28 052	20 409	28 774	20 956	30 063	21 849	31 208	22 717	32 053	23 273
AB-15	30 683	21 179	31 999	22 238	32 727	22 701	34 259	23 721	35 545	24 640	36 253	25 030
AB-19	26 730	18 508	27 946	19 483	28 583	19 910	29 926	20 790	31 061	21 608	31 776	22 038

1 İrlanda, Kore ve Türkiye ücret figürleri eski ortalam işçi tanımına dayanmaktadır (ISIC D, rev.3.)

Kaynak: Taxing Wages 2005/2006: 2006 Edition - OECD © 2007 - ISBN 9789264031920

Vergi Yükünün Değişimi, 2000-2006

%100 ortalama ücret kazanan bekar ve çocuksuz gelir vergisi artı işçi ve işveren katılımı eksi nakit yardımlar, işçi maaliyetinin %'si

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avustralya	30.6	27.3	27.7	28.0	28.0	28.3	28.1
Avusturya	47.3	46.9	47.1	47.4	48.1	47.9	48.1
Belçika	57.1	56.7	56.3	55.7	55.4	55.4	55.4
Kanada	33.2	32.0	32.1	32.0	32.0	31.9	32.1
Çek Cum.	42.7	42.6	42.9	43.2	43.5	43.8	42.6
Danimarka	44.3	43.6	42.6	42.6	41.3	41.1	41.3
Finlandiya	47.8	46.4	45.9	45.0	44.5	44.6	44.1
Fransa	49.6	49.8	49.8	49.8	49.9	50.1	50.2
Almanya	54.0	53.0	53.5	54.2	53.2	52.4	52.5
Yunanistan	38.4	38.1	37.7	37.7	39.5	40.4	41.2
Macaristan	54.6	55.8	53.7	50.8	51.8	51.1	51.0
İzlanda	26.1	26.9	28.4	29.2	29.4	29.0	28.6
İrlanda(1)	28.9	25.8	24.5	24.2	25.0	23.5	23.1
İtalya	46.4	46.0	46.0	45.0	45.4	45.4	45.2
Japonya	24.8	24.9	30.5	27.4	27.3	27.7	28.8
Kore(1)	16.4	16.4	16.1	16.3	17.2	17.3	18.1
Lüksemburg	38.6	37.0	34.2	34.7	35.1	35.9	36.5
Meksika	12.6	13.2	15.8	16.8	15.3	14.7	15.0
Hollanda	39.7	37.2	37.4	37.1	38.8	38.9	44.4
Yeni Zelanda	19.4	19.4	19.5	19.7	20.0	20.4	20.9
Norveç	38.6	39.2	38.6	38.1	38.1	37.2	37.3
Polonya	43.2	42.9	42.9	43.1	43.4	43.5	43.7
Portekiz	37.3	36.4	36.6	36.8	36.8	36.3	36.3
Slovak Cum.	41.8	42.8	42.5	42.9	42.5	38.3	38.5

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
İspanya	38.6	38.8	39.1	38.5	38.7	38.9	39.1
İsveç	50.1	49.1	47.8	48.2	48.4	48.1	47.9
İsviçre	30.0	30.1	30.1	29.7	29.4	29.5	29.7
Türkiye(1)	40.4	43.6	42.5	42.2	42.8	42.8	42.8
İngiltere	32.2	31.9	32.0	33.5	33.6	33.7	33.9
ABD	29.5	29.4	29.2	29.0	29.0	28.9	28.9
<i>Ağırlıksız ortalama</i>							
OECD	37.8	37.4	37.4	37.3	37.4	37.2	37.5
AB-15	43.4	42.4	42.0	42.0	42.2	42.2	42.6
AB-19	43.8	43.2	42.8	42.7	42.9	42.6	42.9

1 İrlanda, Kore ve Türkiye ücret figürleri, eski ortalama işçi tanımına dayanmaktadır (ISIC D, rev3.)

Kaynak : Taxing Wages 2005/2006: 2006 Edition - OECD © 2007 - ISBN 9789264031920

Vergi Yükünün Değişimi, 2000-2006

% 100 ortalım ücret kazanan bekar ve çocuksuz
gelir vergisi, brüt ücret kazancının %'si

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avustralya	26.1	22.7	23.2	23.7	23.7	24.0	23.7
Avusturya	12.9	13.3	13.5	13.9	15.0	14.6	14.9
Belçika	29.0	29.0	28.7	28.0	27.9	27.9	27.8
Kanada	19.5	18.0	17.6	17.5	17.1	16.4	16.8
Çek Cum.	10.1	10.0	10.4	10.8	11.3	11.6	10.0
Danimarka	32.4	32.6	31.6	31.6	30.3	30.1	30.2
Finlandiya	27.2	26.4	26.3	25.8	25.0	24.9	23.9
Fransa	15.4	15.6	15.8	15.3	15.2	15.4	15.6
Almanya	24.0	22.8	23.2	23.6	22.6	21.1	21.1
Yunanistan	5.2	4.9	4.3	4.2	6.5	7.7	8.7
Macaristan	23.2	25.9	24.0	20.5	20.9	20.2	19.7
İzlanda	22.4	22.9	24.5	24.9	25.1	24.7	24.3
İrlanda(1)	15.2	12.0	11.4	11.1	11.8	10.2	9.7
İtalya	19.0	18.5	18.9	17.7	18.1	18.1	18.4
Japonya	7.0	7.0	6.4	6.7	6.6	6.6	7.3
Kore(1)	2.3	2.4	2.2	2.2	2.8	2.8	3.4
Lüksemburg	16.2	14.7	11.7	12.2	12.7	13.3	14.0
Meksika	0.8	1.5	2.7	3.2	3.7	3.1	3.5
Hollanda	8.9	10.5	11.0	10.2	10.7	11.1	13.4
Yeni Zelanda	19.4	19.4	19.5	19.7	20.0	20.4	20.9
Norveç	22.9	23.6	23.0	22.4	22.3	21.2	21.2
Polonya	6.8	6.3	6.2	6.3	6.3	6.3	6.3
Portekiz	11.4	10.3	10.6	10.7	10.8	10.2	10.2
Slovak Cum.	7.5	8.2	7.7	8.2	8.8	8.7	9.0

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
İspanya	13.4	13.8	14.1	13.4	13.6	13.9	14.1
İsveç	26.7	25.4	23.6	24.2	24.5	24.3	24.1
İsviçre	10.4	10.4	10.4	10.4	10.6	10.7	10.8
Türkiye(1)	14.7	14.9	15.1	14.8	15.5	15.5	15.5
İngiltere	17.1	17.1	17.2	17.3	17.4	17.5	17.6
ABD	16.3	16.2	16.0	15.8	15.7	15.6	15.7
<i>Ağırlıksız ortalama</i>							
OECD	16.1	15.9	15.7	15.5	15.8	15.6	15.7
AB-15	18.3	17.8	17.5	17.3	17.5	17.4	17.6
AB-19	16.9	16.7	16.3	16.1	16.3	16.2	16.2

1 İrlanda, Kore ve Türkiye ücret figürleri, eski ortalama işçi tanımına dayanmaktadır (ISIC D, rev3.)

Kaynak : Taxing Wages 2005/2006: 2006 Edition - OECD © 2007 - ISBN 9789264031920

Vergi Yükünün Değişimi, 2000-2006

%100 ortalama ücret kazanan bekar ve çocuksuz gelir vergisi artı işçi ve işveren katılımı eksi nakit yardımlar, brüt ücret gelirlerinin %'si

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avustralya	26.1	22.7	23.2	23.7	23.7	24.0	23.7
Avusturya	31.0	31.4	31.6	32.0	33.0	32.7	33.0
Belçika	43.0	43.0	42.7	42.0	41.9	41.9	41.8
Kanada	25.4	24.1	24.1	24.1	23.9	23.9	24.2
Çek Cum.	22.6	22.5	22.9	23.3	23.8	24.1	22.5
Danimarka	44.1	43.3	42.3	42.2	40.9	40.8	40.9
Finlandiya	34.2	32.9	32.4	31.9	31.1	31.3	30.7
Fransa	28.8	29.1	29.1	28.9	28.8	29.0	29.1
Almanya	44.5	43.4	43.9	44.6	43.5	42.5	42.7
Yunanistan	21.1	20.8	20.2	20.2	22.5	23.7	24.7
Macaristan	35.7	38.4	36.5	33.0	34.4	33.7	34.0
İzlanda	22.6	23.1	24.7	25.2	25.3	24.9	24.5
İrlanda(1)	20.3	16.9	16.4	16.0	16.9	15.3	14.8
İtalya	28.2	27.6	28.1	26.9	27.3	27.3	27.6
Japonya	17.0	17.0	20.0	18.2	18.2	18.5	19.5
Kore(1)	9.0	9.1	8.9	9.1	9.9	9.9	10.6
Lüksemburg	30.1	28.6	25.5	26.0	26.5	27.3	27.9
Meksika	2.4	3.0	4.2	4.7	5.2	4.6	5.0
Hollanda	33.2	30.5	30.6	31.0	32.5	32.5	36.1
Yeni Zelanda	19.4	19.4	19.5	19.7	20.0	20.4	20.9
Norveç	30.7	31.4	30.8	30.2	30.1	29.0	29.0
Polonya	31.6	31.3	31.3	31.5	31.8	31.9	32.2
Portekiz	22.4	21.3	21.6	21.7	21.8	21.2	21.2
Slovak Cum.	19.5	21.0	20.5	21.0	22.2	22.1	22.4

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
İspanya	19.8	20.1	20.4	19.7	20.0	20.2	20.5
İsveç	33.7	32.4	30.6	31.2	31.5	31.3	31.1
İsviçre	22.0	22.0	22.0	21.7	21.6	21.8	21.9
Türkiye(1)	28.7	30.9	30.1	29.8	30.5	30.5	30.5
İngiltere	25.5	25.3	25.4	26.4	26.6	26.6	26.8
ABD	23.9	23.9	23.7	23.4	23.4	23.3	23.4
Ağırlıksız ortalama							
OECD	26.6	26.2	26.1	26.0	26.3	26.2	26.4
AB-15	30.7	29.8	29.4	29.4	29.7	29.6	29.9
AB-19	30.0	29.5	29.0	28.9	29.3	29.2	29.5

1 İrlanda, Kore ve Türkiye ücret figürleri, eski ortalama işçi tanımına dayanmaktadır (ISIC D, rev3.)

Kaynak : Taxing Wages 2005/2006: 2006 Edition - OECD © 2007 - ISBN 9789264031920

Yıllık Ortalama Brüt Ücret Gelirleri, Çocuksuz Bekar, 2000-2006 (ulusal para birimi)¹

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net
Avustralya	41 313	31 920	43 441	33 377	46 200	35 267	48 827	37 274	51 169	38 879	53 385	40 709
Avusturya	30 280	20 774	30 966	21 180	32 288	21 957	34 348	23 006	35 128	23 652	36 009	24 138
Belçika	33 109	18 884	34 330	19 686	34 643	20 098	35 578	20 683	36 468	21 181	37 271	21 698
Kanada	37 232	28 259	37 765	28 674	38 220	29 000	38 945	29 636	39 816	30 283	41 715	31 634
Çek Cum.	175 159	135 679	185 030	142 589	195 219	149 721	209 489	159 710	220 461	167 391	235 037	182 266
Danimarka	292 100	165 723	302 500	174 562	311 300	179 786	316 500	186 968	320 300	189 550	330 796	195 467
Finlandiya	28 111	18 851	29 495	19 945	30 414	20 724	31 416	21 638	32 671	22 452	33 710	23 377
Fransa	27 564	19 544	28 175	19 979	28 847	20 500	29 608	21 086	30 509	21 653	31 464	22 296
Almanya	38 204	21 633	39 153	21 976	40 056	22 188	40 954	23 146	41 691	23 966	42 003	24 064
Yunanistan	15 431	12 218	16 278	12 985	16 739	13 352	18 809	14 570	20 521	15 666	21 775	16 404
Macaristan	1 259 940	776 670	1 425 084	904 901	1 556 892	1 043 367	1 697 268	1 112 667	1 818 360	1 205 600	1 913 971	1 263 091
İrlanda	2 370 000	1 822 991	2 489 000	1 874 694	2 669 000	1 997 716	2 770 000	2 068 453	2 958 000	2 220 697	3 188 693	2 406 909
İrlanda(1)	23 762	19 753	25 477	21 297	25 951	21 788	28 922	24 024	28 994	24 570	30 329	25 827
İtalya	20 583	14 892	21 076	15 154	21 462	15 695	22 053	16 026	22 662	16 477	23 299	16 877
Japonya	5 075 080	4 209 951	4 997 660	3 997 942	4 929 133	4 030 013	4 927 177	4 028 505	4 964 206	4 046 617	5 035 230	4 053 630
Kore(1)	20 428 200	18 574 820	22 885 416	20 857 826	24 887 904	22 614 840	27 356 688	24 653 132	28 840 608	25 990 093	30 377 732	27 167 379
Lüksemburg	37 745	26 942	38 442	28 654	39 587	29 293	40 575	29 839	42 135	30 639	43 477	31 346
Meksika	54 003	52 389	58 287	55 815	61 877	58 970	65 583	62 165	69 465	66 264	72 436	68 849

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net	brüt	net
Hollanda	33 610	23 357	35 010	24 308	36 385	25 090	37 851	25 536	38 671	26 102	38 701	24 737
Yeni Zelanda	36 274	29 226	37 338	30 067	38 534	30 948	39 458	31 567	40 782	32 454	42 572	33 653
Norveç	326 851	224 076	343 997	238 074	353 448	246 837	366 161	255 986	378 782	268 826	394 278	280 122
Polonya	26 438	18 165	27 329	18 787	28 098	19 248	29 263	19 971	28 563	19 455	29 358	19 914
Portekiz	11 544	9 081	12 140	9 524	12 583	9 848	12 969	10 138	13 397	10 560	13 745	10 836
Slovak Cum.	161 136	127 361	172 251	136 914	181 792	143 570	200 722	156 157	216 179	168 349	231 658	179 754
İspanya	17 874	14 276	18 462	14 695	19 220	15 432	19 828	15 864	20 439	16 306	21 093	16 779
İsviçre	278 197	188 079	286 566	198 801	293 700	201 928	306 842	210 127	316 602	217 587	327 800	225 944
İsviçre	67 128	52 376	68 584	53 498	69 487	54 403	70 649	55 361	71 638	56 055	73 187	57 163
Türkiye(1)	7 752	5 355	10 561	7 380	12 636	8 874	13 959	9 708	15 737	10 937	16 864	11 716
İngiltere	24 910	18 615	25 893	19 316	26 844	19 745	28 053	20 604	29 364	21 539	30 842	22 584
ABD	28 090	21 390	28 939	22 084	29 813	22 825	30 355	23 253	31 096	23 853	32 503	24 907

I. Euro bölgesindeki ülkelerin yıllık ortalama ücret gelirleri euro olarak gösterilmiştir.

I. İrlanda, Kore ve Türkiye ücret figürleri, eski ortalama işçi tanınma dayamaktadır (ISIC D, rev3.)

Kaynak: Taxing Wages 2005/2006: 2006 Edition - OECD © 2007 - ISBN 9789264031920

